

25 mei 2011

Landelijke expertisefunctie studeren met een functiebeperking

Advies in opdracht van het Ministerie van OCW

Landelijke expertisefunctie studeren met een functiebeperking

Advies in opdracht van het Ministerie van OCW

drs. S.M.A.F. de Zwart
mr. H.G. Bakker
drs. A. Wenneker
drs. L.E. Terwel
drs. P. Kreijen

25 mei 2011

43522

Berenschot

Landelijke expertisefunctie studeren met een functiebeperking

Advies in opdracht van het Ministerie van OCW

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Vraagstelling	2
1.3 Leeswijzer	3
2. Aanpak	5
2.1 Bestaande dienstverlening, expertise, werkwijze en infrastructuur in kaart brengen	5
2.2 Behoeften van instellingen inventariseren	5
2.3 Toetsen van mogelijke scenario's voor het dienstverleningsconcept en de positionering van de expertisefunctie	6
2.4 Eindrapportage	6
3. Uitgangssituatie hoger onderwijs en studeren met een functiebeperking	7
3.1 Terugblik: progressie door ingezette maatregelen	7
3.2 Verdere kwaliteitsversterking nodig: studentperspectief	9
3.3 Verdere kwaliteitsversterking nodig: perspectief instellingen	10
3.4 Accreditatie	15
3.5 Conclusie	15
4. Behoeftte aan dienstverlening	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Behoefttepeiling decanen	17
4.3 Uitwerking naar type dienstverlening	18
4.4 In hoeverre voorziet H+S in deze behoeften?	21
4.5 Conclusie	25
5. Organisatie: lessen en mogelijkheden bestaande kenniscentra	27
5.1 Kenniscentra met aansprekende werkwijze of organisatorisch model	28
5.2 Mogelijke positioneringspartners voor de expertisefunctie	30
5.3 Wensen met betrekking tot de organisatorische vormgeving	31

Vervolg inhoud	Pagina
6. Financiële randvoorwaarden	33
6.1 Inleiding	33
6.2 Invulling financiële randvoorwaarden	33
6.3 Conclusie financiering	36
7. Scenario's: organisatorische vormgeving	37
7.1 Inleiding en uitgangspunten dienstverlening en organisatie	37
7.2 Scenario 1: Vlaams model	38
7.3 Scenario 2: Bundeling functies: sociaal-medische en arbeidskundige expertise	40
7.4 Scenario 3: Bundeling van functies: diversiteit	41
7.5 Scenario 4: 'Handicap + Studie 2.0'	42
8. Conclusies en aanbevelingen	45
8.1 Inleiding	45
8.2 Conclusies	45
8.3 Advies	47
Bijlage 1 Geraadpleegde bronnen en respondenten	
Bijlage 2 Resultaten behoeftepeiling onder decanen WO en HBO	
Bijlage 3 Bestaande expertisecentra en organisaties	

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

De afgelopen jaren is er vanuit de politiek, het Ministerie van OCW en de hogeronderwijsinstellingen, toenemende aandacht voor de belemmeringen die studenten met een functiebeperking ervaren. Uit diverse onderzoeken blijkt echter dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor studenten met een functiebeperking verbeterd kan worden. De door het Ministerie van OCW ingestelde commissie Maatstaf, heeft in maart 2010 onder meer gepleit voor een betere ondersteuning van instellingen om de toegankelijkheid en passendheid van het hoger onderwijs voor studenten met een beperking te vergroten. Uitgangspunt daarbij is dat de instellingen in het hoger onderwijs zelf verantwoordelijk zijn voor het instellingsbeleid en de bedrijfsvoering en dus ook de spil zijn rond het treffen van doeltreffende aanpassingen en voorzieningen voor studenten met een functiebeperking. Om de belemmeringen voor studenten met een functiebeperking in het hoger onderwijs verder terug te dringen adviseert de commissie Maatstaf de vorming van een landelijk kennis- en expertisecentrum. Dit expertisecentrum moet de instellingen ondersteunen bij beleid en uitvoering wat betreft studeren met een functiebeperking, zodat instellingen hun verantwoordelijkheid voor de studenten met een functiebeperking beter kunnen waarmaken.

Uitgangspunten van dit expertisecentrum zijn:

- ondersteuning in de kennisontwikkeling op het terrein van regelgeving, hulpmiddelen en de laatste technologische ontwikkelingen;
- aanspreekpunt voor de instellingen bij vragen over functiebeperkingen, regelingen over hulpmiddelen, voorzieningen en mogelijke aanpassingen;
- aanwezigheid van kennis van de laatste technologische ontwikkelingen;
- ondersteunende en intermediaire rol naar alle instellingen binnen het hoger onderwijs en naar relevante externe partijen.

Om de aanbeveling van de Commissie Maatstaf nader uit te werken, heeft het Ministerie van OCW aan Berenschot gevraagd om, in nauwe samenspraak met de onderwijsinstellingen en de betrokken instanties (ook buiten het onderwijs), een advies uit te brengen over de inrichting, benodigde dienstverlening en positionering van het landelijke expertisecentrum. Het uitgangspunt is dat er geen nieuwe instelling of stichting wordt opgericht en dat er maximaal gebruik wordt gemaakt van bestaande structuren. We hanteren om die reden in dit rapport het begrip 'expertisefunctie' in plaats van expertisecentrum. Bij de vorming van de landelijke expertisefunctie staan de behoeften van de instellingen en de eis van draagvlak centraal, opdat onderwijsinstellingen maximaal en effectief worden ondersteund in het verbeteren van de toegankelijkheid van het onderwijs. De Stichting Handicap + Studie (H+S) wordt op dit moment door het Ministerie van OCW gefinancierd om de expertisefunctie te vervullen. De huidige dienstverlening van H+S en van andere dienstverleners is in dit onderzoek betrokken en gelegd naast de behoeften en eisen van de instellingen.

1.2 Vraagstelling

Tegen deze achtergrond worden in dit rapport de volgende vragen beantwoord:

1. Hoe kan de door de Commissie Maatstaf geadviseerde expertisefunctie in Nederland het beste worden vormgegeven, zodanig dat:
 - a) het de instellingen voor hoger onderwijs helpt om de toegankelijkheid en studeerbaarheid van het onderwijs voor studenten met een functiebeperking te verbeteren;
 - b) de activiteiten van dit centrum voorzien in de behoeften van de instellingen voor hoger onderwijs;
 - c) de instellingen voor hoger onderwijs een belangrijke inbreng hebben bij de bepaling van de activiteiten van dit expertisecentrum.
2. Is het efficiënt en wenselijk dat binnen deze expertisefunctie meer wordt samengewerkt met andere expertisecentra of andere onderwijssectoren of verwante beleidssectoren?
3. Welke voorwaarden moeten worden vervuld om deze landelijke expertisefunctie goed te kunnen vervullen?
4. Is H+S de aangewezen organisatie om deze rol te vervullen?

Het onderzoek geeft inzicht in de volgende thema's:

Inhoudelijke vormgeving expertisefunctie

- De behoeften van instellingen ten aanzien van de dienstverlening van een landelijke expertisecentrum studeren met een functiebeperking.
- De bestaande dienstverlening en infrastructuur waarvan instellingen (al dan niet) gebruik maken.

Organisatorische vormgeving

- De wijze waarop een landelijke expertisefunctie georganiseerd kan worden.
- De mate waarin H+S de aangewezen partij is om deze functie te vervullen, en de benodigde verbeterpunten daartoe.
- De positionering en inbedding van de landelijke expertisefunctie.
- Randvoorwaarden en financiering.

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage wordt allereerst in hoofdstuk 2 de gevolgde onderzoekaanpak weergegeven. Hoofdstuk 3 bevat een schets van de uitgangssituatie over studeren met een functiebeperking in het hoger onderwijs. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 4 in op de behoefte van hogeronderwijsinstellingen aan externe dienstverlening op dit vlak, vastgesteld op basis van eerder onderzoek, een onder decanen breed uitgezette enquête, interviews onder bestuurders en decanen en een bestuurlijke rondetafelbijeenkomst. In hoofdstuk 5 gaan we, mede gegeven lessen, ervaringen en mogelijkheden van bestaande kenniscentra, in op de organisatorische vormgeving van de in te richten expertisefunctie. De financiële randvoorwaarden voor de expertisefunctie worden besproken in hoofdstuk 6. Daarna wordt in hoofdstuk 7 een aantal mogelijke scenario's uitgewerkt. Tot slot presenteren we in hoofdstuk 8 onze conclusies en aanbevelingen.

In de bijlagen zijn een overzicht van geraadpleegde bronnen en respondenten (bijlage 1), de resultaten van de behoeftepeiling onder studentendecanen (bijlage 2) en een overzicht van betrokken bestaande expertisecentra en organisaties (bijlage 3) opgenomen.

Berenschot

2. Aanpak

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de volgende aanpak:

2.1 Bestaande dienstverlening, expertise, werkwijze en infrastructuur in kaart brengen

Op basis van deskstudie en een zestal gesprekken is een quick scan gemaakt van organisaties die op grond van een of meerdere van de onderstaande overwegingen van belang kunnen zijn voor de toekomstige expertisefunctie:

- a. Bestaande en aansprekende organisaties (die kennis, expertise of aanbod in huis hebben en daarmee als *leverancier* of *partner* van de toekomstige expertisefunctie kunnen optreden)
- b. Kennis- en expertisecentra die qua *organisatiestructuur* of *werkwijze* over interessante kenmerken beschikken en daarmee een voorbeeldfunctie hebben als het gaat om het effectief organiseren van de expertisefunctie.
- c. Organisaties die in aanmerking kunnen komen voor de mogelijke *positionering* van de toekomstige expertisefunctie.

2.2 Behoeften van instellingen inventariseren

De behoeften van instellingen vormen zoals aangegeven het vertrekpunt voor de inrichting van de expertisefunctie. Om zicht te krijgen op deze behoeften is zowel het operationele als het bestuurlijke niveau betrokken bij dit onderzoek. Bij het vergaren van onderzoeksdata hebben we een diepte- en een breedtespoor gevolgd:

a. Dieptespoor

Via 13 interviews is de input van experts vanuit de verschillende beleidsterreinen, instellingen en organisaties verzameld, om de totstandkoming van de inhoud en organisatie van de expertisefunctie voor te bereiden. In deze gesprekken met bestuurders, managers en studentendecanen zijn de huidige stand van zaken, knelpunten en succesfactoren op het terrein van studeren met een functiebeperking aan de orde gekomen. Van daaruit is geïnventariseerd welke behoeften voor ondersteuning en expertise er zijn en hoe de gewenste organisatie-inrichting, financiering en kennisdeling via de instellingen er uit kan komen te zien. In bijlage 1 is een overzicht van gesprekspartners opgenomen.

b. Breedtespoor

Parallel aan de interviews is een breder uitgezette behoeftepeiling uitgevoerd, waarin studentendecanen als de belangrijkste operationele stakeholders van universiteiten en hbo-instellingen zijn bevroegd. Zij zijn immers diegenen die zich bezig houden met informatie, advies en begeleiding op het gebied van onder meer welzijn, gezondheidszorg en studiekeuze voor (onder meer) de specifieke groep studenten met een functiebeperking. Hen is gevraagd naar hun huidige ervaringen, tevredenheid en verwachtingen ten aanzien van deskundigheidsbevordering in het kader van studeren met een functiebeperking.

De focus lag daarbij op de randvoorwaarden: welke organisatie is volgens de studentendecanen nodig om tot een expertisefunctie te komen die voorziet in de behoeften van instellingen.

Daarnaast is via deze behoeftepeiling inzicht verkregen in de huidige sterke punten en verbeterpunten die studentendecanen ervaren bij bestaande voorzieningen, zoals H+S. 248 studentendecanen in het HBO en WO zijn benaderd om een internetvragenlijst in te vullen; 137 studentendecanen en –adviseurs hebben de vragenlijst ingevuld. Het responspercentage is 55%. Vier van de vijf studentendecanen in de steekproef werken bij een HBO-instelling, één op de vijf is werkzaam bij een universiteit.

Naast de interviews en de behoeftepeiling is ook gebruik gemaakt van de deskundige inbreng van de leden van de begeleidingscommissie (zie bijlage 1) die twee keer bij elkaar is gekomen.

2.3 Toetsen van mogelijke scenario's voor het dienstverleningsconcept en de positionering van de expertisefunctie

Op basis van de deskresearch, gesprekken met dienstverlenende organisaties en expertisecentra, experts en instellingen en de behoeftepeiling zijn vervolgens vier scenario's op hoofdlijnen uitgewerkt. Deze zijn op 23 maart in een rondetafelbijeenkomst met bestuurders, managers, studentendecanen en vertegenwoordigers van de koepels getoetst. Deze bijeenkomst was erop gericht om gezamenlijk de opbrengsten van het onderzoek te bespreken, aan te vullen en de resultaten te wegen. Tijdens deze bijeenkomst zijn de voorkeuren voor de dienstverlening, de vormgeving van de expertisefunctie en organisatorische randvoorwaarden benoemd om de expertisefunctie goed te kunnen vervullen.

2.4 Eindrapportage

Op 1 april heeft Berenschot de hoofdlijnen van haar advies alvast in een PowerPoint-rapportage ter beschikking gesteld aan het Ministerie van OCW. In de rapportage die voor u ligt zijn deze hoofdlijnen uitgewerkt. In dit rapport komen de behoeften van de instellingen, de organisatorische voorwaarden en de scenario's uitgebreider aan bod. Daarnaast treft u in dit eindrapport een onafhankelijk advies over het voorkeursscenario voor dienstverlening en positionering van de expertisefunctie (rekening houdend met alle belangrijke randvoorwaarden voor effectiviteit en efficiency, waaronder draagvlak bij de instellingen).

3. Uitgangssituatie hoger onderwijs en studeren met een functiebeperking

3.1 Terugblik: progressie door ingezette maatregelen

De omvang van de studentenpopulatie met een functiebeperking in het hoger onderwijs wordt in uiteenlopende onderzoeken geschat tussen de 8,1% en 16% van de totale studentpopulatie. De Studentenmonitor 2010 wijst uit dat circa 10% van de totale studentenpopulatie in het hoger onderwijs tijdens de studie belemmeringen ondervindt vanwege een functiebeperking. Dit percentage komt overeen met een aantal van ongeveer 60.000 studenten met een functiebeperking die studeren aan het hoger onderwijs.¹

Een grofmazige analyse van de diverse onderzoeken uit de afgelopen jaren² naar studiesucces van studenten met een functiebeperking wijst uit dat deze groep een hogere studie-uitval kent, meer studievertraging oploopt en een zwaardere studiebelasting ervaart in vergelijking met studenten zonder beperking. In dit verband is in 2004 door het Ministerie van OCW onder andere het programma Impuls gestart om het uitvalpercentage van gehandicapten en chronisch zieken omlaag te brengen. Vanaf 2005 zijn aanvullende onderzoeken uitgezet om meer concrete kennis te vergaren over de omvang van de problemen en de effecten van genomen maatregelen. Aan H+S is in 2006 subsidie verleend om een communicatiestrategie uit te voeren, gericht op het studeren met een functiebeperking (in bijlage 3 wordt uitgebreider ingegaan op de huidige dienstverlening van H+S en de stand van zaken). In het traject werd informatie verstrekt aan studenten en instellingen over hulpmiddelen en voorzieningen. Ook waren er activiteiten gericht op meer positieve beeldvorming en op het geven van voorlichting over de Wet gelijke behandeling op grond van een handicap of chronische ziekte. Eveneens is in 2006 de aftrap gegeven voor het Plan van Aanpak 'Terugdringing belemmeringen in het hoger onderwijs voor studenten met een functiebeperking'. De doelstelling van dit programma was een verbetering van instellingsbeleid ten aanzien van studenten met een functiebeperking.

Deze en andere initiatieven hebben geleid tot toenemende aandacht bij hogeronderwijsinstellingen, aldus de Inspectie voor het Onderwijs in 2009³. Onder andere is vastgesteld dat driekwart van de onderzochte instellingen op centraal niveau procedures beschreven heeft voor hulp aan studenten met een beperking, de helft van de instellingen heeft beleid geformuleerd.

¹ Stichting Handicap & Studie, Studentenmonitor (2010)

² RISBO/SEOR 2009, Verwey-Jonker Instituut 2005

³ Inspectie van het Onderwijs. Onbelemmerd studeren. Beleid en voorzieningen voor studenten met een functiebeperking in het hoger onderwijs (2009)

Bij het passend inrichten van de intakeprocedure is belangrijke kwaliteitswinst geboekt, oordelen de instellingen zelf in recent onderzoek van H+S.⁴ Diverse instellingen waar wij in dit onderzoek mee gesproken hebben, helpen studenten bij een goede studiekeuze door hen vrijblijvend een beroepentest aan te bieden. Hiermee krijgen studenten inzicht in de mogelijkheden en eventuele belemmeringen bij latere beroepsuitoefening en in mogelijke alternatieven. Vooral bij hogescholen geldt in toenemende mate het beleid dat alle studenten met een functiebeperking een intakegesprek krijgen aan het begin van de studie. Ook studenten zijn het beleid op dit vlak de afgelopen jaren positiever gaan beoordelen.⁵

Mede als gevolg van de impuls die uit ging van de deelname aan het eerder genoemde 'Plan van Aanpak' hebben steeds meer instellingen een aparte functionaris aangesteld die zich bezighoudt met functiebeperking. Deze aandachtspersoon fungeert binnen de instelling als 'linking pin' en vraagbaak en houdt het onderwerp op de agenda. Instellingen die wij in het kader van dit onderzoek gesproken hebben, merken op dat deze aanpak vruchten afwerpt. Veel instellingen hebben een specifieke website met digitale helpdesk ingericht voor studenten met een functiebeperking.

Er zijn slagen gemaakt in de aanpassingen van gebouwen, blijkt uit de monitor van H+S. Ook in de beschikbaarheid van hulpmiddelen is succes geboekt, met name voor dyslectische studenten, die met 42,5 procent de hoofdmoot van de groep studenten met een functiebeperking vormen.⁶ Studentendecanen merken in de interviews op dat voor dyslectische studenten inmiddels een behoorlijke hoeveelheid expertise beschikbaar is. Dit komt terug in de meest recente monitor van H+S, waaruit blijkt dat studenten met *dyslexie* over de meeste aspecten van de dienstverlening van instellingen wat positiever oordelen dan studenten met andere functiebeperkingen. Overigens geven studentendecanen in een ingezonden brief aan de Commissie Maatstaf aan, dat er behoefte is aan meer en betere aandacht voor dyslexie, bijvoorbeeld op het gebied van (verplichte) taaltoetsen voor deze groep studenten.⁷

Via train-de-trainer principes worden op een aantal instellingen de studentendecanen, studieadviseurs en examencommissies getraind op het signaleren en begeleiden van studenten met een functiebeperking. Informatie over studenten met een functiebeperking wordt in toenemende mate opgenomen in de reguliere trainingen voor docenten. Opgedane ervaringen op dit vlak kunnen nog beter gedeeld worden tussen instellingen, geven de door ons geïnterviewde studentendecanen aan.

⁴ Monitor Handicap & Studie 2010 (instellingen)

⁵ Gebruikerstoets 'Studeren met een handicap 2010', Centrum Hoger Onderwijs Informatie 2010.

⁶ Gebruikerstoets 'Studeren met een handicap 2010', Centrum Hoger Onderwijs Informatie 2010.

⁷ Ingezonden brief LBS (studentendecanen WO) aan de Commissie Maatstaf

3.2 Verdere kwaliteitsversterking nodig: studentperspectief

In dit onderzoek is niet opnieuw een meting gedaan bij studenten met een functiebeperking naar struikelblokken die deze studenten ervaren bij hun studie, omdat daarvoor al diverse onderzoeken beschikbaar zijn. Voor deze rapportage hebben wij geput uit eerdere rapporten, te weten het advies van de Commissie Maatstaf en de meest recente Gebruikerstoets van het Centrum Hoger Onderwijs uit 2010. De belangrijkste knelpunten vanuit het perspectief van de studenten zijn hieronder per rapport samengevat.⁸

Gebruikerstoets 'Studeren met een handicap 2010' van het Centrum Hoger Onderwijs

- Studenten zijn matig tevreden over de intake en voorlichting over studeren met een handicap. Wel is er, vooral in het HBO, lichte vooruitgang: de rapportcijfers komen iets hoger uit dan het gemiddelde van de afgelopen jaren.
- Begeleiding is al jaren een zwak punt van 'aangepast' studeren in het hoger onderwijs. De waardering voor de specifieke begeleiding is zelfs licht gedaald. Ook de mate waarin begeleiding beschikbaar is, wordt door studenten niet als afdoende beschouwd.
- Wanneer de specifieke problemen van studenten met een handicap vergeleken worden met die van 'reguliere' studenten (Nationale Studenten Enquête 2010) valt op dat met name een te zware of onevenwichtige studielast, knelpunten met studieroosters en de informatievoorziening en problemen rond toetsing als knelpunten naar voren komen.

Commissie Maatstaf

Bovengenoemde aspecten komen ook terug in het advies van de Commissie Maatstaf. Uit het advies van de commissie komen daarnaast, vanuit het perspectief van studenten bezien, de volgende knelpunten naar voren, die gebaseerd zijn op het Inspectierapport uit 2009:

- Beleid over het studeren met een functiebeperking is in ontwikkeling, maar er is nog geen uniforme uitvoering binnen de instelling. Dat leidt tot (onwenselijke) verschillen.
- Er is bij betrokkenen nog onvoldoende deskundigheid aanwezig over functiebeperkingen, hulpmiddelen en voorzieningen.
- De voorlichting en informatievoorziening over het studeren met een functiebeperking en de voorzieningen daarbij zijn nog te weinig toegespitst op de (variëteit van de) doelgroep.
- Te weinig wordt ingezet op het voeren van (studie)adviesgesprekken met studenten met een functiebeperking, terwijl studenten dit wel als belangrijk ervaren.
- Het onderwijs is te aanbod gestuurd en kent te weinig flexibiliteit als het gaat om aanpassingen in het curriculum, stages en examens voor studenten met een functiebeperking.

⁸ Gebruikerstoets 'Studeren met een handicap 2010', Centrum Hoger Onderwijs Informatie 2010, Commissie Maatstaf 2010.

- Studenten met een functiebeperking hebben al in de studiefase behoefte aan advies en ondersteuning richting arbeid.

3.3 Verdere kwaliteitsversterking nodig: perspectief instellingen

3.3.1 Aandachtspunten volgens decanen en bestuurders

Om de belangrijkste aandachtspunten te achterhalen die leven bij medewerkers en bestuurders van hogescholen en universiteiten bij het begeleiden van studenten met een functiebeperking is een enquête gehouden onder alle studentendecanen (respons van 137 decanen, het totaaloverzicht van resultaten van de enquête is bijgevoegd bij dit rapport) en zijn interviews afgenomen met bestuurders, afdelingshoofden studentenzaken en studentendecanen. Daarnaast zijn recente onderzoeken onder hogeronderwijsinstellingen gebruikt, zoals het Inspectie-onderzoek uit 2009, het onderzoek van Risbo/SEOR onder eerstejaarsstudenten en het onderzoek van het Verwey Jonker Instituut uit 2005.

In de onderstaande analyse van de aandachtspunten komen de categorieën terug uit het referentiekader dat de Commissie Maatstaf heeft gehanteerd voor de diensten en voorzieningen die instellingen voor hoger onderwijs moeten bieden om studenten met een functiebeperking adequaat te kunnen ondersteunen. Het referentiekader bestaat uit een aantal aspecten van de dienstverlening aan studenten met een functiebeperking. Dit zijn 'informatievoorziening en voorlichting', 'fysieke toegankelijkheid', 'begeleiding', 'deskundigheid', 'leerroutes', 'toetsing en examinering' en 'waarborgen van kwaliteit en continuïteit'. Eén van de conclusies uit het advies van de commissie was dat op alle aspecten verbeteringen mogelijk zijn.⁹

Studentendecanen van HBO-instellingen geven aan in onze behoeftepeiling, dat zij in 2010 gemiddeld 72 studenten hebben geadviseerd en/of begeleid. Bij decanen van universiteiten ging het gemiddeld om 110 studenten. De groep studenten met een functiebeperking is zeer divers. De volgende vijf functiebeperkingen worden door de meeste decanen genoemd als het gaat om behoefte aan ondersteuning bij het formuleren van beleid, het informeren, adviseren en/of ondersteunen van studenten:

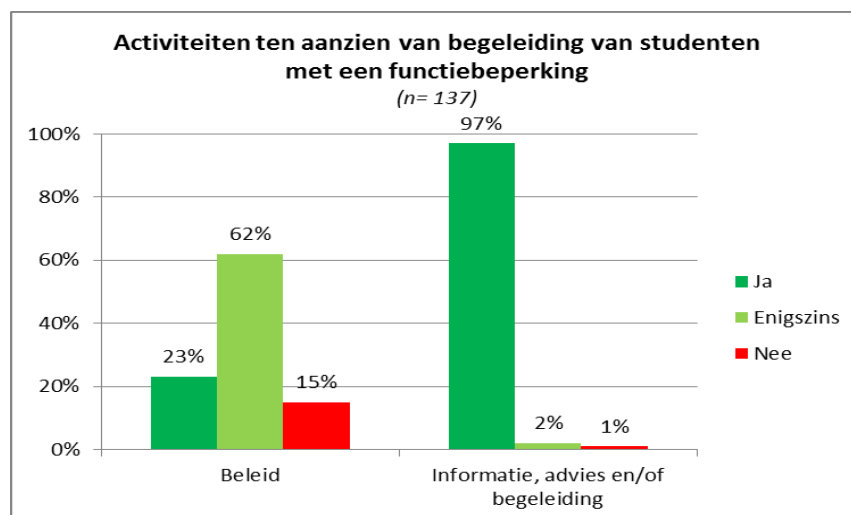
- Klachten in het autistisch spectrum.
- ADHD.
- Depressieve klachten of stemmingsstoornissen.
- Dyslexie.
- Beperking in concentratie.

⁹ De Commissie Maatstaf heeft voor haar advies op dit punt onder meer gebruik gemaakt de conclusies van het Inspectie-onderzoek Onbelemmerd Studeren uit 2009.

Opvallend hierbij is dat het met name gaat om functiebeperkingen die relatief onzichtbaar zijn, en daardoor minder gemakkelijk herkend worden. Beperkingen in bijvoorbeeld horen, zien of bewegen komen niet in de top 5 voor. Als het gaat om het toewijzen van middelen en voorzieningen worden beperkingen die zichtbaar zijn sneller geaccepteerd, schrijft ook de commissie Maatstaf.¹⁰ De meeste regelingen en wetten gaan uit van de 'zichtbare beperkingen' (zoals de visuele- en lichamelijke handicaps).

Met name voor de groep studenten met psychische stoornissen of klachten in het autistisch spectrum geven studentendecanen aan dat het niet eenvoudig is om passend beleid te formuleren. Ook van docenten vraagt deze groep studenten relatief veel aandacht, horen we terug in de interviews. Aangegeven is dat deze groep studenten de hoogste uitvalpercentages kent en vaker vertraging oploopt, mede omdat planning en structuur veel voorkomende valkuilen zouden zijn. Dat studenten met psychische klachten relatief hoge uitvalcijfers hebben en vaker overwegen te stoppen met hun studie in verband met hun beperking blijkt ook uit het rapport van Verwey-Jonker uit 2005. Dit komt bij studenten met beperkingen in horen of zien of dyslexie beduidend minder vaak voor.¹¹

Bijna alle decanen houden zich bezig met informatie, advies en/of begeleiding van studenten met een functiebeperking. Wat betreft het maken van beleid is het beeld anders: ongeveer een kwart zegt zich hiermee bezig te houden en 62% van de decanen geeft aan zich hiermee 'enigszins' bezig te houden. Vijftien procent van de studentendecanen in de steekproef houdt zich niet bezig met beleid.

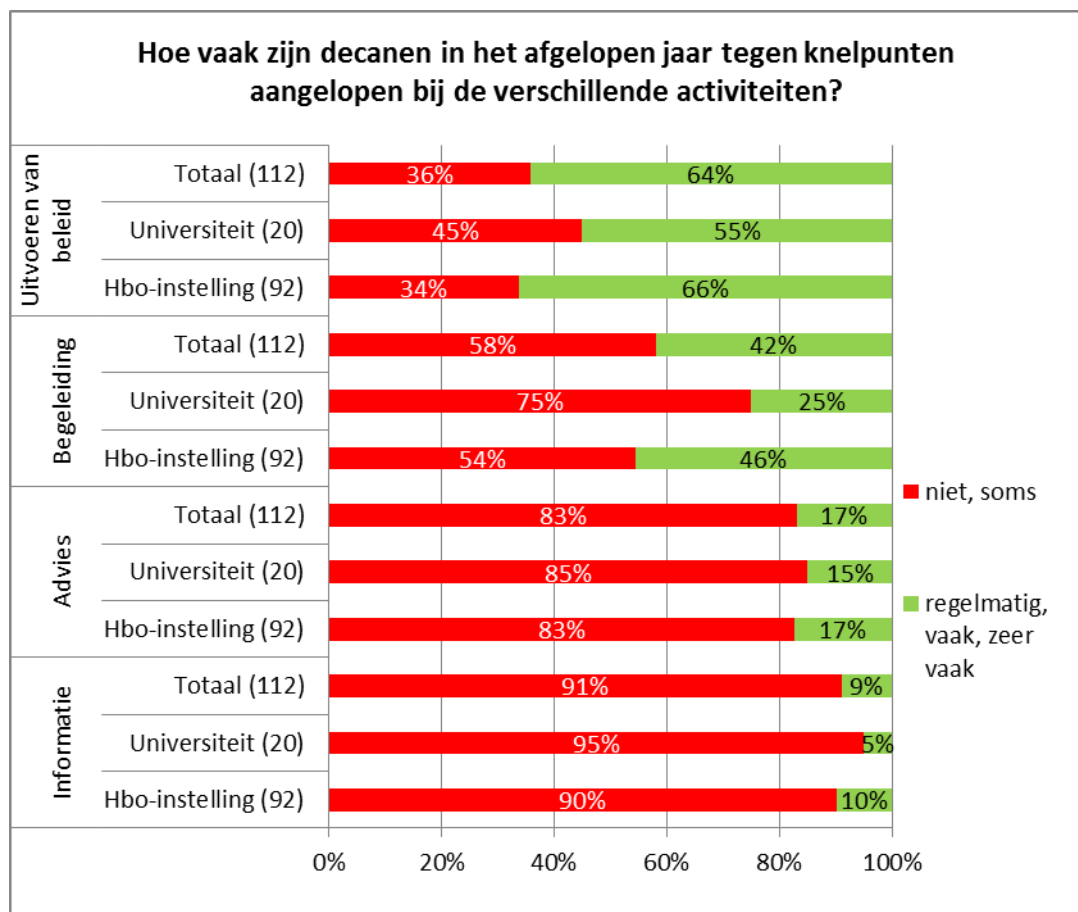

Figuur 1

¹⁰ Commissie Maatstaf, Meer mogelijk maken. Studeren met een functiebeperking in het hoger onderwijs (2010).

¹¹ Verwey Jonker instituut, Studeren met een beperking in 2005; belemmeringen van studenten met een lichamelijke beperking, psychische klachten of dyslexie in het hoger onderwijs (2005).

De meeste studentendecanen geven in de behoeftepeiling aan knelpunten te ervaren bij het uitvoeren van beleid ten aanzien van studenten met een functiebeperking. Ongeveer twee derde van hen is hierbij regelmatig, vaak of zeer vaak tegen knelpunten aangelopen. Bij de begeleiding van studenten lopen ruim twee van de vijf decanen tegen knelpunten aan. Als het gaat om advies of het geven van informatie dan ervaart een ruime meerderheid van de decanen niet of soms knelpunten.¹²

Figuur 2

Het percentage van decanen dat werkzaam is bij HBO-instellingen en dat tegen knelpunten aanloopt is hoger dan dat van decanen dat bij universiteiten werkt en tegen knelpunten aanloopt (zie figuur 2). De meningen over de oorzaken die aan dit verschil tussen HBO- en WO-decanen ten grondslag liggen, lopen uiteen.

¹² Hier constateren we een 'mismatch' met de praktijk vanuit het perspectief van studenten. Door hen wordt informatievoorziening nog duidelijk als verbeterpunt ervaren (Studentenmonitor 2010, Handicap & Studie).

In interviews, de rondetafelbijeenkomst en in een ingezonden brief van het LBS (Landelijk Beraad Studentendecanen voor universiteiten) is een aantal mogelijke oorzaken genoemd:

- Het HBO is grootschaliger en studenten zouden in het algemeen meer begeleiding vragen dan bij WO-instellingen. Mogelijk heeft het gepercipieerde verschil te maken met de *selectie* van de groep studenten binnen het HBO, die meer begeleiding verwacht en daarom eerder geneigd is voor het HBO te kiezen.
- Daarnaast zouden er verschillen zijn ten aanzien van de bevoegdheden die decanen hebben.¹³ Tijdens de rondetafelbijeenkomst is gesuggereerd dat studentendecanen in het WO meer vrijheid hebben in de uitoefening van hun functie, waardoor zij minder knelpunten zouden ervaren. Deze uitspraken moeten echter als indicatief worden beschouwd.

3.3.2 Deskundigheid personeel

In maart 2010 constateerde de Commissie Maatstaf dat decanen het belang van goede begeleiding erkennen, maar dat het begeleiden en het regelen van voorzieningen voor studenten met een functiebeperking tijdrovend is, omdat het veelal neerkomt op maatwerkconstructies. Professionals geven aan behoefte te hebben aan kennis over functiebeperkingen en voorzieningen, de kennis te delen en vast te leggen, maar beschouwen deze taak tevens als een lastige opgave: het vraagt know how, de nodige tijdsinvestering en logistieke maatregelen om medewerkers te scholen en de laatste ontwikkelingen bij te houden.

Hogeronderwijsinstellingen zelf geven (volgens de Monitor van H+S uit 2010)¹⁴ o.a. aan dat:

- hun beleid op het terrein van de voorlichting onder personeel nog te wensen overlaat;
- kennis op het vlak van de organisatie van aangepast onderwijs (aangepaste werkvormen, stages en toetsen) relatief beperkt aanwezig is.

Uit onderzoek van Ruigrok Netpanel blijkt dat met name docenten niet altijd even goed begrip kunnen opbrengen voor studenten met een (niet) zichtbare handicap en/of vergeten dat studenten recht hebben op bepaalde regelingen en voorzieningen.¹⁵ Ook in het onderzoek van Risbo/SEOR komt naar voren dat de betrokken instellingsmedewerkers unaniem van mening zijn dat de deskundigheid van medewerkers bij hogeronderwijsinstellingen verder zou moeten worden bevorderd.¹⁶

¹³ Bron: ingezonden brief LBS (studentendecanen WO) aan de Commissie Maatstaf

¹⁴ Stichting Handicap & Studie, Monitor (2010, Score op basis van door instellingen zelf aangeleverde gegevens)

¹⁵ Ruigrok Netpanel. Een instituut met vele gezichten, Een onderzoek naar de behoeften van HO-instellingen betreft de functie van Handicap & Studie, november 2009. Dit onderzoek is uitgevoerd onder decanen, studieadviseurs, (communicatie) medewerkers, beleidsmakers en projectleiders, bij hogeronderwijsinstellingen die betrokken zijn bij de uitvoering van het beleid rondom het studeren met een handicap.

¹⁶ Risbo / SEOR. Studeren met een functiebeperking Resultaten van een onderzoek onder eerstejaarsstudenten (2009)

3.3.3 Organisatie van het onderwijs

Het onderwerp 'functiebeperking' staat nog niet hoog op de agenda binnen de meeste onderwijsinstellingen. Juist in tijden van bezuinigingen dreigt het onderwerp minder prioriteit te krijgen, doordat maatwerk wordt vervangen door generiek beleid. Dat komt onder meer tot uiting in het volgende:

- Op het vlak van de organisatie van aangepast onderwijs (aangepaste werkvormen, stages en toetsen) geven de instellingen aan dat deze kennis relatief beperkt aanwezig is. Dit komt overeen met de conclusie van de Commissie Maatstaf dat aangepaste leerroutes, toetsing en examinering veelal nog sterk aanbodgericht worden aangeboden. Decanen geven daarbij aan dat studenten hun eventuele functiebeperking veelal te laat melden, waardoor aanpassingen en voorzieningen die de studeerbaarheid bevorderen ook pas later in het studieproces kunnen worden ingezet.
- Decanen geven in de interviews aan dat zij regelmatig stuiten op weerstand van opleidings- of faculteitsdirecteuren als het gaat om budget voor de begeleiding van studenten. In de praktijk blijkt dat vooral voor de studieadviseurs of studieloopbaanbegeleiders problematisch te zijn. Zij nemen de daadwerkelijke begeleiding van studenten voor hun rekening, beschikken niet altijd over voldoende uren en lossen dat soms in hun eigen tijd op.
- Studentendecanen merken tijdens de interviews op dat examencommissies niet zonder meer in staat zijn zich te verplaatsen in de individuele student en zijn mogelijkheden. Examencommissies ervaren vanuit de overheid twee prikkels in tegengestelde richting die dat bemoeilijken: de richtlijnen over de waarde van diploma's die steeds strikter worden enerzijds en de lijn vanuit de Commissie Maatstaf en Commissie Gelijke Behandeling anderzijds, die impliceert dat instellingen moeten meedenken vanuit de individuele kwaliteiten en mogelijkheden van studenten. Vooral voor examencommissies leidt dit soms tot een spagaat.

3.3.4 Raadplegen en inhuur externe deskundigheid

In de behoeftepeiling is gevraagd, waarover studentendecanen op dit moment (externe) expertise raadplegen. Studentendecanen geven aan dat zij met name gebruik maken van het Los-HBO, Landelijk Beraad Studentendecanen (LBS) en H+S wanneer zij externe expertise willen raadplegen over functiebeperking. Daarnaast maken zij -in mindere mate- gebruik van MEE, www.regelhulp.nl, UWV, de GGZ, internetsites en organisaties met specifieke expertise over een bepaalde handicap. Deze drie belangrijkste externe bronnen verschaffen een brede basis aan informatie. Decanen maken daarnaast, indien nodig, gebruik van specialistische kennis.

Door de bank genomen verschillen studentendecanen in het HBO en in het WO nauwelijks als het gaat om de onderwerpen waarover zij deze expertise raadplegen. Op een aantal onderwerpen is het verschil tussen decanen van HBO-instellingen en die van universiteiten relatief groot.

Over de volgende onderwerpen raadplegen relatief meer decanen in het HBO externe expertise dan hun collega's bij de universiteiten:

- Informatie/advies over toetsing en examinering.
- Ondersteuning bij deskundigheidsbevordering van onderwijsprofessionals.
- Advies over ondersteuning bij (flexibele) leerroutes.
- Advies over begeleiding van studenten bij stages en stagebemiddeling.
- Advies over de vergroting van de toegankelijkheid van het gebouw, onderwijsruimtes en ICT.
- Informatie/advies over het waarborgen van kwaliteit en continuïteit.

Ten aanzien van de volgende twee onderwerpen is ook een relatief groot verschil in het gebruik van externe expertise. Over deze onderwerpen raadplegen juist decanen bij universiteiten relatief meer externe expertise:

- Advies over de begeleiding van studenten naar werk, kennis van arbeidsmarktperspectieven.
- Advies over internationalisering en uitwisseling (bijvoorbeeld financiën, wet- en regelgeving en verzekeringen).

3.4 Accreditatie

Een van de adviezen van de Commissie Maatstaf was dat studeren met een functiebeperking een plaats zou moeten krijgen in de accreditatie. Dit advies is overgenomen: sinds 2011 wordt bij de accreditatie in het hoger onderwijs door de NVAO onder andere gekeken naar de voorzieningen, toegankelijkheid en studeerbaarheid voor studenten met een functiebeperking. Het is nog onduidelijk welke impact deze maatregel zal hebben op het agenderen van het onderwerp en de uitwerking op de onderwijs- en begeleidingsprocessen en behoefte aan ondersteuning van de instellingen.

3.5 Conclusie

Sinds in 2004 het programma Impuls is gestart, zijn goede slagen gemaakt in onder meer de ontwikkeling van generieke communicatiemiddelen, voorzieningen in het gebouw en maatregelen voor studenten met dyslexie. Ook in het intakebeleid zijn stappen gezet. Dit beleid past ook in de visie van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs, die als een van de uitdagingen heeft geformuleerd om 'alle talenten, in welke richting of op welk niveau dan ook, maximaal te ontwikkelen door hen op de juiste plek te krijgen. Verkeerde studiekeuzen en uitval leiden tot veel frustratie, teleurstelling, en onnodige kosten'.¹⁷

Volgens zowel studenten als instellingen zijn op diverse aspecten tegelijkertijd verbeteringen nodig ten aanzien van studeren met een functiebeperking: er is nog een wereld te winnen als het gaat om de concrete doorvertaling van beleid en procedures naar de werkvloer.

¹⁷ Differentiëren in drievoud. Advies van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel, april 2010

Er zijn verschillen in aanbod en kwaliteit van de voorzieningen tussen opleidingen en instellingen: bij een aantal faculteiten of (clusters van) opleidingen worden studenten met een functiebeperking al goed ondersteund; bij andere opleidingen heeft het beleid nog geen voet aan de grond gekregen en moeten studenten nog veel energie steken in het verkrijgen van de gewenste voorzieningen. Slechts een derde deel van de instellingen voldoet volledig aan de eisen die aan waarborgen voor kwaliteit en continuïteit van voorzieningen worden gesteld.¹⁸

Met name als het gaat om deskundigheid van personeel, begeleiding, de organisatie van het onderwijs en toetsing en examinering ervaren zowel studenten als instellingen zelf nog regelmatig knelpunten. Het organiseren van maatwerkconstructies vraagt evenwel tijd en geld en dat zijn schaarse middelen binnen hogeronderwijsinstellingen.

Een bijkomend aspect is dat de begeleiding van deze studentengroep onder druk staat door de bezuinigingen die gaande zijn binnen instellingen. Dit kwam ook al eerder naar voren tijdens het onderzoek in 2009 door de Inspectie: goede zorg voor een toenemend aantal studenten met een beperking kan op gespannen voet staan met de mogelijkheden die een instelling heeft op financieel en organisatorisch gebied. Met forse bezuinigingen op komst, dreigt het onderwerp functiebeperking, dat niet 'scoort' als strategisch speerpunt, onderaan de prioriteitenlijst te komen. Sinds 2011 is studeren met een functiebeperking opgenomen in het accreditatiekader. Onze respondenten geven aan nog weinig zicht te hebben op of verwachtingen te hebben ten aanzien van de resultaten daarvan in de praktijk.

In het volgende hoofdstuk gaan we dieper in op de ondersteuningsbehoefte van studentendecanen, te vervullen door de toekomstige expertisefunctie.

¹⁸ Inspectie van het Onderwijs in 2009

4. Behoeftte aan dienstverlening

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de behoefte van instellingen voor hoger onderwijs aan externe dienstverlening op het gebied van studeren met een functiebeperking. Deze behoeftepeiling is de basis voor de dienstverlening en activiteiten van de toekomstige expertisefunctie.

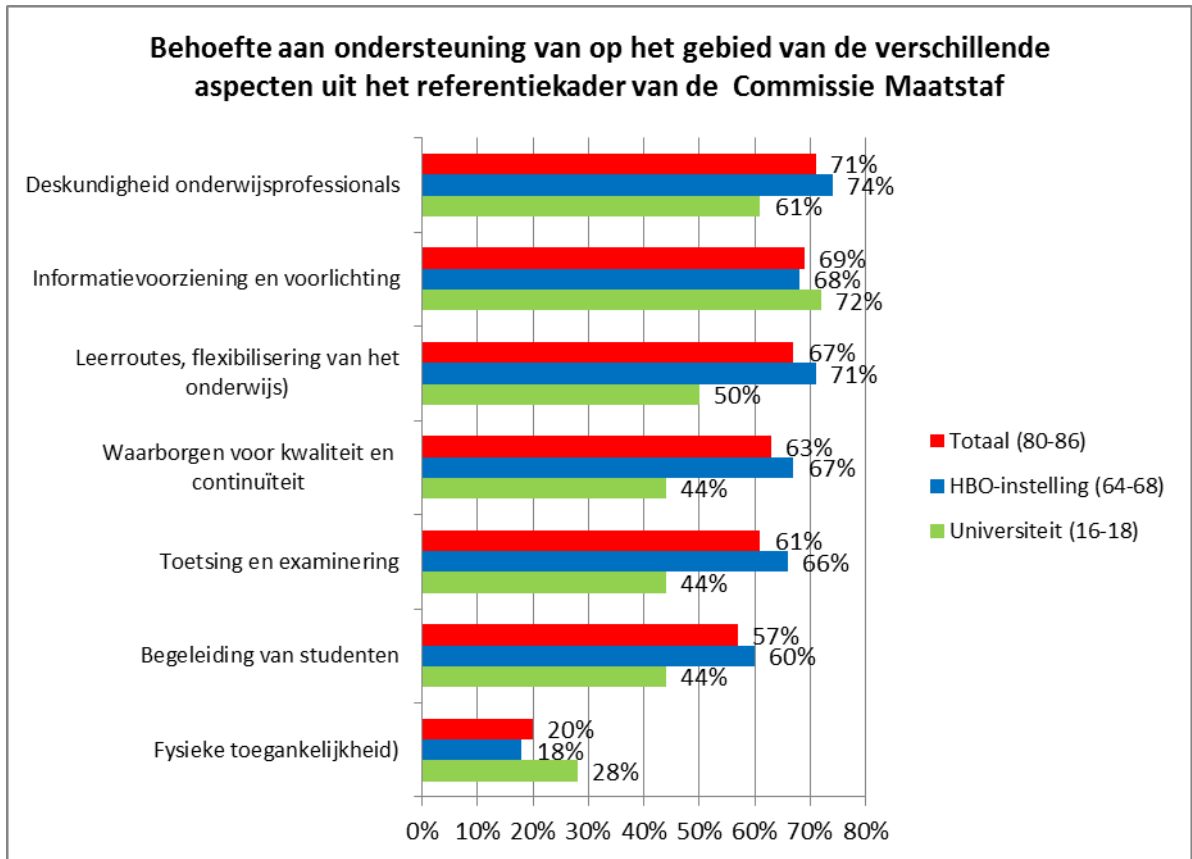
De behoefte aan dienstverlening is opgesteld op basis van vier bronnen: eerder uitgevoerd onderzoek, de brede enquête onder decanen, interviews onder bestuurders en decanen van hogeronderwijsinstellingen en de bestuurlijke rondetafelbijeenkomst.

4.2 Behoefttepeiling decanen

Het referentiekader van de Commissie Maatstaf is bij het behoefteonderzoek onder decanen in het hoger onderwijs gebruikt als ordeningsprincipe voor het bevragen van de behoeften aan diensten. Hieronder staan de uitkomsten samengevat. In bijlage 2 is de integrale rapportage van de behoeftepeiling opgenomen. Vanaf pagina 12 van deze bijlage kunt u de uitkomsten per thema terugvinden.

Een ruime meerderheid van de studentendecanen in de steekproef heeft behoefte aan ondersteuning door de toekomstige expertisefunctie op alle aspecten (zie onderstaand figuur). Dit geldt over de gehele linie van het normenkader van de Commissie Maatstaf, met uitzondering van advisering ten aanzien van fysieke toegankelijkheid. De meeste studentendecanen in de steekproef hebben behoefte aan ondersteuning als het gaat om de deskundigheid van onderwijsprofessionals inzake studeren met een functiebeperking. Op de tweede plaats staan informatievoorziening en voorlichting, gevolgd door leerroutes en flexibilisering van het onderwijs.

Er is een verschil tussen de typen hogeronderwijsinstellingen. De meeste studentendecanen van HBO-instellingen hebben behoefte aan ondersteuning bij de deskundigheid van onderwijsprofessionals. De meeste studentendecanen van universiteiten hebben behoefte aan ondersteuning bij informatievoorziening en voorlichting.

4.3 Uitwerking naar type dienstverlening

In onderstaande tabel is de behoefte aan dienstverlening nader uitgewerkt. Hierbij is geclusterd op drie soorten dienstverlening die de expertisefunctie zou kunnen uitvoeren: kennis, positieve beeldvorming en organisatieadvies. In de tabel zijn deze drie soorten dienstverlening nader uitgewerkt.

De mate van behoefte is aangeduid met ‘++’ (wel), ‘+’ (enigszins) en ‘-’ (weinig). In de toelichting staat een korte beschrijving, waarin we waar mogelijk ook aangeven of de behoefte met name is geformuleerd door decanen of bestuurders.

Dienst	Behoefte	Toelichting
Kennis		
Kennisuitwisseling / uitwisseling good practices	++	Vormen van kennis om te delen zijn goede voorbeelden en oplossingsrichtingen voor specifieke vraagstukken en mogelijkheden voor hoe om te gaan met situaties. Hierbij zijn voorbeelden genoemd als overwinnen van weerstand bij docenten en examencommissies, de organisatie van aangepaste stages, het in paragraaf 4.5 beschreven 'generiek- of maatwerk dilemma' en de voorbereiding op het nieuwe accreditatiebeleid.
Voorzien in up to date informatie	++	Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan de laatste ontwikkelingen op het terrein van wetgeving, financiering, hulpmiddelen en diensten van bedrijven die raken aan studeren met een functiebeperking. Genoemd is het rondsturen van een nieuwsalert. Ook moet de informatie beschikbaar zijn via een website.
Helpdesk	++	De helpdesk moet goed bereikbaar en betrouwbaar zijn. Bemenst door mensen met diepgaande kennis van zaken, die meedenken met de instellingen, maar ook algemene informatie aan studenten kunnen verstrekken. De antwoorden die door deze helpdesk worden gegeven, zouden ook via een 'Q&A'-pagina op internet moeten worden gepubliceerd, zodat deze transparant en eenvoudig terug te vinden zijn. Onder deze tabel staat een overzicht met gewenste informatie die de helpdesk in ieder geval moet kunnen leveren.
Arbeidsmarktperspectief	+	Tijdens diverse interviews is aangegeven dat expertise ten aanzien van de relatie met de arbeidsmarkt op drie onderdelen nodig is: (1) de intake (opleidingen kunnen alerter zijn op de passendheid bij eisen/kansen sectoren/arbeidsmarktspiegel), (2) stages en (3) arbeidsmarkttoetreding door afgestudeerden ¹⁹ . Volgens de aanwezigen van de rondetafelbijeenkomst dient verwachtingsmanagement ten aanzien van het arbeidsmarktperspectief voor studenten met een functiebeperking een plaats te krijgen in de expertisefunctie.

¹⁹ Er is bijvoorbeeld bij decanen vraag naar een lijst van werkgevers, die openstaan voor het in dienst nemen van een gehandicapte.

Kennis over niet zichtbare functiebeperkingen	++	Er is behoefte aan dienstverlening bij functiebeperkingen die relatief onzichtbaar zijn, zoals klachten in het autistisch spectrum, ADHD en depressieve klachten of stemmingsstoornissen. Vooral maatwerktrajecten zijn voor niet zichtbare beperkingen lastig te realiseren en vragen om kennis, ervaring, tijdsinvestering en logistieke maatregelen.
Deskundigheidsbevordering professionals, trainingen of ondersteuning bij het ontwikkelen van trainingen op maat van de instelling	+	Instellingen voeren zelf vaak een aantal cursussen/voorlichting uit. De expertisefunctie zou specifieke cursussen in samenwerking met/op maat van de instelling moeten vormgeven. Dat geldt ook voor deskundigheidsbevordering van decanen en studieadviseurs zelf. In het cursusaanbod moet voldoende variëteit aanwezig zijn zodat er zowel voor decanen met weinig ervaring als decanen met meer ervaring aanbod is. Tevens is differentiatie gewenst naar de positie van waaruit de decanen hun functie uitoefenen: als eerste- of tweedelijnsvoorziening ²⁰ .
Benchmarks en proef-audits	+/-	De behoefte aan benchmarks tussen instellingen is wisselend. Sommige instellingen zien dit als een professioneel instrument waar je van kunt leren, anderen zien benchmarks eerder als negatief instrument. Voor wat betreft proef-audits in het kader van de accreditatie geldt dat het nog niet duidelijk is of instellingen hier wel of geen gebruik van maken in de toekomst. Dit hangt af van de invoering en wijze van toetsing van de accreditatie-eisen.
Positieve beeldvorming	+	Tijdens interviews is aangegeven dat het expertisecentrum een rol ten aanzien van het stimuleren van positieve beeldvorming zou moeten vervullen door het onderwerp op positief-inspirerende wijze onder de aandacht te houden. De werkwijze van ECHO is door de geïnterviewden in dit kader vaak als positief voorbeeld genoemd. We komen hier in later in dit rapport op terug.

²⁰ Tijdens de rondetafelbijeenkomst kwam naar voren dat het belang van het onderwerp functiebeperking nog niet breed wordt onderkend door bestuurders en onderwijsprofessionals. Deskundigheidsbevordering van docenten en examencommissies op dit thema zou in de ideale situatie geïntegreerd moeten zijn in het reguliere curriculum voor deskundigheidsbevordering.

		Ook het actief onderhouden van een ambassadeursnetwerk en structureel relatiebeheer binnen de hogeronderwijsinstellingen kunnen ingrediënten van dienstverlening op het terrein van positieve beeldvorming zijn. Dit blijkt uit uitspraken van geïnterviewde bestuurders en decanen, die aangeven dat er behoefte is aan een boegbeeld, iemand die het onderwerp op de agenda van bestuurders weet te zetten.
Organisatieadvies	-	Over het algemeen is er geen behoefte aan directe dienstverlening op het terrein van organisatieadvies (het aanpassen van de organisatie met het oog op het toegankelijker maken van het onderwijs voor studenten met functiebeperking). Wel is er vaak behoefte aan kennisdeling op specifieke vraagstukken, zoals flexibilisering van het onderwijs, doorlichtingen en het proactief meedenken met de instelling over het op maat toepassen van bestaande kennis.

4.3.1 Helpdeskfunctie

Vanuit de helpdesk is er specifiek behoefte aan de volgende informatie of advies:

- algemene regelingen waar studenten aanspraak op kunnen maken, zoals: extra regelingen WSF, UWV-regelingen, Wajong, AWBZ, PGB, thuiszorg, WMO;
- wetgeving, commissie gelijke behandeling en jurisprudentie;
 - bij deze twee punten is het overigens van belang dat de helpdesk studenten wijst op algemene regelgeving en voor advies op maat *doorverwijst* naar de betreffende instanties;
- de begeleiding en ondersteuning van studenten in het algemeen;
- toetsing en examinering;
- vragen rondom internationaal studeren en stage lopen met een functiebeperking;
- toeleiding naar experts en leveranciers. Mogelijk kan de expertisefunctie zelfs een centrale rol spelen bij de inkoop en aanbesteding van producten. Zo zou de expertisefunctie een akkoord kunnen bereiken met uitgevers, zodat studenten met een beperking direct de digitale versie van een boek kunnen aanschaffen;
- vraagstukken waar de instelling zelf niet uitkomt. Bijvoorbeeld de samenloop van wet- en regelgeving en een specifieke beperking.

4.4 In hoeverre voorziet H+S in deze behoeften?

In deze paragraaf gaan we in op de dienstverlening van H+S. We baseren ons hierbij op een uitgebreid interview dat in februari heeft plaatsgevonden, op de documenten die naar aanleiding daarvan aan ons zijn toegestuurd (Managementreview Handicap + Studie) en op de website van H+S.

Vervolgens gaan we in op de mate waarin de respondenten uit dit onderzoek aangeven dat deze diensten aansluiten op hun behoeften. Hiervoor zijn de behoeftepeiling, de interviews met de instellingen en de rondetafelbijeenkomst de voornaamste bronnen. Ook een recent rapport van Ruigrok Netpanel, een imago-onderzoek dat de stichting zelf heeft laten uitvoeren in 2009, is hierbij als bron geraadpleegd.

4.4.1 Huidige dienstverlening H+S

In onderstaande tabel zijn de huidige diensten van H+S beknopt weergegeven, waarbij de categorieën kennis, positieve beeldvorming en organisatieadvies centraal staan. Hierbij is steeds, voor zover bekend, de status van de betreffende dienst of product weergegeven.²¹

Dienst	Toelichting	Status
Kennis		
Algemene informatie	Informatie over functiebeperkingen en de gevolgen voor het onderwijs, tips over de begeleiding van studenten en de wetten die relevant zijn.	Via de website beschikbaar.
Monitor	Handicap + Studie brengt tweejaarlijks een monitor uit op het thema 'studeren met een functiebeperking', gebaseerd op vragen die de instelling zelf beantwoordt m.b.t. haar beleid en op basis van oordelen van studenten in de Nationale Studenten Enquête.	Tweejaarlijks onderzoek
Onderzoeksprogramma	Met ZonMW heeft Handicap + Studie in 2010 het onderzoeksprogramma Disability Studies in Nederland (DSiN) vormgegeven, waarin onderzoek, onderwijs en een netwerkfunctie met elkaar verbonden zijn.	Structureel
Informatiebijeenkomsten	Ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan is in 2010 een expertisereeks georganiseerd rond vier thema's: de WGB, de problematiek rond de instroom, digitale toegankelijkheid en flexibiliteit van het onderwijs.	Handicap + Studie is voornemens om een dergelijk inhoudelijk programma vanaf 2011 voort te zetten in samenwerking met instellingen voor hoger onderwijs, lectoren (HBO) of hoogleraren (WO).

²¹ In dit schema komt de **individuele dienstverlening** aan studenten met een functiebeperking niet voor, omdat dit rapport zich richt op de behoeften vanuit instellingen en omdat de stichting deze activiteit afbouwt.

Informatiebrochures	De afgelopen jaren zijn diverse projecten uitgevoerd binnen het project IMPULS en het subsidieprogramma Plan van Aanpak. Dit heeft onder meer geleid tot informatieboekjes over dyslexie en autisme.	Deze uitgaven zijn in de periode 2004-2010 tot stand gekomen.
Trainingen	Via Los HBO biedt Studie & Handicap trainingen aan voor onderwijsprofessionals. Ook een 'train the trainer'-aanbod voor instellingen die autonoom met het thema aan de slag willen.	
Helpdesk	Onderwijsprofessionals kunnen hier terecht met korte vragen. Binnen drie dagen krijgen zij antwoord van één van de experts.	De helpdesk is op werkdagen tussen 9:00 en 12:30 bereikbaar. Op de website stond op 2 mei 2011 vermeld, dat 'de helpdesk vanwege de voorjaars schoonmaak telefonisch niet bereikbaar is van maandag 28 februari tot en met vrijdag 1 april'.
Positieve beeldvorming		
	In 2008 heeft Handicap + Studie in Shell Nederland een partner gevonden voor het WAM-project, een project naar lers voorbeeld over succesvol stagelopen door talenten met een belemmering.	Handicap + Studie geeft aan te werken aan een projectvoorstel tot uitbouw van deze samenwerking naar een groter landelijk project met de naam 'kNOw Limits'.
Organisatieadvies		
Adviesproducten	Proefaudit, beleidsadvies en benchmarkrapport. De proefaudit geeft aan welke acties binnen de instelling nodig zijn om te voldoen aan de accreditatie-eisen. Met het beleidsadvies krijgen instellingen advies over het optimaliseren van de beschikbare stuurinformatie om dit beleid te evalueren en aan te scherpen. Een benchmarkrapport laat zien hoe de oordelen van studenten zich verhouden tot de inspanningen van de instelling en hoe de instelling scoort ten opzichte van andere instellingen.	Deze producten zijn ontwikkeld. In het gesprek met Berenschot is aangegeven dat deze momenteel nog op zeer beperkte schaal aangeboden en afgenomen worden.

4.4.2 Ervaringen instellingen met H+S

De instellingen zijn kritisch over de huidige dienstverlening van H+S. In deze paragraaf zijn de positieve aspecten en verbeterpunten volgens de respondenten weergegeven.

Positieve aspecten

De expertise en know how van H+S wordt in het algemeen positief beoordeeld. Met name als het gaat om de kennis op het terrein van wet- en regelgeving ervaren studentendecanen H+S als deskundig. De stichting beschikt bovendien over veel netwerkcontacten en naamsbekendheid. Studentendecanen ervaren H+S doorgaans als respectabel en betrouwbaar en geven aan dat de contacten prettig verlopen. Hierbij geldt overigens wel, dat er een groot verschil bestaat tussen studentendecanen in het HBO en bij universiteiten. In het HBO oordelen decanen gemiddeld genomen positiever dan in het WO. In bijlage 2 zijn de uitgebreide onderzoeksresultaten op dit aspect weergegeven. De stichting geniet tot slot landelijke bekendheid en is gehuisvest op een centrale plaats in het land.

Verbeterpunten

De kennis en expertise van H+S wordt door respondenten op bepaalde terreinen als te weinig actueel en praktijkgericht ervaren. Met name als het gaat om de kennis over functiebeperkingen en de bijbehorende tips, geven studentendecanen aan dat de informatie niet up-to-date is en dat de vertaling naar instellingsbeleid ontbreekt. De kennis voegt met name voor de meer *ervaren* studentendecanen weinig toe, blijkt uit onze gesprekken. Ruigrok Netpanel schreef in een imago-onderzoek uit 2009 dat 'instellingen die afgelopen jaren veel gedaan hebben op het gebied van studeren met een (niet) zichtbare handicap ('zelfredzame instellingen'), aangeven, dat de kennis van Handicap + Studie niet meer up-to-date is'. Een aantal van de door ons geïnterviewde decanen en de respondenten uit het onderzoek van Ruigrok Netpanel zijn van mening dat H+S een slag kan maken van het vergaren van informatie naar het *delen* van kennis.

Het imago van de stichting wordt momenteel nog als te eenzijdig ervaren: studentendecanen zien de huidige rol nog primair als belangenbehartiger van studenten. H+S zou, ondanks de omslag die zij daarin maken, nog te weinig oog hebben voor de behoeften en mogelijkheden van instellingen en te weinig meedenkend zijn. Dit komt onder meer tot uiting in de competenties van medewerkers van de stichting. Deze zouden momenteel nog met name aansluiten op de belangenbehartigingsrol van H+S, terwijl er nu juist behoefte is aan faciliterende, meedenkende medewerkers die een ondersteunde rol richting instellingen vervullen.

Omslag

Zelf geeft de organisatie aan met een duidelijke omslag bezig te zijn: de organisatie is zich bewust van de nadelen van de gevolgde koers (gericht op individuele belangenbehartiging) en een noodzakelijke koerswijziging. De individuele belangenbehartiging voor en ondersteuning van studenten wordt daarom afgebouwd en ondergebracht bij andere actoren, zoals MEE.

Er is recent een plan van aanpak opgesteld, dat gericht is op het leveren van concrete dienstverlening aan instellingen. Zo is de afgelopen maanden nieuwe dienstverlening ontwikkeld (mede op basis van onderzoek naar de behoeften van instellingen voor hoger onderwijs), waarvan een proefaudit en benchmarkrapportages de eerste resultaten zijn. Handicap + Studie heeft op basis van dit onderzoek een aantal aandachtsgebieden geformuleerd: bewustwording/equiperen van docenten, voorlichting & intake en beleidsadvies. Met name de eerste twee onderwerpen komen duidelijk terug in de behoeften van instellingen zoals die uit ons onderzoek naar voren zijn gekomen.

4.5 Conclusie

Hogeronderwijsinstellingen verschillen in hun behoefte ten aanzien van de concrete dienstverlening van een expertisefunctie. Wat hen allemaal kenmerkt is in de eerste plaats een gedeeld beeld over een adviserende, meedenkende *houding* van een expertisefunctie. Een expertisefunctie, kortom, die instellingen met kennis en goede voorbeelden op weg helpt met het formuleren van instelling specifiek beleid. Van groot belang vinden instellingen het dat de expertisefunctie er primair voor en door de instellingen is. Het vervullen van een lobby- of belangenbehartigingsrol past niet in dit ideaalbeeld. De expertisefunctie moet opereren vanuit een 'kansenbenadering' door het onderwerp functiebeperking op positief-inspirerende wijze onder de aandacht te brengen.

Er is overall behoefte aan een goed bereikbare, objectieve en betrouwbare helpdesk, die instellingen en studenten snel van deskundig advies kan voorzien.

Een expertisefunctie moet een specialistisch netwerk en actuele kennis kunnen bieden en van daaruit faciliteren en meedenken. Deze kennis dient op toegankelijke wijze te worden verspreid, zowel via een actuele website als via *news alerts*. Inhoudelijk is er onder meer behoefte aan informatie over het arbeidsmarktperspectief, bijvoorbeeld via het verbeteren van de intakeprocedure en op het terrein van stagebeleid. Ook zou de expertisefunctie expliciet oog moeten hebben voor beleid ten aanzien van *onzichtbare* functiebeperkingen, omdat juist voor die groep studenten maatwerk nodig is en het beleid niet eenvoudig uit te voeren is.

Bovendien zou de expertisefunctie (onderdelen van) deskundigheidsbevordering moeten kunnen leveren, waarbij de vraag (en indien mogelijk zelfs het aanbod) van instellingen als uitgangspunt genomen wordt. Als het gaat om de precieze invulling van dit punt liggen de behoeften overigens sterk uit elkaar.

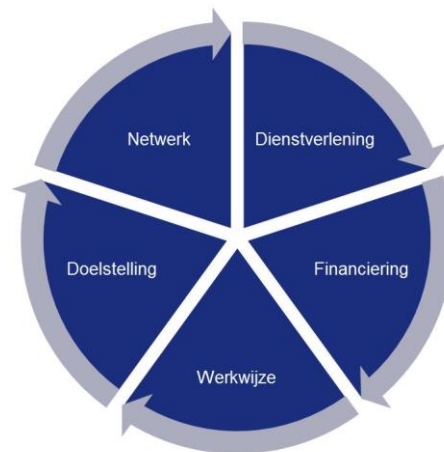
Op afroep zou via een expertisefunctie ook organisatieadvies beschikbaar moeten zijn, maar dan met name op zeer specifieke onderdelen, zoals de flexibilisering van leerroutes. Ook willen studentendecanen graag expertise en kennis delen als het gaat om het creëren van draagvlak binnen het hoger management en docenten. Er lijkt weinig behoefte te zijn aan het kunnen inhuren van adviseurs of het afnemen van instrumenten: het advies dient veeleer in de trant van kennisdeling te worden verschaft.

Berenschot

5. Organisatie: lessen en mogelijkheden bestaande kenniscentra

Als belangrijk uitgangspunt voor de toekomstige expertisefunctie geldt dat optimaal gebruik wordt gemaakt van bestaande organisaties en structuren. We hebben daarom deskresearch verricht onder- en interviews uitgevoerd met bestaande organisaties en expertisecentra die in de uiteindelijke vormgeving van de expertisefunctie een rol kunnen spelen.²² Van onderstaande organisaties zijn als resultaat daarvan in bijlage 3 de doelstelling, dienstverlening, werkwijze, financiering en netwerk weergegeven.

- Handicap + Studie
- SIHO
- ECHO
- SURF
- UWV
- Kenniscentrum CrossOver
- www.regelhulp.nl
- Platform Bèta Techniek
- CINOP / Situatie mbo

Bij hogeronderwijsinstellingen is daarnaast getoetst:

1. Welke bestaande kennis- en expertisecentra zij qua werkwijze of organisatorisch model als aansprekend beschouwen.
2. Bij welke partij(en) de expertisefunctie in de toekomst belegd kan worden.

We sluiten af met de wensen en uitgangspunten van de instellingen met betrekking tot de organisatorische vormgeving.

²² Met de organisaties die onder punt één tot en met zes genoemd zijn, hebben wij aanvullend aan de deskstudy gesprekken gevoerd. De resultaten daarvan zijn verwerkt in onderstaande paragrafen en in de bijlage.

5.1 Kenniscentra met aansprekende werkwijze of organisatorisch model

Onderstaande organisaties zijn tijdens de interviews genoemd als kenniscentra die een werkwijze of organisatorisch model hebben dat mogelijk toepasbaar is voor de expertisefunctie studeren met een functiebeperking:

- ECHO
- SURF
- Platform Bèta Techniek
- SIHO²³

Per organisatie is kort de huidige doelstelling aangegeven en wordt beschreven welke aspecten onderwijsinstellingen positief ervaren. Een nadere omschrijving van de geschetste organisaties treft u in bijlage 3.

5.1.1 ECHO

Het Expertisecentrum diversiteitsbeleid (ECHO) bevordert de succesvolle deelname van allochtonen aan de samenleving en in het bijzonder aan het hoger onderwijs. De visie van ECHO is dat hogeronderwijsinstellingen met diversiteitsbeleid een bewuste keuze maken voor het creëren van condities waarin elke student en medewerker zijn of haar talent ten volle kan ontplooiën²⁴. ECHO is een zelfstandig opererende organisatie met circa zes medewerkers.

Uit de interviews komt naar voren dat hogeronderwijsinstellingen ECHO ervaren als sterke partner bij het creëren van een positieve beeldvorming. Dit voegt, aldus de betrokkenen, een interessante dimensie toe aan het onderwerp functiebeperking binnen het hoger onderwijs. Daarnaast wordt hun visie op inclusief onderwijs gewaardeerd ('ruimte scheppen voor individuele kansen in plaats van denken vanuit beperkingen'). Dit is volgens de geïnterviewde partijen de juiste invalshoek om te kijken naar functiebeperkingen: wat kan iemand wel? Waar is iemand goed in? Tot slot heeft ECHO sterke, langdurige relaties opgebouwd in het hogeronderwijsveld, op zowel bestuurlijk als operationeel niveau. Er is daarmee sprake van slagkracht met een klein aantal gedreven mensen.

²³ Deze expertisefunctie is niet door onderwijsinstellingen in Nederland zelf aangedragen als inspirerend voorbeeld genoemd (de aanpak is bij hen niet of nauwelijks bekend). In overleg met OCW is ervoor gekozen om SIHO bij dit onderzoek te betrekken, omdat de vormgeving als interessant model voor de aanpak in Nederland kan gelden.

²⁴ Bron: website ECHO

5.1.2 SURF

SURFdiensten voorziet sinds 1991 het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in Nederland van 'betaalbare kwaliteitsproducten en -diensten op het brede terrein van ICT'.²⁵

De organisatie is sinds haar oprichting flink gegroeid. Hierbij hebben zij brede netwerken opgebouwd onder de hogeronderwijsinstellingen inclusief bestuurlijke borging.

Met name de werkwijze van SURF en de organisatorische inrichting worden in het hogeronderwijsveld positief beoordeeld. De werkwijze is gericht op kennisdeling, innovatie en heeft een hoog praktisch gehalte. Participatie levert instellingen bovendien aanzienlijke kostenbesparingen op. SURF wordt ervaren als partner van en voor de instellingen met goede bestuurlijke borging. Verder worden het project- en programmamanagement en de manier waarop SURF expertisenetwerken ondersteunt als professioneel ervaren.

5.1.3 Platform Bèta Techniek

Het Platform Bèta Techniek heeft de opdracht om te zorgen voor voldoende en kwalitatief goed opgeleide bèta's en technici. Het Platform heeft in de afgelopen jaren ervaring opgedaan met het ontwikkelen en toepassen van een strategie om vernieuwing in het onderwijs te stimuleren.²⁶

De doelstelling en werkwijze van het platform bèta techniek worden door hogeronderwijsinstellingen gewaardeerd. De werkwijze is 'niet belastend' maar juist faciliterend voor de instellingen en werpt vruchten af. Kenmerkend voor de Platform-strategie is dat het Platform zich richt op de instellingen; die worden gepremieerd als zij zelf prioriteit geven aan bètatechniek. De instellingen zijn uitgedaagd om zelf na te denken over hun ambities en deze concreet te maken door eigen doelstellingen te formuleren. Hierdoor geniet het Platform draagvlak bij de instellingen, wat een randvoorwaarde is voor het bereiken van resultaten.

Aanwezigen tijdens de rondetafelbijeenkomst merken over de werkwijze van zowel SURF als het Platform Bèta Techniek op, dat voor een onderwerp als functiebeperking nooit dezelfde aandacht en investeringen vanuit het hoger onderwijs verwacht kunnen worden als voor bètatechniek of ICT. Functiebeperking is minder aansprekend als bestuurlijke strategie of speerpunt, maar verdient vanuit maatschappelijk belang blijvend aandacht.

5.1.4 SIHO

Het SIHO is de landelijke expertisefunctie voor studeren met een functiebeperking in Vlaanderen. Het is een samenwerkingsverband tussen 5 instellingen voor hoger onderwijs uit 4 verschillende associaties of 5 verschillende provincies. Het SIHO wil bijdragen aan het creëren van gelijke kansen en volwaardige participatie aan het hoger onderwijs voor personen met een functiebeperking.

²⁵ Bron: website SURF

²⁶ Bron: website Platform Bèta Techniek

Het onderneemt acties om hindernissen voor volwaardige participatie weg te werken. Volwaardig participeren betekent voor SIHO deelnemen aan alle aspecten van leren, leven en werken.²⁷

De expertisefunctie is ingericht door het uitschrijven van een aanbesteding vanuit de evenknie van het Nederlandse Ministerie van OCW onder alle hogeronderwijsinstellingen. De winnende instelling of het winnende consortium van instellingen mocht vervolgens de expertisefunctie vormgeven en beheert de administratie. De tender is uitgezet voor vijf jaar. Er is een duidelijke planning en control cyclus opgezet. De vraag van de instellingen staat centraal in de plannen. De expertisefunctie wordt weliswaar uitgevoerd vanuit een consortium van instellingen maar zij zijn van en voor alle hogeronderwijsinstellingen en vervult een onafhankelijke rol.

Door middel van een breed samengestelde stuurgroep is maximaal draagvlak gecreëerd in het veld. Daarnaast zijn er ambassadeurs aangesteld, is er een wetenschappelijke cel die input geeft aan de expertisefunctie, een Raad van Advies en contactpersonen per te bedienen instelling. De functie wordt geheel gefinancierd door het ministerie.

Tijdens de gesprekken met de hogeronderwijsinstellingen en ook uit de behoeftepeiling komt duidelijk naar voren dat de expertisefunctie van en voor de instellingen moet zijn. Draagvlak voor de expertisefunctie en eigenaarschap zijn daarbij randvoorwaardelijk. Met de wijze waarop SIHO is ingericht zou aan deze wensen worden voldaan. Tegelijkertijd komt ook uit de interviews en de behoeftepeiling naar voren dat de meeste Nederlandse hogeronderwijsinstellingen de positionering van de expertisefunctie bij één van de instellingen niet verstandig vinden. Op dat punt zou het organisatorisch model van SIHO de instellingen minder aanspreken.

5.2 Mogelijke positioneringspartners voor de expertisefunctie

Onderstaande partijen zouden, op grond van hun huidige profiel, diensten of werkwijze, in aanmerking kunnen komen als 'uitvoerder' of partner van de expertisefunctie:

- Handicap + Studie
- ECHO
- UWV
- SURF

In hoofdstuk 7 werken wij de scenario's voor samenwerking met of positionering bij deze partners uit, inclusief voor- en nadelen en (on)mogelijkheden. Voor positionering bij of via SURF is geen scenario uitgewerkt. We zien hiertoe te weinig aanknopingspunten. Hieronder is aangegeven waarom gesprekspartners (inclusief de geïnterviewden bij SURF zelf) deze organisatie niet als de aangewezen partij beschouwen om de toekomstige expertisefunctie uit te voeren.

²⁷ Bron: Actieplan SIHO werkjaar 2010-2011.

Zoals ook beschreven is in bijlage 3, is SURF een organisatie voor innovatie en ICT. Vanuit SURF bezien past het beleggen van een landelijke structurele expertisefunctie op het terrein van studeren met een functiebeperking niet binnen hun huidige opdracht. Volgens de instellingen is SURF qua onderwerpen en structuur niet de meest logische organisatie om de expertisefunctie te beleggen.

Dit doet niets af aan het feit dat SURF een logische partner is van een expertisefunctie in het kader van ICT en websites. Zo wordt er ook nu al ten aanzien van online toegankelijkheid samengewerkt tussen H+S en SURF. Dit is een succesvol initiatief dat verder uitgerold kan worden. Daarnaast maken beide gebruik van elkaars netwerken. SURF heeft op bestuurlijk niveau een goed netwerk bij de instellingen, terwijl H+S dat op meer uitvoerend niveau heeft opgebouwd.

5.3 Wensen met betrekking tot de organisatorische vormgeving

Vanuit de hogeronderwijsinstellingen wordt een werkwijze en organisatorische vormgeving aansprekend gevonden die getuigt van daadkracht, het kunnen creëren van positieve beeldvorming ten aanzien van functiebeperkingen en het kunnen leggen van sterke, langdurige relaties met de instellingen, zowel op bestuurlijk als op operationeel niveau. Daarnaast wordt een werkwijze gericht op kennisdeling gewaardeerd, die faciliterend van aard is en waarbij de expertisefunctie een partner van en voor de instellingen is. De vijf uitgangspunten voor de organisatorische vormgeving die uit de behoeftepeiling naar voren kwamen, sluiten aan bij deze wensen. De kern van de wensen met betrekking tot de organisatorische vormgeving draait om:

Een onafhankelijke organisatie, die actief kennis deelt en ontwikkelt en hiervoor de spil is in een kennisnetwerk met goede relaties op bestuurlijk en operationeel niveau bij de instellingen.

Uit de behoeftepeiling onder decanen komt naar aanleiding van de bovenstaande voorbeelden vijf wensen met betrekking tot de organisatorische vormgeving naar voren. Deze zijn tijdens de interviews met de instellingen bevestigd.

De toekomstige expertisefunctie
1. Biedt instellingen een belangrijke inbreng bij de bepaling van activiteiten (zoals bij het SIHO)
2. Bundelt en verspreidt kennis actief en transparant. De organisatiestructuur sluit op die doelstelling aan (zoals bij SURF)
3. Is een samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen en externe partners die kennis leveren ten aanzien van studeren met een functiebeperking (zoals bij het SIHO en ECHO)
4. Moet niet worden ondergebracht bij één universiteit of hogeschool, noch bij een aantal universiteiten of hogescholen (onafhankelijk zoals H+S)
5. Biedt continuïteit in kennisontwikkeling en beleid. De regie op de expertisefunctie moet daarom niet ieder jaar door een andere hogeronderwijsinstelling belegd worden.

Berenschot

6. Financiële randvoorwaarden

6.1 Inleiding

Uit voorgaande hoofdstukken blijkt dat de expertisefunctie wat betreft de instellingen aan een aantal voorwaarden moet voldoen wil het haar doel kunnen bereiken. Het betreft het gewenste dienstverleningspakket en de voorwaarden voor positionering en organisatie. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de financiële randvoorwaarden voor de expertisefunctie.

6.2 Invulling financiële randvoorwaarden

Hogeronderwijsinstellingen geven aan dat ze er vanuit gaan dat de rijksoverheid doorgaat met het faciliteren van instellingen door middel van een expertisefunctie studeren met een functiebeperking, die over state of the art kennis beschikt en instellingen helpt en scherp houdt. Daarbij wordt uitgegaan van een transactiestelsel waarin een basisvoorziening geborgd is via een subsidie van OCW en waarbij het mogelijk is om als individuele instelling specifieke dienstverlening op maat zelf in te kopen (bijvoorbeeld specifieke trainingen en workshops). Ook het van tijd tot tijd inzetten van landelijke projectsubsidies, zoals dat de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden en die tot een kwaliteitsimpuls binnen veel instellingen heeft geleid, wordt wenselijk geacht om het onderwerp studeren met een functiebeperking hoog op de agenda van instellingen te houden. In algemene zin is dit geen 'sexy' onderwerp waardoor het risico van inzakken van aandacht, zeker in tijden van bezuinigingen, niet denkbeeldig is. De realiteit gebiedt te zeggen, aldus instellingen, dat rijks financiering niet alleen vanuit algemeen belang wenselijk is, maar om genoemde reden ook noodzakelijk.

We hebben gevraagd aan decanen en bestuurders in hoeverre zij verwachten dat hun instelling bereid is voor bepaalde diensten te betalen. Twee derde van de studentendecanen verwacht dat hun onderwijsinstelling wil betalen voor trainingen en workshops over bijvoorbeeld intake, voorzieningen, hulpmiddelen, financieringsmogelijkheden, stage en internationalisering. Voor wat betreft de overige vormen van toekomstige dienstverlening verwacht een minderheid animo vanuit hun onderwijsinstelling om apart te betalen.

Voor het financieren van de expertisefunctie is een drietal mogelijkheden geformuleerd om de basisinfrastructuur van de expertisefunctie te financieren.

Berenschot

Financieringsmogelijkheid	Omschrijving	Draagvlak
1. Basissubsidie vanuit OCW	Hiermee wordt basisinfrastructuur expertisefunctie gesubsidieerd. De expertisefunctie levert vanuit deze kennis- en helpdeskfunctie bijdrage aan positieve beeldvorming en biedt een minimum aan overige diensten.	Wenselijk vanuit algemeen belang en noodzakelijk om thema op de agenda te houden ondanks bezuinigingen
2. Omslag/abonnementensysteem	Instellingen storten jaarlijks op vrijwillige basis een bijdrage (aan de hand van een verdeelsleutel op basis van het aantal ingeschreven studenten). Om een abonnementsregeling succesvol te kunnen uitvoeren zal eerst duidelijk moeten zijn wat de instellingen precies kunnen verwachten van de beschikbare dienstverlening. Wanneer de expertisefunctie er in slaagt om de komende jaren toegevoegde waarde zichtbaar te maken, en er meer duidelijkheid is over de effecten van de opname van functiebeperking als onderdeel van het accreditatiekader is een abonnementsysteem een logische optie in de toekomst.	Het voordeel voor met name studentendecanen is daarvan dat zij niet voor iedere te betrekken vorm van dienstverlening budget hoeven aan te vragen. Doordat het abonnementsgeld door instellingen wordt betaald, zal er bewust van de diensten gebruik gemaakt worden. Bovendien is de verwachting van de aanwezigen bij de rondetafelbijeenkomst dat instellingen op deze manier meer invloed zullen willen uitoefenen op de inhoud van de dienstverlening.
3. Het leveren van diensten op factuurbasis	Instellingen betalen het expertisecentrum op product-/dienst basis	Dienstverlening op factuurbasis wordt als niet haalbaar beschouwd, hoogstens als aanvulling voor specifieke producten. Financiële beperkingen van instellingen en de prioriteit die studeren met een functiebeperking maken de kans op inkoop van diensten van de expertisefunctie op individuele factuurbasis tot een hachelijke onderneming.

6.3 Conclusie financiering

Hogeronderwijsinstellingen geven aan dat ze er vanuit gaan dat de rijksoverheid doorgaat met het faciliteren van instellingen door middel van een expertisefunctie studeren met een functiebeperking, die over state of the art kennis beschikt en instellingen helpt en scherp houdt. Daarbij wordt uitgegaan van een transactiestelsel waarin een basisvoorziening geborgd is via een subsidie van OCW en waarbij het mogelijk is om als individuele instelling specifieke dienstverlening op maat zelf in te kopen (bijvoorbeeld specifieke trainingen en workshops). Mocht in de toekomst door de rijksoverheid worden besloten om minder te investeren in een landelijke expertisefunctie voor studeren met een functiebeperking, dan zou volgens instellingen een abonnementsstelsel wel op draagvlak kunnen rekenen: door de kosten om te slaan over de instellingen, die ervoor kiezen om gezamenlijk een expertisefunctie in het leven te houden, wordt voorkomen dat de drempel voor inkoop van individuele diensten op factuurbasis te hoog is. Wanneer de expertisefunctie er in slaagt om de komende jaren haar toegevoegde waarde zichtbaar te maken en er meer zicht is op de ontwikkeling van de omvang van de vraag van de instellingen (mede doordat dan bekend is wat de impact is van de aanpassing van het accreditatiekader), zou een dergelijk abonnementsstelsel kunnen worden overwogen. In dat geval zou een drietrapsraket ontstaan: een lagere basissubsidie door OCW, aanvullende collectieve dienstverlening op basis van een abonnementsstelsel en individuele specifieke diensten op maat (op factuurbasis).

7. Scenario's: organisatorische vormgeving

7.1 Inleiding en uitgangspunten dienstverlening en organisatie

Met de uitgangssituatie, de behoeften aan diensten en de geschetste randvoorwaarden als vertrekpunt is in dit hoofdstuk een aantal scenario's uitgewerkt. Voor ieder scenario geldt als uitgangspunt dat het scenario een 'stap vooruit' moet betekenen ten opzichte van het huidige aanbod. Daarnaast dient de expertisefunctie bij voorkeur gebruik te maken van bestaande structuren. In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de gewenste dienstverlening

De dienstverlening van toekomstige expertisefunctie
1. Is primair gericht op instellingen en wordt niet gecombineerd met individuele ondersteuning / belangenbehartiging van studenten. Wel biedt de expertisefunctie algemene informatie aan studenten en vervult deze een doorverwijsfunctie.
2. Biedt kwalitatief hoogwaardige dienstverlening, die betrouwbaar, up-to-date en toegespitst op een specifieke vraag van- en omstandigheden bij een instelling is.
3. Biedt een basiskennisinfrastructuur bestaande uit het faciliteren van netwerken/communities, het delen en verspreiden van kennis en good practices, een digitaal platform en het verschaffen van informatie.
4. Speelt een landelijke rol in positieve beeldvorming: awareness, agendering, rolmodellen, positief inspirerend.
5. Biedt aanvullend dienstverlening op maat: trainingen, audits, organisatie advies etc.

De hieronder beschreven organisatorische randvoorwaarden komen voort uit de behoeften aan dienstverlening en de uitgangspunten voor de organisatorische vormgeving die zijn meegegeven door de verschillende respondenten.

Organisatorische randvoorwaarden	
1.	Een onafhankelijke organisatie, die actief kennis deelt en ontwikkelt en hiervoor de spil is in een kennisnetwerk met goede relaties op bestuurlijk en operationeel niveau bij de instellingen.
2.	De expertisefunctie onderhoudt nauwe contacten met externe partners die over specifieke expertise beschikken en is faciliterend in netwerken tussen hogeronderwijsinstellingen en externe partners. De expertisefunctie voedt HO-instellingen met de laatste up-to-date informatie.
3.	Kan kennis en informatie vertalen naar specifieke behoeften van instellingen. Zij bieden trainings- en adviesaanbod gedifferentieerd aan en houden rekening met verschillende (opleidings)behoeften.
4.	Heeft medewerkers die beschikken over de volgende competenties: vraaggericht, flexibel, dienstverlenend en adviesvaardig.
5.	Is er van en voor de instellingen. Er is bestuurlijke verankering nodig en draagvlak onder de professionals. Om dit draagvlak te bereiken dient de behoefte van de instellingen de basis te zijn voor de bepaling van de dienstverlening.
6.	Hanteert een heldere beleidscyclus waarbij blijvend aandacht is voor de aansluiting op de vraag vanuit de instellingen, zonder dat het de opdrachtgever of de klanten (OCW en de instellingen) veel tijd kost.

7.2 Scenario 1: Vlaams model

7.2.1 Beschrijving

Opzet en inrichting

Het Vlaamse model (SIHO) stoelt op een aanbesteding vanuit OCW onder alle instellingen HO. De kern is dat de expertisefunctie wordt toegekend aan één instelling of een consortium van instellingen met volledige financiering vanuit OCW. In Vlaanderen bestaat het consortium uit twee HBO instellingen en één universiteit. De tender loopt vijf jaar en de instellingen ontvangen een meerjarenbudget. Binnen deze vijf jaar is sprake van een duidelijke Planning & Control cyclus. Hierbij worden de plannen vanuit de vraag opgesteld. Het administratief beheer is belegd bij één instelling.

Draagvlak en kennisinfrastructuur

Er wordt maximaal draagvlak georganiseerd door een breed samengestelde stuurgroep. Deze bestaat uit afgevaardigden vanuit meerdere instellingen, studenten en vakbonden. Daarnaast zijn er ambassadeurs actief, is er een wetenschappelijke cel bestaande uit een netwerk van relevante wetenschappers en experts opgericht en een Raad van Advies. Per instelling zijn er aangewezen contactpersonen. De expertisefunctie wordt hierdoor, door het onderbrengen bij de instellingen en door de werkwijze, ervaren als van en voor de instellingen.

Financiering

De expertisefunctie wordt geheel gefinancierd door het ministerie.

7.2.2 Voordelen en nadelen

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none">• Het Vlaamse model is van en voor instellingen door de brede stuurgroepsamenstelling. De prikkel om draagvlak te blijven organiseren is hierdoor groot.• De voeding van expertise is goed georganiseerd door middel van de wetenschappelijke cel.• Er is zekerheid van financiering vanuit het ministerie. Alle dienstverlening is betaald. Dit vergemakkelijkt de uitwisseling van good practices en kennis en geeft stabiliteit ten behoeve van kennisopbouw.• De Planning & Control cyclus is strak ingericht met het ministerie als enige financier. Elk jaar wordt transparant verantwoording afgelegd aan het ministerie op basis van de Planning & Control cyclus.	<ul style="list-style-type: none">• Er is sprake van gevoelde rivaliteit tussen de instellingen. Het creëren van draagvlak en afstemming vergen daardoor veel tijd.• De expertisefunctie heeft een breed takenpakket met relatief weinig medewerkers.• In de Nederlandse situatie is het lastig om de onafhankelijke positie overtuigend in te vullen, omdat uit de behoeftepeiling, interviews en de rondetafelbijeenkomst blijkt, dat voor dit model geen draagvlak is. Onafhankelijkheid –het niet onderbrengen bij één hogeronderwijsinstelling of een consortium daarvan- hebben instellingen als één van de belangrijkste organisatorische randvoorwaarden benoemd.

Conclusie

Er zitten veel voordelen aan het Vlaamse model: de financiering, de voeding van expertise en de Planning & Control cyclus. Het is echter niet zomaar één op één te kopiëren naar de Nederlandse situatie in verband met de vereiste onafhankelijkheid. De voordelen van het Vlaamse model zijn wel te realiseren binnen een ander model.

7.3 Scenario 2: Bundeling functies: sociaal-medische en arbeidskundige expertise

In dit scenario is sprake van nauwe samenwerking van de expertisefunctie met UWV vanuit sociaal medische en arbeidskundige expertise.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> ● Directe expertise: <ul style="list-style-type: none"> ○ op het sociaal medische vlak; ○ financiering van faciliteiten; ○ aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt / stages/duurzame positie arbeidsmarkt. 	<ul style="list-style-type: none"> ● UWV heeft op dit moment geen positie in het onderwijsveld: niet direct van- en voor instellingen. ● Beeldvorming. ● Omslag naar dienstverlenende instelling.

Toelichting voor- en nadelen

De voordelen van bundeling van functies met UWV spitsen zich toe op de directe expertise die UWV meebrengt. UWV heeft als beweging ingezet om sociaal medische en arbeidskundige expertise aan te bieden aan gemeenten en onderwijs. Deze nieuwe -door UWV beoogde- rol is voor de expertisefunctie interessant om te benutten. Ook zou een deel van de decanen graag zien dat UWV een grotere rol zou innemen op het vlak van aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, omdat UWV kennis van de arbeidsmarkt heeft voor mensen met een functiebeperking en verstand heeft van de begeleiding naar stages. Lastig hierbij is voor UWV dat het huidige wettelijke kader op dit moment niet toe staat dat UWV jobcoaching inzet voor studenten met een functiebeperking. Bovendien beschikt UWV over expertise over de financiering van faciliteiten.

De nadelen van een bundeling van functies met UWV komen voort uit de type dienstverlening van UWV en de relatie met het onderwijsveld. De dienstverlening/associatie vanuit UWV is nu te zeer gericht op 'ziekte- en gebrek'. Dit zou onvoldoende aansluiten op de gewenste rol op het vlak van positieve beeldvorming.

Daarnaast beschikt UWV nu niet over een positie in het onderwijsveld. Het kan daardoor moeite hebben met het verwerven van het benodigde draagvlak. De vraag is of UWV snel beschouwd zou worden als van – en voor instellingen. De instellingen hebben namelijk over het algemeen weinig te maken met UWV, het meeste contact verloopt via studenten zelf die bijvoorbeeld een hulpmiddel nodig hebben en gebruik willen maken van een bepaalde regeling.

Conclusie

UWV moet zeker één van de netwerkpartners zijn van de expertisefunctie. Samenwerking is vereist om de instellingen te voeden met de directe expertise van UWV. De bundeling van functies is hiervoor niet nodig.

7.4 Scenario 3: Bundeling van functies: diversiteit

In dit scenario gaat de expertisefunctie met betrekking tot functiebeperking een nauwe samenwerking aan met ECHO: studenten met een functiebeperking onder de 'vlag' van diversiteit.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> ● Het meeliften op positieve beeldvorming van diversiteits denken / inclusief denken kan helpen in het kader van draagvlak binnen instellingen en past bij de visie van de experts uit het onderzoek. ● De werkwijze van Echo wordt als positief en effectief ervaren: slagkracht en goed netwerk bij instellingen. ● Relatief met weinig middelen veel impact kunnen hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Zichtbaarheid van groep met functiebeperking wordt belangrijk geacht. Risico dat dit verwatert onder vlag van diversiteit. ● Er is meer blijvende specialistische dienstverlening nodig voor deze groep dan alleen een benadering gericht op inclusie en positieve beeldvorming. ● Het huidige succes van ECHO is zeer afhankelijk van één of twee aansprekende personen.

Toelichting voor- en nadelen

Het positioneren van de expertisefunctie bij ECHO heeft voor- en nadelen. Voordeel is dat zowel voor het vraagstuk diversiteit als studeren met een functiebeperking de oplossingen binnen instellingen gelijksoortig zijn. De expertise op dat vlak zou dus gebundeld kunnen worden. Dit zou efficiënt zijn voor de instellingen die dan te maken hebben met één informatiebron in plaats van twee die beiden dezelfde type informatie leveren. Daarnaast kan het werken om mee te liften op het positieve imago van diversiteit en daarmee, in de slipstream, meer middelen en aandacht voor studeren met een functiebeperking te realiseren.

Keerzijde hiervan is dat studeren met een functiebeperking niet meer een op zichzelf staand aandachtspunt blijft, maar 'kopje onder' kan gaan in het brede diversiteitsvraagstuk. Dit is niet wenselijk, omdat er specifieke vraagstukken spelen rondom studeren met een functiebeperking. Deze kunnen niet worden opgelost binnen het brede kader van diversiteit. Aparte inhoudelijke en praktische aandacht en expertise blijven dus nodig. Zoals voor wetgeving, hulpmiddelen, aanpassingen gebouw, hoe om te gaan met bepaalde functiebeperkingen enzovoort.

Hetzelfde beeld komt naar voren uit de behoeftepeiling waarin de overgrote meerderheid van de decanen aangeeft dat de landelijke expertisefunctie niet voor een bredere doelgroep moet worden georganiseerd en dat deze dus niet moet worden ondergebracht bij of samengaan met een organisatie als ECHO.

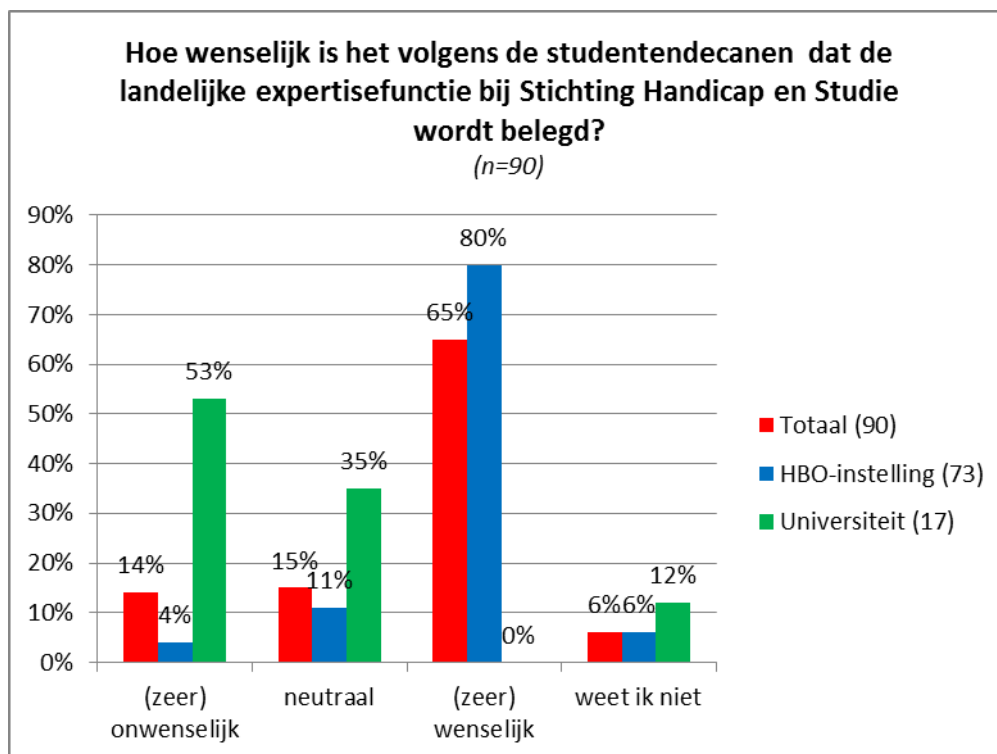
Conclusie

De werkwijze van ECHO als voorbeeld nemen en binnen de instellingen strategisch aanhaken bij diversiteits denken zijn handvatten voor de expertisefunctie studeren met een functiebeperking. Maar het onder de vlag brengen van diversiteit is niet zozeer een optie. Studeren met een functiebeperking heeft een eigen gezicht en eigen specialistische kennis nodig.

7.5 Scenario 4: 'Handicap + Studie 2.0'

7.5.1 Positionering bij het huidige Handicap + Studie

Uit de behoeftepeiling en de interviews met de instellingen blijkt dat decanen vanuit universiteiten kritisch zijn over een positionering van de expertisefunctie bij H+S (zie onderstaand figuur). Daarentegen geeft 80% van de decanen in het HBO aan dat zij deze positionering wenselijk vinden. Naast de kritische geluiden over H+S is ook gehoord dat H+S als respectabele organisatie wordt ervaren, die vanuit een lange traditie kennis heeft over functiebeperking en veel bereikt heeft op dit terrein. Vooral vanuit het HBO zijn er positieve ervaringen met H+S, zo blijkt uit de interviews. H+S wordt binnen deze sector overwegend als 'van ons' beschouwd. Studentendecanen merken bovendien op dat H+S over goede netwerkcontacten en naamsbekendheid beschikt.

7.5.2 Beschrijving scenario

Vanwege bovenstaande uitkomsten en de bestaande kritiek op H+S bestaat dit scenario uit een rigoureuze transitie van H+S naar Handicap + Studie **2.0**. Na de transitie is H+S een wezenlijk vernieuwde organisatie met een nieuwe naam. De dienstverlening is volledig van- en voor de instellingen, zonder samenloop met individuele studenten belangenbehartiging. Daarnaast zijn de volgende onderdelen versterkt en verbeterd:

- Het organiseren van bestuurlijke inbreng/invloed vanuit instellingen ten behoeve van te ontwikkelen dienstverlening en organisatie.
- Kwaliteit van de dienstverlening.
- De Planning & Control cyclus.
- De competenties en kwaliteit van de medewerkers.
- Detachering/uitwisseling professionals vanuit instellingen.
- De follow up van tevredenheidsmetingen.

7.5.3 Voor- en nadelen

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik maken van bestaande expertise en know how. • Breed draagvlak onder HBO decanen. • Bestaande netwerken kunnen benutten met derden (zoals UWV en SURF). • Onafhankelijke instelling die al jaren bestaat. • Niet 'kind met het badwater weggoaien'. 	<ul style="list-style-type: none"> • Huidige imago zeker bij universiteiten is niet goed: teveel eenzijdig belangenbehartiger van studenten. • Inhoud dienstverlening sluit nu onvoldoende aan bij vraag. • Grote omslag noodzakelijk. Tijdsinvestering transitiefase.

Conclusie

De expertisefunctie kan binnen de organisatorische en financiële randvoorwaarden worden ondergebracht bij Handicap + Studie 2.0. Met behulp van de bestaande expertise, know how, netwerken en –zij het gedeeltelijk- draagvlak onder hogeronderwijsinstellingen, kan worden voldaan aan de brede dienstverleningsvraag. Hiervoor is dan wel een snelle en forse transitie nodig van de huidige organisatie H+S. De transitie bestaat uit een kwaliteitsimpuls, meer aansluiting zoeken bij instellingen, andere competenties van de medewerkers en het vergroten van de zeggenschap van instellingen. Deze transitie is daarmee grondig en rigoureuze. In de aanbevelingen in het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de acties die daartoe op korte termijn noodzakelijk zijn.

Berenschot

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1 Inleiding

Door de Commissie Maatstaf is geadviseerd om een expertisefunctie studeren met een functiebeperking voor het hoger onderwijs in te richten, die instellingen faciliteert door -onder meer- *'state of the art' kennis rondom functiebeperkingen, regelgeving, hulpmiddelen en voorzieningen te bieden*'. Aldus de commissie in haar eindrapport.

Voor de opzet en inrichting van de expertisefunctie heeft OCW de behoefte van en het draagvlak onder de instellingen centraal gesteld, opdat onderwijsinstellingen maximaal en effectief worden ondersteund in het verbeteren van de toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten met een functiebeperking. In ons onderzoek zijn we daarom vertrokken vanuit de behoefte van de hogeronderwijsinstellingen op bestuurlijk en operationeel niveau. Welke ondersteuning hebben zij op welk niveau nodig om hun rol waar te maken?

8.2 Conclusies

Op grond van ons onderzoek kunnen we concluderen dat in de uitvoering duidelijk behoefte bestaat aan de door de Commissie Maatstaf geadviseerde expertisefunctie. In algemene zin zijn uit het onderzoek de volgende belangrijkste algemene randvoorwaarden voortgekomen:

- Het hoger onderwijs moet duidelijke invloed hebben op de inhoud van de dienstverlening van de expertisefunctie opdat deze door management en uitvoering wordt ervaren als 'van en voor hogeronderwijsinstellingen' en dus wordt afgenomen. Door de expertisefunctie moet georganiseerd worden dat de klantvraag bekend en leidend is voor de te leveren dienstverlening.
- Naast de functie van algemene professionele kennisbundeling en –verspreiding moet vanuit een meedenkende opstelling kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op maat worden geleverd. De behoefte van het hbo is anders dan dat van het wo en ook tussen en binnen instellingen bestaan grote verschillen. De dienstverlening moet daarop afgestemd zijn om van de gevraagde toegevoegde waarde te kunnen spreken.
- Er moet worden gezorgd voor een helder profiel, waarbij ook studenten profiteren van een algemeen voorlichtende rol, maar waarbij geen individuele belangenbehartiging van studenten plaatsvindt.
- Geen financiële drempel die belemmert dat diensten van het expertisecentrum worden afgenomen door de instellingen.

Doelgroep

De expertisefunctie kent een bestuurlijke inbedding en is met haar diensten primair gericht op studentendecanen en studieadviseurs.

Voor studenten is een laagdrempelige helpdesk beschikbaar, die studenten wijst op algemene regelgeving en voor advies op maat doorverwijst naar de betreffende instanties.

Via positief inspirerende communicatie en relatiemanagement wordt bijgedragen aan het hoger op de bestuurlijke agenda krijgen en houden van studeren met een functiebeperking binnen het instellingsbeleid.

Dienstverlening

De expertisefunctie moet instellingen met onder andere kennis, inspirerende voorbeelden en advisering op weg helpen met het meedenkend vertalen van mogelijkheden en oplossingen naar toepassing daarvan in de praktijk van de verschillende instellingen. Het is daarbij van belang dat de functie opereert vanuit een 'kansenbenadering' door het onderwerp studeren met een functiebeperking op positief-inspirerende wijze onder de aandacht te brengen.

Ook is er een gedeelde behoefte aan een goed bereikbare, objectieve en betrouwbare helpdesk, die instellingen en studenten snel van deskundig advies kan voorzien. De expertisefunctie moet een specialistisch netwerk en actuele kennis organiseren en bieden en van daaruit faciliteren en meedenken. Deze kennis dient op toegankelijke wijze te worden verspreid. Bovendien moet de expertisefunctie (onderdelen van) deskundigheidsbevordering leveren, waarbij de vraag van instellingen als uitgangspunt geldt en rekening wordt gehouden met de situatie en mogelijkheden bij de individuele instellingen.

Er is geen behoefte aan algemeen organisatieadvies door de expertisefunctie. Met andere woorden: instellingen geven aan dat men niet van de expertisefunctie verwacht dat adviesdiensten gericht op bredere organisatieverandering binnen de instelling worden geleverd. Meer specifiek organisatieadvies, waarbij wordt meegedacht en geadviseerd over het toepassen van bestaande kennis over studeren met een functiebeperking binnen de situatie van de betreffende instelling, wordt wel op prijs gesteld. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over de flexibilisering van leerroutes: wat is mogelijk, zijn er instellingen die hier ver mee zijn, hoe kan ik als instelling daarmee aan de slag gaan. Het advies moet vooral worden aangeboden via het uitwisselen van kennis en good practices.

Financiering

Hogeronderwijsinstellingen geven aan dat ze er vanuit gaan dat de rijksoverheid doorgaat met het faciliteren van instellingen door middel van een expertisefunctie studeren met een functiebeperking, die over state of the art kennis beschikt en instellingen helpt en scherp houdt. Daarbij wordt uitgegaan van een transactiestelsel waarin een basisvoorziening geborgd is via een subsidie van OCW en waarbij het mogelijk is om als individuele instelling specifieke dienstverlening op maat zelf in te kopen (bijvoorbeeld specifieke trainingen en workshops). Ook het van tijd tot tijd inzetten van landelijke projectsubsidies, zoals dat de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden en die tot een kwaliteitsimpuls binnen veel instellingen heeft geleid, wordt wenselijk geacht om het onderwerp studeren met een functiebeperking hoog op de agenda van instellingen te houden. In algemene zin is dit geen 'sexy' onderwerp waardoor het risico van inzakken van aandacht, zeker in tijden van bezuinigingen, niet denkbeeldig is. De realiteit gebiedt te zeggen, aldus instellingen, dat rijks financiering niet alleen vanuit algemeen belang wenselijk is, maar om genoemde reden ook noodzakelijk.

Dienstverlening op factuurbasis wordt als niet haalbaar beschouwd. Financiële beperkingen van instellingen en de prioriteit die studeren met een functiebeperking maken de kans op inkoop van diensten van de expertisefunctie op individuele factuurbasis tot een hachelijke onderneming.

Mocht in de toekomst door de rijksoverheid worden besloten om minder te investeren in een landelijke expertisefunctie voor studeren met een functiebeperking, dan zou volgens instellingen een abonnementsstelsel wel op draagvlak kunnen rekenen: door de kosten om te slaan over de instellingen, die ervoor kiezen om gezamenlijk een expertisefunctie in het leven te houden, wordt voorkomen dat de drempel voor inkoop van individuele diensten op factuurbasis te hoog is. Wanneer de expertisefunctie er in slaagt om de komende jaren haar toegevoegde waarde zichtbaar te maken en er meer zicht is op de ontwikkeling van de omvang van de vraag van de instellingen (mede doordat dan bekend is wat de impact is van de aanpassing van het accreditatiekader), zou een dergelijk abonnementsstelsel kunnen worden overwogen. In dat geval zou een drietrapsraket ontstaan: een lagere basissubsidie door OCW, aanvullende collectieve dienstverlening op basis van een abonnementsstelsel en individuele specifieke diensten op maat (op factuurbasis).

Een nog verdergaande stap zou zijn het volledig terugtrekken door het rijk op dit punt. Dit wordt door instellingen als ongewenst en onverstandig aangemerkt. Mocht hiervan op enig moment toch sprake zijn, dan zou het abonnementsstelsel als basis fungeren en daarbovenop specifieke dienstverlening op factuurbasis.

Positionering

Bij de positionering zijn onder andere het profiel, de inbedding binnen de sector en de beschikbaarheid van passende kennis en competenties doorslaggevende factoren. In dit rapport is een aantal scenario's besproken. Hoewel bestuurders en decanen vanuit voornamelijk universiteiten kritisch zijn over het functioneren van en daarmee het mogelijk positioneren bij H+S, is het scenario 'Handicap + Studie 2.0' wel als de meest voor de hand liggende genoemd. Ruim twee derde van de decanen in het hbo gaf expliciet aan hier voorstander van te zijn. Voor Handicap + Studie 2.0 pleit onder andere de historie, de goodwill bij decanen in het hbo en de opgebouwde kennis en netwerken. Tijdens interviews en de rondetafelbijeenkomst is aangegeven dat hiervoor wel een grondige, rigoureuze verbouwing in de gewenste richting (zie bovenstaand) nodig is.

8.3 Advies

We adviseren OCW om onder een aantal voorwaarden de expertisefunctie te beleggen bij H+S. Deze voorwaarden moeten waarborgen dat wordt voldaan aan de eisen die instellingen tijdens dit onderzoek naar voren hebben gebracht. Er moet sprake zijn van een ingrijpende maar snelle transitie in de richting van de gewenste inrichting van de expertisefunctie. Onderstaand worden de belangrijkste noodzakelijke aanpassingen genoemd, waarna we kort ingaan op de wijze waarop OCW hier op zou kunnen sturen.

Transformatiepunten

- a. Volgens de respondenten uit dit onderzoek dient de nieuwe expertisefunctie zich te ontwikkelen naar een rol van **ondersteuner van instellingen**.

De expertisefunctie moet als 'van en voor instellingen' worden gezien en dat is ten opzichte van het huidige profiel van H+S een redelijk ingrijpende wijziging waarvan H+S zich ook bewust is en ook al mee bezig is. De functie van ondersteuner van instellingen moet nadrukkelijk niet gecombineerd worden met individuele ondersteuning / belangenbehartiging van studenten.

- b. De **sturing** door de instellingen op de te leveren dienstverlening moet sterk worden vergroot. Daarvoor is een adequate vertegenwoordiging van instellingen in het bestuur en sterke sturende rol van het bestuur nodig. Daarnaast gaat het om bijvoorbeeld nauwe samenwerking en interactie met de studentendecanenberaden (LBS en Los-HBO) en bijvoorbeeld gebruikersgroepen en het meten van klanttevredenheid.
- c. De **kwaliteit van de dienstverlening** moet omhoog, meer gedifferentieerd zijn en sterker aansluiten op de vraag. Met dit behoefteonderzoek is mede de basis gelegd voor de verdere ontwikkeling van de dienstverlening. Er zijn inhaalslagen nodig in het actualiseren van de kennis, het actiever verspreiden daarvan en het vertalen naar concreet instellingsbeleid. Niet vanuit een 'alwetende houding', maar vraaggericht en ondersteunend. Onder kwaliteit verstaan we hierbij ook de competenties van directie en medewerkers: er zijn slagen te maken in vraaggerichtheid, flexibiliteit, een dienstverlenende houding en adviesvaardigheid.
- d. De expertisefunctie moet de beeldvorming beïnvloeden op een **positief-inspirerende** wijze. De expertisefunctie moet niet aanklagen, maar instellingen ondersteunen, goede voorbeelden en 'helden' uitdragen ter stimulering van de gehele sector. De 'tone of voice' dient te wijzigen.

Transitie pad

De vertegenwoordigers van de geraadpleegde onderwijsinstellingen hebben aangegeven dat het van belang is om niet teveel tijd te verliezen aan het ombouwen van bestaande structuren. De transitie moet niet alleen rigoureu, maar ook snel plaats vinden. Daartoe is het noodzakelijk om op korte termijn een uitgewerkt ('SMART') transitieplan op te stellen, om de verandering daadwerkelijk door te voeren.

Het indienen van een dergelijk goed uitgewerkt, snel op te stellen transitieplan door het bestuur van H+S is wat ons betreft een eerste snelle stap die door OCW zou moeten worden gezet en die als voorwaarde wordt gesteld aan een vervolgsubsidie voor Handicap + Studie. Aspecten die in het transitieplan moeten worden uitgewerkt in samenspel met de afnemers van diensten (met name bestuurders, decanen) zijn onder meer het gekozen profiel, de naamgeving, de dienstverlening, de beschikbare en vereiste competenties van directie en medewerkers, de versterking van de bestuurlijke aansturing, de inrichting van de beleidscyclus, het financieringsmodel.

Op de verschillende onderdelen van het transitieplan gaan we hieronder kort in.

- a. Een hernieuwd profiel 'van en voor instellingen', onder meer door de bestuurlijke borging beter te realiseren. Daarnaast zijn er mogelijkheden zoals de detachering van ervaren studentendecanen en het organiseren van kenniskringen zoals in Vlaanderen door SIHO wordt gedaan.
- b. Een nieuwe naam, die vooral associeert met kansen in plaats van beperkingen.

- c. Dienstverlening die aansluit op de vraag van onderwijsinstellingen. Het is aan te bevelen om het huidige dienstenpakket kritisch tegen het licht te houden en een start te maken met het beter outillieren van de helpdesk. Het is van belang om actief te (blijven) toetsen aan welke diensten behoefte is vanuit het veld. Nu een kwantitatief onderzoek via de behoeftepeiling heeft plaatsgevonden, kan via een meer kwalitatieve benadering (panels of focusgroepen) concreter invulling gegeven worden aan het toekomstige profiel en diensten.
- d. Het benoemen van de competenties waarover directie en medewerkers moeten beschikken. De gewenste competenties (competentieprofielen) moeten worden gelegd naast de aanwezige competenties (eventueel met inzet van assessments), zodat vervolgens passende maatregelen kunnen worden getroffen om binnen korte tijd aan de eisen van instellingen te kunnen voldoen.
- e. Aangeven hoe men de verbindingen met andere organisaties, zoals UWV, SURF, ECHO en gespecialiseerde organisaties voor zich ziet. Welke dienstverlening wil men zelf voeren en voor welke klantvragen worden partners ingeschakeld of vinden verwijzingen plaats.
- f. De planning- en controlcyclus in interactie met instellingen en OCW. Hierbij gaat het om een transparante werkwijze, die gericht is op zekerheid dat wordt aangesloten op de klantvragen en op continue verbetering:
 - Het bestuur van de expertisefunctie dient jaarlijks een dienstverleningsplan in bij OCW voor financiering. Dit plan is opgebouwd volgens de PDCA (Plan Do Check Act) cyclus en voldoet aan SMART (Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden) criteria. Het bevat zowel strategische als operationele doelstellingen, die zijn gekoppeld aan resultaatgebieden en mijlpalen, met een duidelijke vertaling naar kosten die voor financiering worden voorgedragen. Hierbij worden tarieven gehanteerd die vergelijkbaar zijn met andere expertisecentra die subsidie ontvangen van de Rijksoverheid.
 - Het organiseren van zicht op de tevredenheid en de behoefte van instellingen, bijvoorbeeld door een jaarlijks tevredenheidsonderzoek, gebruikerspanels, en interacties met LBS en Los-HBO. Daarbij geeft de expertisefunctie aan welke punten in het dienstverleningsplan worden opgenomen, en hoe deze verbeterpunten in de toekomst gemonitord en geëvalueerd zullen worden.
 - Jaarlijks evalueren de expertisefunctie en OCW de resultaten die behaald zijn op basis van het ingediende dienstverleningsplan.

Tot slot bevelen we aan om na bijvoorbeeld drie jaar (medio 2014) een overall evaluatie te laten plaatsvinden van het functioneren van de expertisefunctie. Op dat moment is niet alleen meer zicht op het functioneren van de expertisefunctie (zijn de beoogde verbeteringen gerealiseerd?), maar ook is dan meer bekend over de impact die de nieuwe accreditatieregels hebben gehad binnen de instellingen. Tot slot kan dan ook worden gekeken naar ontwikkelingen bij andere kenniscentra en worden gezien of synergetische voordelen, bijvoorbeeld kostenbesparing door samenwerking in de back office, tot de mogelijkheden behoren.

Berenschot

Bijlage 1

Geraadpleegde bronnen en respondenten

Berenschot

Literatuur

- Actieplan SIHO werkjaar 2010-2011.
- Centrum Hoger Onderwijs Informatie in opdracht van Handicap + Studie, *Gebruikerstoets 'Studeren met een handicap 2010'*, oktober 2010.
- Commissie Maatstaf, *Meer mogelijk maken. Studeren met een functiebeperking in het hoger onderwijs* (2010).
- Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel. *Advies differentiëren in drievoud* (april 2010).
- Inspectie van het Onderwijs. *Onbelemmerd studeren. Beleid en voorzieningen voor studenten met een functiebeperking in het hoger onderwijs* (2009).
- Jaarverslag SIHO werkjaar 2009-2010
- LBS (studentendecanen WO), ingezonden brief aan de Commissie Maatstaf (2009).
- Risbo / SEOR. *Studeren met een functiebeperking Resultaten van een onderzoek onder eerstejaarsstudenten* (2009).
- Ruigrok Netpanel. *Een instituut met vele gezichten, Een onderzoek naar de behoeften van HO-instellingen betreft de functie van Handicap + Studie* (november 2009).
- Stichting Handicap + Studie, *monitor studeren met een functiebeperking in 2010*.
- Verwey-Jonker Instituut, *Studeren met een beperking in 2005; belemmeringen van studenten met een lichamelijke beperking, psychische klachten of dyslexie in het hoger onderwijs* (oktober 2005).

Samenstelling begeleidingscommissie

Ministerie van OCW

Ans Heppe en Bas Derks

Inspectie hoger onderwijs

Suzan Klaver

Universiteit Utrecht

Marjan Merton

Universiteit Leiden

Marcel Melchers

Haagse Hogeschool

Max Aangenendt

Namens Handicap + Studie, ook lid van de Commissie Maatstaf

Taede Sminia

Gesprekspartners

Dit rapport is mede tot stand gekomen dankzij de bijdrage van de volgende personen, waarvoor onze dank:

Haagse HS	Els Verhoef, Max Aangenendt, Linda Leeflang
Hogeschool Inholland	Doekle Terpstra, Alex de Jager, Gritche Monsma
Hogeschool Zuyd	Ton Gardenier
Stenden Hogeschool	Hermien Moning
TU Delft	Stephanie Meulemans, Nellie van de Griend
Universiteit Leiden	Rietje van Dam-Mieras, Jeroen 't Hart
Universiteit van Amsterdam	Claudia Flüggen
Vrije Universiteit	Anita Dingelstad, Yvonne Berkhoff
HBO Raad	Maarten Dijk
VSNU	Hans de Jonge
Commissie Maatstaf	Margo Vliegenthart
LOS Hbo en Saxion	Ivonne Weusthof
LBS en Universiteit Utrecht	Marjan Merton
Handicap + Studie	Frank Van der Duyn Schouten en René van Pelt
UWV	Nol Kliffen en Henk Buis
SURF	Christine de Bok
ECHO	Mary Tupan-Wenno
Kenniscentrum CrossOver	Brigitte van Lierop en Enid Reichrath
SIHO ²⁸	Katrien De Munck
MBO-Raad	Marieke Weemaes.

Tot slot danken wij de besturen van het LBS en LOS Hbo voor de medewerking die zij hebben verleend aan de uitvoering van de behoeftetepeiling onder studentendecanen.

²⁸ Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs voor het Vlaamse hoger onderwijs

Bijlage 2

Resultaten behoeftepeiling onder decanen WO en HBO

Berenschot

Inleiding

Deze behoeftepeiling heeft in februari/maart 2011 plaats gevonden. De doelgroepen zijn studentendecanen als de belangrijkste operationele stakeholders van universiteiten en HBO-instellingen. Hen is gevraagd naar hun huidige ervaringen, tevredenheid en verwachtingen ten aanzien van deskundigheidsbevordering in het kader van studeren met een functiebeperking. De focus van deze behoeftepeiling ligt op de randvoorwaarden (welke organisatie is volgens de studentendecanen nodig om tot een expertisefunctie te komen die voorziet in de behoeften van instellingen.) Daarnaast biedt deze behoeftepeiling inzicht in de huidige sterke punten en verbeterpunten die studentendecanen ervaren bij bestaande voorzieningen zoals de Stichting Handicap + Studie.

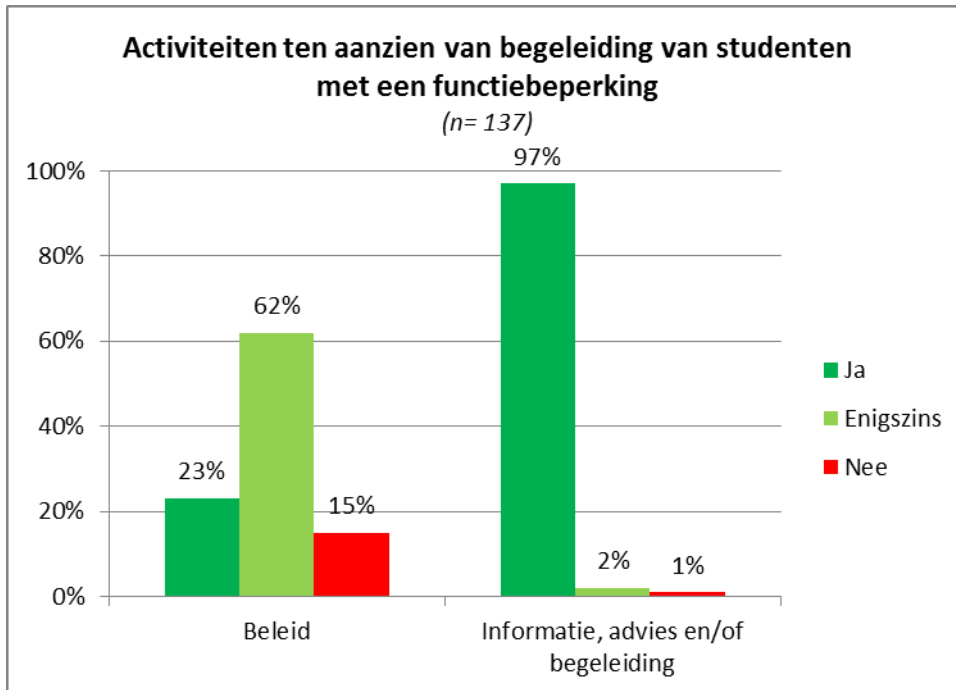
Respons

248 studentendecanen en studieadviseurs in het HBO (192) en WO (56) zijn benaderd om een internetvragenlijst in te vullen; 137 studentendecanen en –adviseurs hebben de vragenlijst ingevuld. Het responspercentage is 55%. Vier van de vijf studentendecanen in de steekproef werken bij een HBO-instelling, één op de vijf is werkzaam bij een universiteit. Als het gaat om de ervaring met studenten met een functiebeperking, de geraadpleegde expertisebronnen en de ondersteuningsbehoefte maken we een onderscheid in de meningen van decanen van HBO-instellingen en van universiteiten met als doel een verdere verfijning van het beeld. Hierbij merken we op dat de verschillen tussen studentendecanen van HBO-instellingen en die van universiteiten niet te sterk benadrukt moeten worden, want de groep decanen die bij een universiteit werkt, is relatief beperkt in de steekproef vertegenwoordigd. Het onderscheid is indicatief bedoeld.

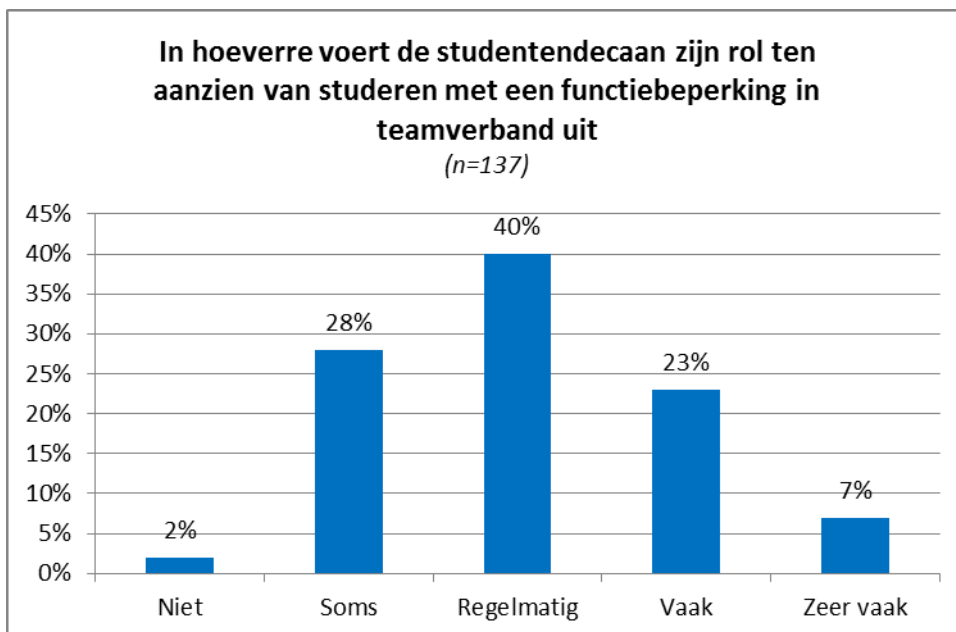
In hoeverre houden studentendecanen zich bezig met beleid ten aanzien van studenten met een functiebeperking en in hoeverre met de praktijk (informatie, advies en begeleiding)? Uit Figuur 1 blijkt dat bijna alle decanen zich bezig houden met informatie, advies en/of begeleiding van studenten met een functiebeperking. Wat betreft het maken van beleid is het beeld anders: ongeveer een kwart houdt zich hiermee bezig. Drie van de zes decanen geeft aan zich hiermee 'enigszins' bezig te houden. Vijftien procent van de studentendecanen in de steekproef houdt zich niet bezig met beleid.

Dit vormgeven van beleid en praktijk ten aanzien van studenten met een functiebeperking is over het algemeen geen solistische aangelegenheid. De meerderheid (70%) in de steekproef geeft aan regelmatig/vaak/zeer vaak deze rol in teamverband uit te voeren (zie Figuur 2).

Figuur 1

Figuur 2

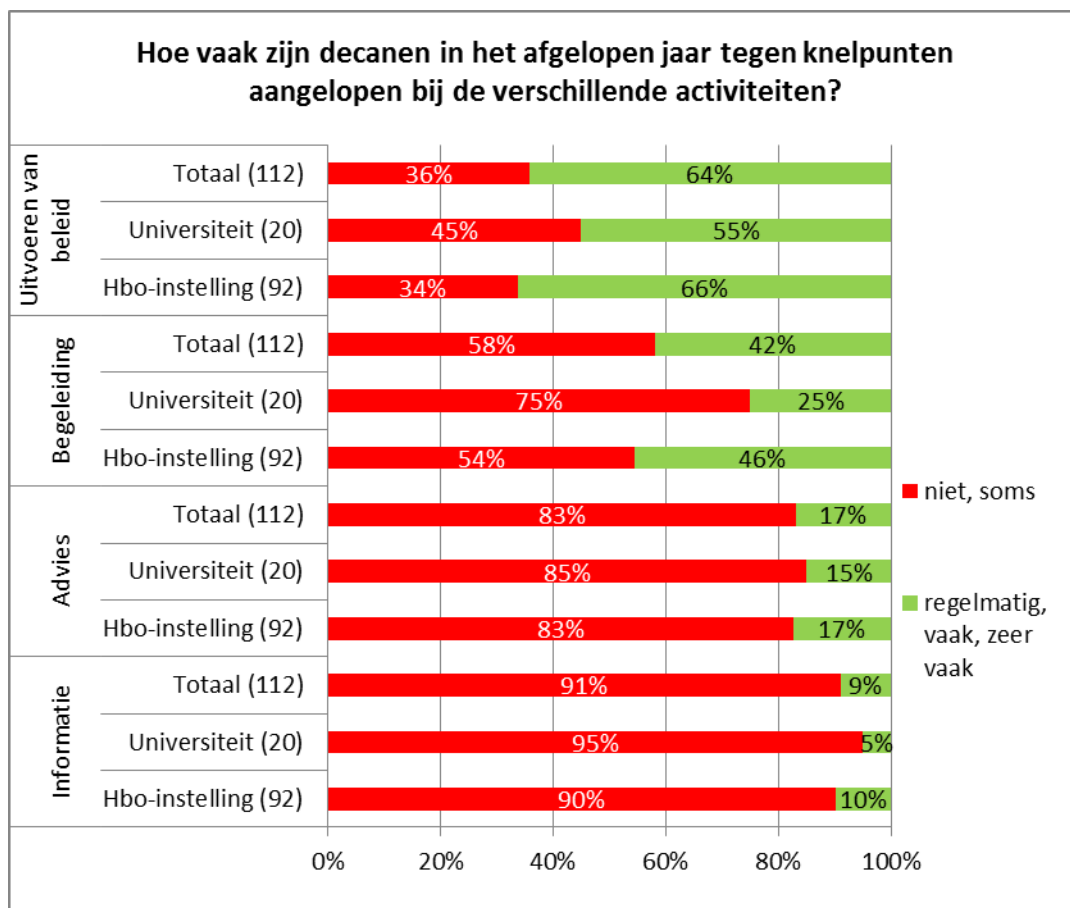

Ervaring met begeleiding en raadplegen externe expertise

Er zijn verschillen in het aantal studenten met een functiebeperking dat door decanen is begeleid in 2010. Gemiddeld hebben studentendecanen van HBO-instellingen in 2010 72 studenten geadviseerd en/of begeleid. Bij decanen van universiteiten ging het gemiddeld om 110 studenten.

De meeste studentendecanen ervaren over het algemeen knelpunten bij het uitvoeren van beleid ten aanzien van studenten met een functiebeperking. Ongeveer twee derde van hen is hierbij regelmatig, vaak of zeer vaak tegen knelpunten aangelopen. Bij de begeleiding van studenten loopt ruim twee van de vijf decanen tegen knelpunten aan. Als het gaat om advies of het geven van informatie dan ervaart een ruime meerderheid van de decanen niet of soms knelpunten. Het percentage decanen dat werkzaam is bij HBO-instellingen dat tegen knelpunten aanloopt is hoger dan dat van decanen die tegen knelpunten aanlopen en bij universiteiten werken.

Figuur 3

Externe expertise

Studentendecanen maken over het algemeen gebruik van externe expertise om hun rol ten aanzien van de begeleiding van studenten met een functiebeperking zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. Minstens de helft van de studentendecanen in de steekproef raadpleegt externe expertise voor:

- informatie over regelingen waar studenten aanspraak op kunnen maken, zoals: extra regelingen WSF, UWV-regelingen, Wajong, AWBZ, PGB, thuiszorg, WMO et cetera;
- informatie over wetgeving, commissie gelijke behandeling en jurisprudentie;
- advies over de begeleiding en ondersteuning van studenten in het algemeen;
- informatievoorziening en voorlichting;
- kennisdeling en faciliteren van netwerken algemeen;
- informatie en advies over toetsing en examinering.

Verschillen HBO en WO

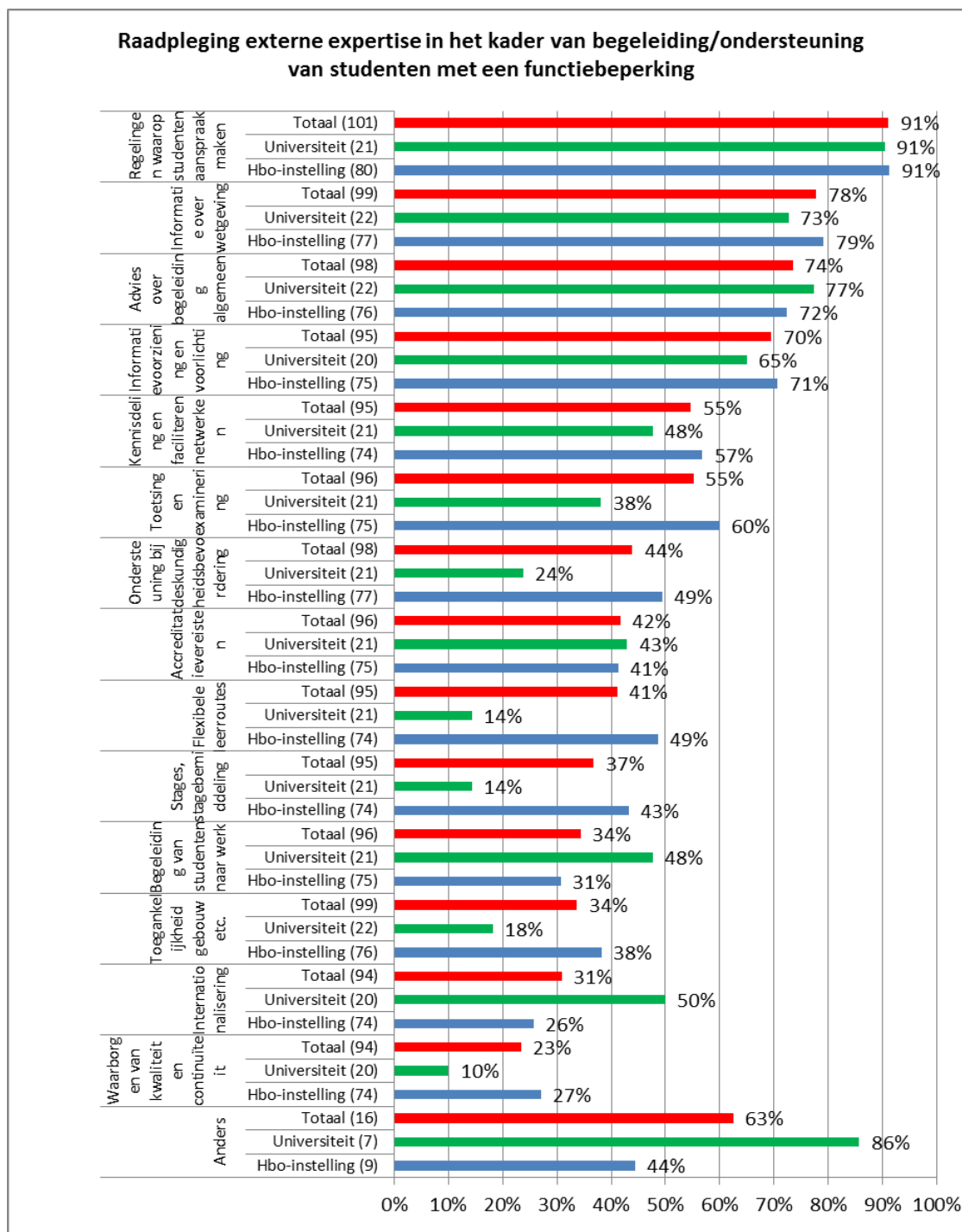
Door de bank genomen verschillen studentendecanen in het HBO en in het WO nauwelijks als het gaat om de onderwerpen waarover zij externe expertise raadplegen. Op een aantal onderwerpen is het verschil tussen decanen van HBO-instellingen en die van universiteiten relatief groot. De volgende onderwerpen worden door relatief meer decanen in het HBO geraadpleegd via externe expertise dan door hun collega's bij de universiteiten. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- informatie/advies over toetsing en examinering;
- ondersteuning bij deskundigheidsbevordering van onderwijsprofessionals;
- advies over ondersteuning bij (flexibele) leerroutes;
- advies over begeleiding van studenten stages en stagebemiddeling;
- advies over de vergroting van de toegankelijkheid van het gebouw, onderwijsruimtes en ICT;
- informatie/advies over het waarborgen van kwaliteit en continuïteit.

Op de volgende twee onderwerpen is ook een relatief groot verschil in het gebruik van externe expertise. Deze worden relatief meer geraadpleegd door decanen werkzaam bij universiteiten:

- advies over de begeleiding van studenten naar werk, kennis van arbeidsmarktperspectieven;
- advies over internationalisering en uitwisseling (bijvoorbeeld financiën, wet- en regelgeving en verzekeringen) (zie Figuur 4).

Figuur 4

Tabel 1 laat zien waar de studentendecanen hun expertise vandaan halen voor de belangrijkste zes onderwerpen. De meest genoemde bronnen zijn in de tabel weergegeven. De studentendecanen noemen relatief vaak LOS-HBO, LBS en Stichting Handicap + Studie als bron voor externe expertise.

Tabel 1

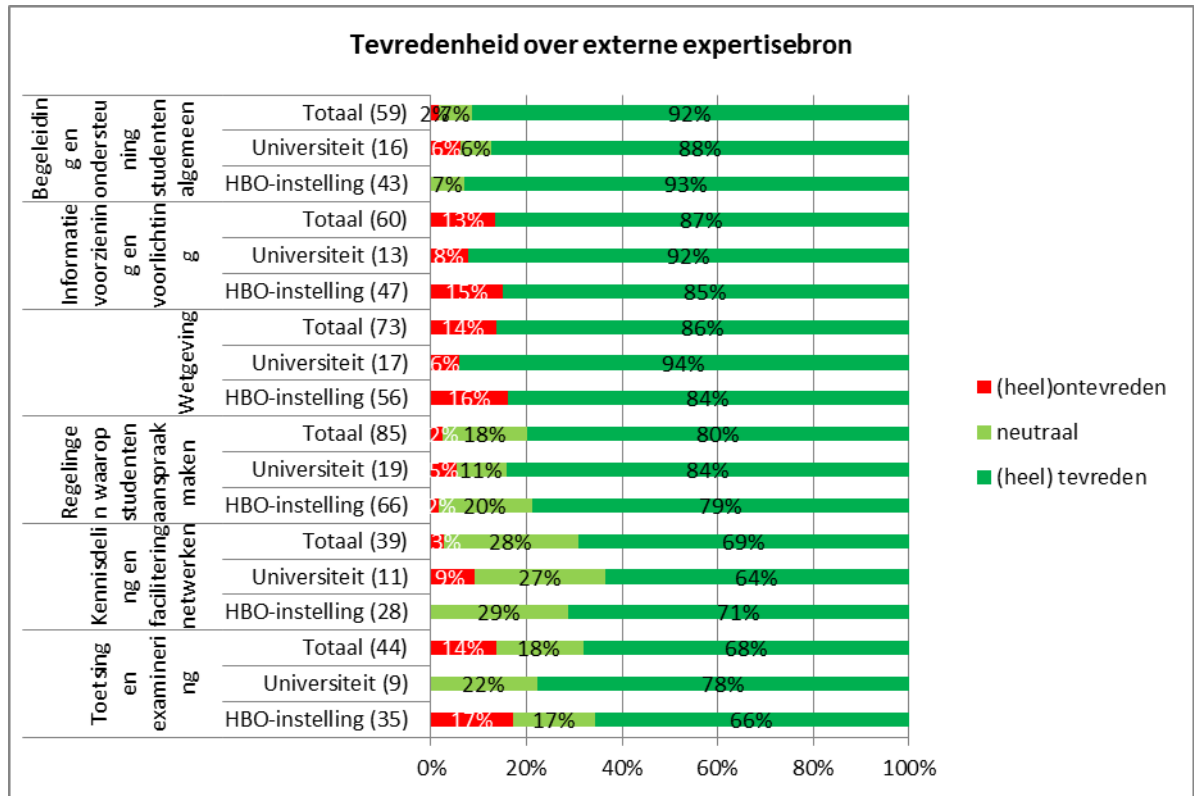
Onderwerp	Genoemde bronnen expertise door studentendecanen HBO	Genoemde bronnen expertise door studentendecanen WO
Informatie over regelingen waar studenten aanspraak op kunnen maken	<ul style="list-style-type: none"> • DUO • Stichting Handicap + Studie • LOS-HBO • div. internetsites (o.a. van de overheid) • Collega-instellingen • UWV • Wetteksten • MEE • Regelhulp.nl 	<ul style="list-style-type: none"> • DUO • Internetsites, google • UWV, gemeente • Dienst Uitvoering Onderwijs • MEE • LBS-commissie • Regelhulp.nl • Collega's intern
Informatie over wetgeving, commissie gelijke behandeling en jurisprudentie	<ul style="list-style-type: none"> • LOS-HBO • Stichting Handicap + Studie • Wetboek • Commissie Gelijke Behandeling • Diverse websites • WHW 	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijk netwerk studentendecanen/LBS • Diverse websites • OC&W • Wetteksten • Commissie Maatstaf
Advies over de begeleiding en ondersteuning van studenten in het algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Collega's en collega-decanen, LOS-HBO • Studentenpsychologen, orthopedagogen, pgb-begeleiders, studie loopbaanbegeleiders • Stichting Handicap + Studie • GGZ, • Belangenorganisaties bijv. NVAutisme en PsyQ (voor ADHD) • Literatuur 	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijk netwerk studentendecanen/LBS • ADHD Centrum Zuid-Holland • GGZ • div. internetsites • intervisiegroep, collega's binnen eigen universiteit, studieadviseurs
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"> • Stichting Handicap + Studie • LOS-HBO • div. internetsites • Collega-instellingen, eigen netwerk studentendecanen, collega's • UWV 	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijk netwerk studentendecanen/ LBS-fb • Collega's • Stichting Handicap + Studie

Berenschot

Informatie en voorlichting (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> • DUO • Steunpunt Autisme • Lexima • Psycholoog 	
Kennisdeling en faciliteren van netwerken algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • LOS-HBO, LOS-NET, netwerk studentendecanen, Linked-in, Collega-instellingen, • Netwerken (autisme, doven en blinden, dyslexie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijk netwerk studentendecanen/ LBS-fb • Interne WIKI • SURFsite • Expertgroep HvA-UvA • Stichting Handicap + Studie
Informatie en advies over toetsing en examinering	<ul style="list-style-type: none"> • Collega's, eigen regelgeving, examencommissie, studentenstatuut • Collega-instellingen, LOS, HBO • Stichting Handicap + Studie • HBO-raad • OER • WHW • Landelijk Netwerk Dyslexie-experts 	<ul style="list-style-type: none"> • Studieadviseurs, examencommissies, collega's, collega-decanen • Landelijk netwerk studentendecanen/ LBS • jurist

De ruime meerderheid van de studentendecanen, twee derde of meer, is tevreden over de geraadpleegde expertisebronnen op bovengenoemde onderwerpen.

Figuur 5

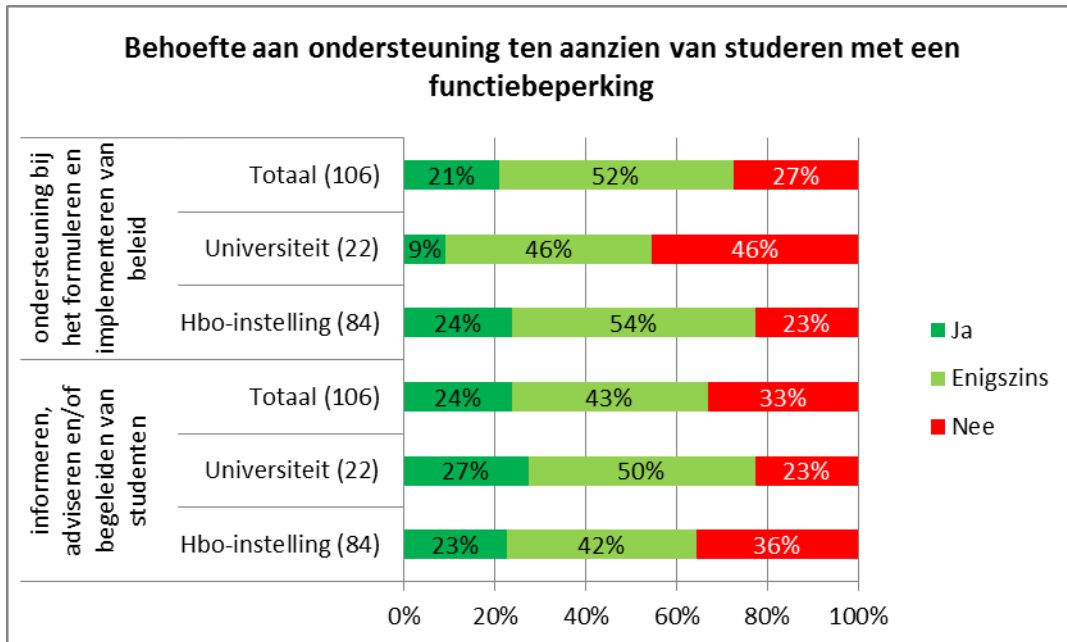

Behoeftes aan ondersteuning

Bijna driekwart van alle studentendecanen in de steekproef heeft (in enige mate) *meer* behoefte aan ondersteuning bij het formuleren en implementeren van *beleid* ten aanzien van studenten met een functiebeperking dan de hoeveelheid die zij nu al betreft via de genoemde expertisebronnen. Decanen van HBO-instellingen hebben hier relatief meer behoefte aan dan hun collega's bij WO-instellingen.

Twee derde van alle studentendecanen in de steekproef heeft (in enige mate) *meer* behoefte aan ondersteuning bij het *informer*, *adviseren* en/of *begeleiden* van studenten met een functiebeperking. Decanen van universiteiten hebben hier relatief iets meer behoefte aan dan hun collega's bij HBO-instellingen.

Figuur 6

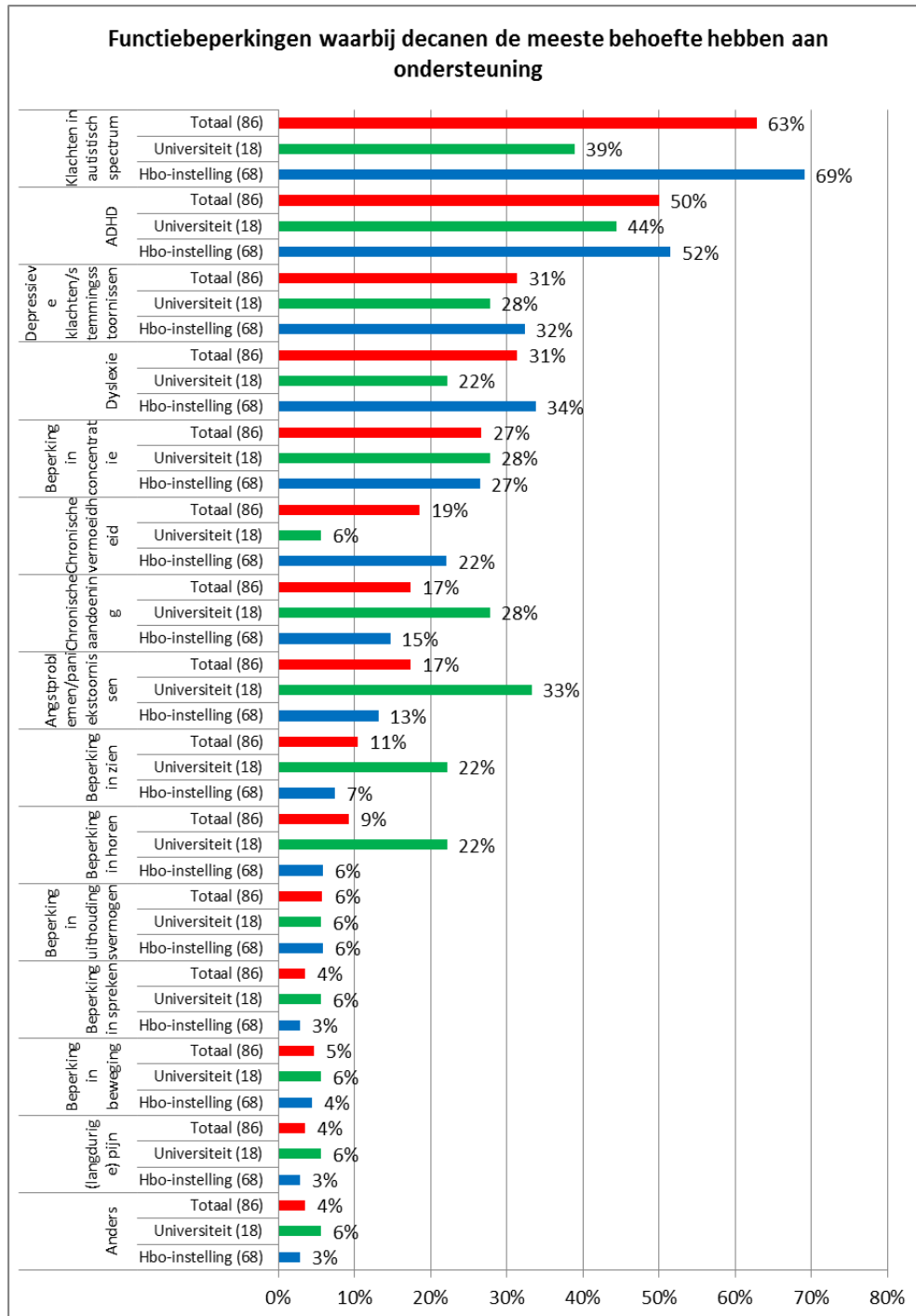
Type functiebeperking

Studenten met een functiebeperking vormen een zeer diverse doelgroep. De volgende vijf functiebeperkingen worden door de meeste decanen genoemd als het gaat om behoefte aan ondersteuning bij het formuleren van beleid, het informeren, adviseren en/of ondersteunen van studenten:

- Klachten in het autistisch spectrum
- ADHD
- Depressieve klachten of stemmingsstoornissen
- Dyslexie
- Beperking in concentratie

Opvallend hierbij is dat het met name gaat om functiebeperkingen die relatief onzichtbaar zijn. Beperkingen in bijvoorbeeld horen, zien of bewegen komen niet in de top-5 voor.

Figuur 7

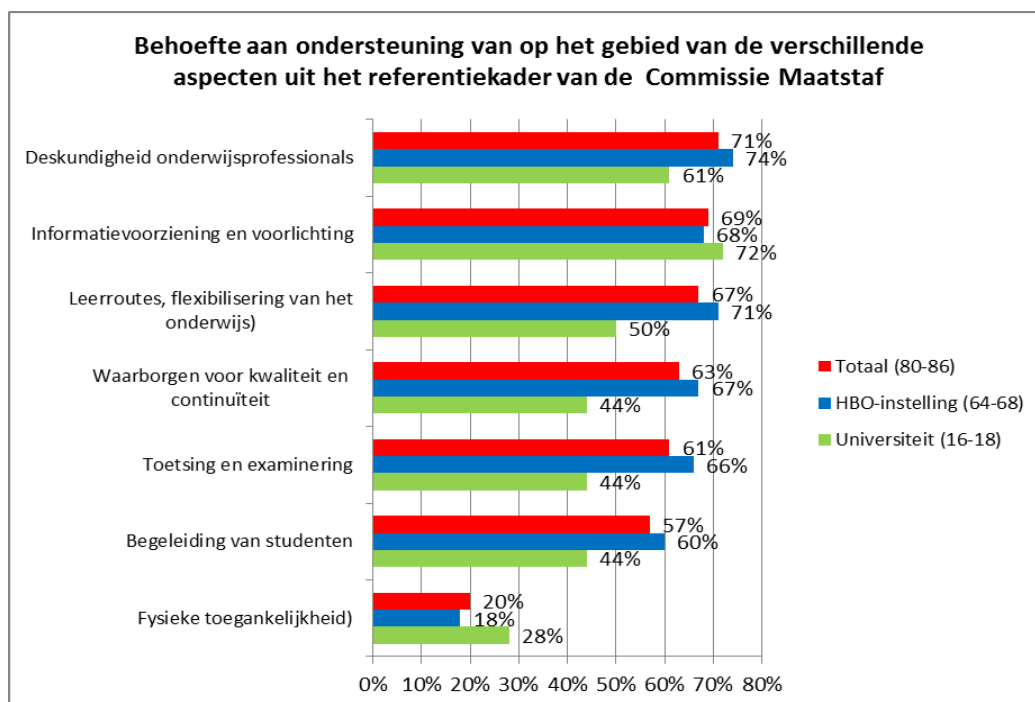
Commissie Maatstaf

De Commissie Maatstaf heeft een referentiekader gehanteerd voor de diensten en voorzieningen die instellingen voor hoger onderwijs moeten bieden om studenten met een functiebeperking adequaat te kunnen helpen. Het referentiekader bestaat uit een aantal aspecten van de dienstverlening van instellingen voor hoger onderwijs aan studenten met functiebeperkingen, namelijk informatievoorziening en voorlichting, fysieke toegankelijkheid, begeleiding, deskundigheid, leerroutes, toetsing en examinering en waarborgen voor kwaliteit en continuïteit. Geïnterviewde studentendecanen hebben behoefte aan ondersteuning op deze aspecten door een toekomstige expertisefunctie.

Met uitzondering van fysieke toegankelijkheid, heeft een ruime meerderheid van de studentendecanen in de steekproef behoefte aan ondersteuning door een toekomstige expertisefunctie op alle aspecten. De meeste studentendecanen in de steekproef hebben behoefte aan ondersteuning als het gaat om de deskundigheid van onderwijsprofessionals betreffende studeren met een functiebeperking. Op de tweede plaats staat informatievoorziening en voorlichting, gevolgd door leerroutes en flexibilisering van het onderwijs.

De meeste studentendecanen van HBO-instellingen hebben behoefte aan ondersteuning bij de deskundigheid van onderwijsprofessionals. De meeste studentendecanen van universiteiten hebben behoefte aan ondersteuning bij informatievoorziening en voorlichting.

Figuur 8

Hieronder wordt elk behoefte-aspect verder uitgesplitst in specifieke thema's. Er wordt voor de volledigheid onderscheid gemaakt tussen decanen bij HBO-instellingen en decanen bij universiteiten. Aan eventuele verschillen zijn echter weinig conclusies te verbinden, omdat met name het aantal studentendecanen dat werkzaam is bij universiteiten en dat antwoord geeft over een thema, te beperkt is.

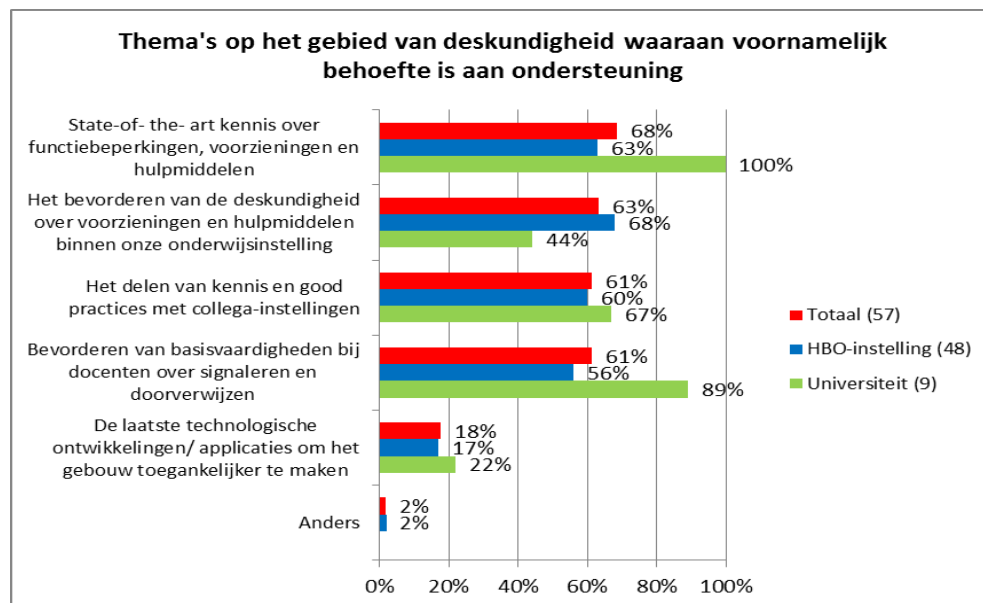
Deskundigheid onderwijsprofessionals

Deskundigheid van onderwijsprofessionals is een aspect waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning. Relatief meer studentendecanen werkzaam bij HBO-instellingen dan van universiteiten hebben aangegeven deze behoefte te hebben.

De belangrijkste thema's binnen dit aspect zijn volgens de studentendecanen:

- State-of-the art kennis over functiebeperkingen, voorzieningen en hulpmiddelen.
- Het bevorderen van de deskundigheid over voorzieningen en hulpmiddelen binnen onze onderwijsinstelling.
- Het delen van kennis en good practices met collega-instellingen.
- Het bevorderen van basisvaardigheden bij docenten over signaleren en doorverwijzen naar een (studie)loopbaanbegeleider.

Figuur 9

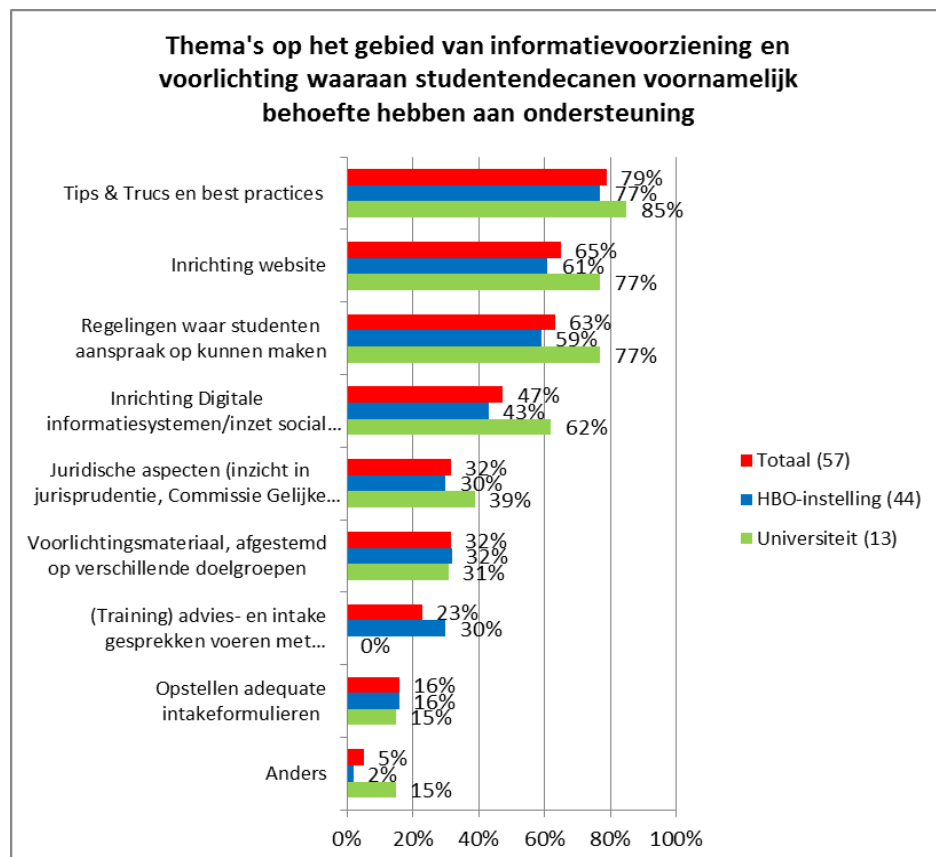
Informatievoorziening en voorlichting

Informatievoorziening en voorlichting zijn, op één na, de aspecten waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning. Relatief meer studentendecanen van universiteiten voelen deze behoefte dan decanen van HBO-instellingen.

De drie belangrijkste thema's volgens de studentendecanen binnen dit aspect zijn:

- Tips & trucs en good practices bijvoorbeeld als het gaat om toegankelijke studiematerialen en onderwijsvormen, stage en studeren met een functiebeperking
- Inrichting van de website (volgens waarmerk drempelvrij.nl en internationale WCAG-criteria)
- Regelingen waarop studenten aanspraak kunnen maken zoals: extra regelingen WFS, UWV-regelingen, Wajong, AWBZ, PGB, thuiszorg et cetera.

Figuur 10

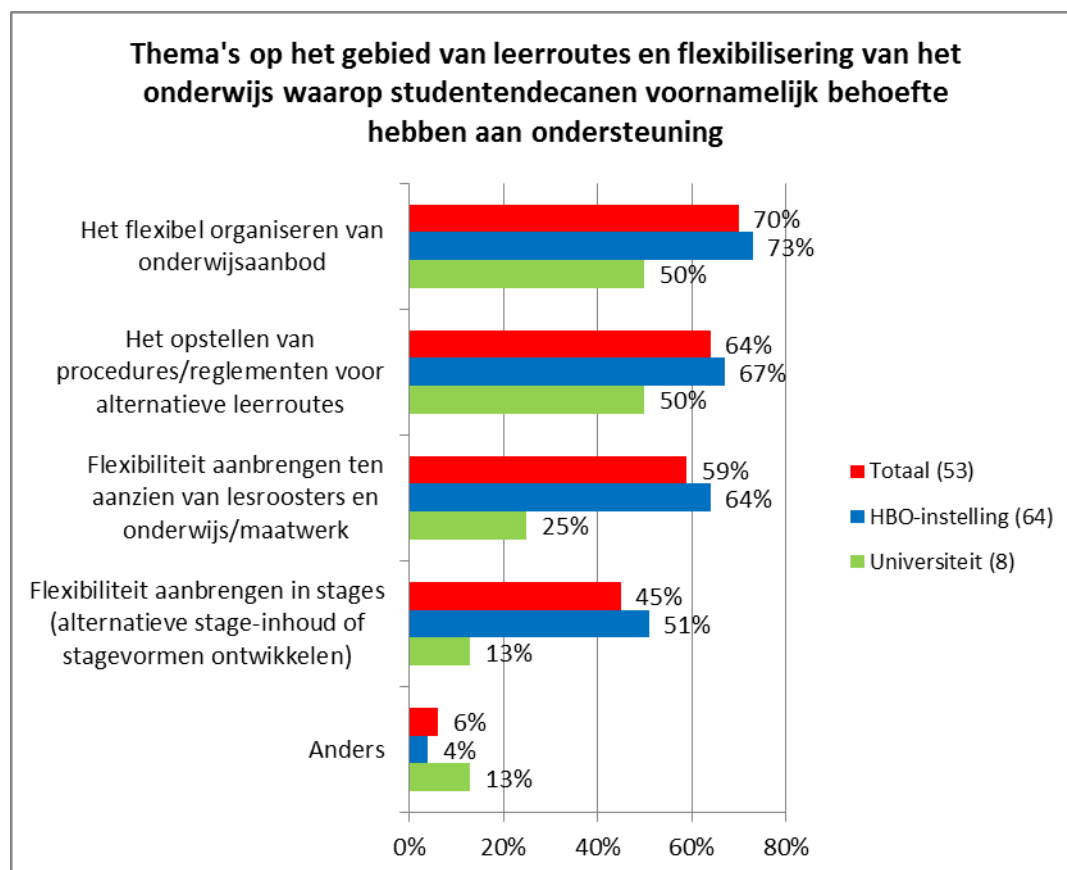
Leerroutes en flexibilisering van het onderwijs

Leerroutes en flexibilisering van het onderwijs staat op de derde plaats als het gaat om aspecten waarop de meeste studentendecanen ondersteuningsbehoefte hebben. Relatief meer studentendecanen van HBO-instellingen voelen deze behoefte dan decanen van universiteiten.

De drie belangrijkste thema's binnen dit aspect zijn volgens de decanen:

- Het flexibel organiseren van het onderwijsaanbod (bijvoorbeeld door digitale colleges op blackboard beschikbaar te stellen).
- Het opstellen van procedures/reglementen voor alternatieve leerroutes.
- Flexibiliteit aanbrengen ten aanzien van lesroosters/flexibilisering van het onderwijs/maatwerk.

Figuur 11

Waarborgen voor kwaliteit en continuïteit

Op de vierde plaats staat waarborgen voor kwaliteit en continuïteit als het gaat om aspecten waarop de meeste studentendecanen behoefte aan ondersteuning hebben. Relatief meer studentendecanen van HBO-instellingen voelen deze behoefte dan decanen van universiteiten.

De belangrijkste thema's binnen dit aspect zijn volgens de studentendecanen:

- Het waarborgen van inzet van mensen en middelen
- Implementeren van beleid over studeren en functiebeperking als onderdeel van accreditatie
- Subsidieregels, financiering
- Het evalueren van het beleid en uitvoering ten aanzien van studenten met een functiebeperking en de uitvoering

Figuur 12

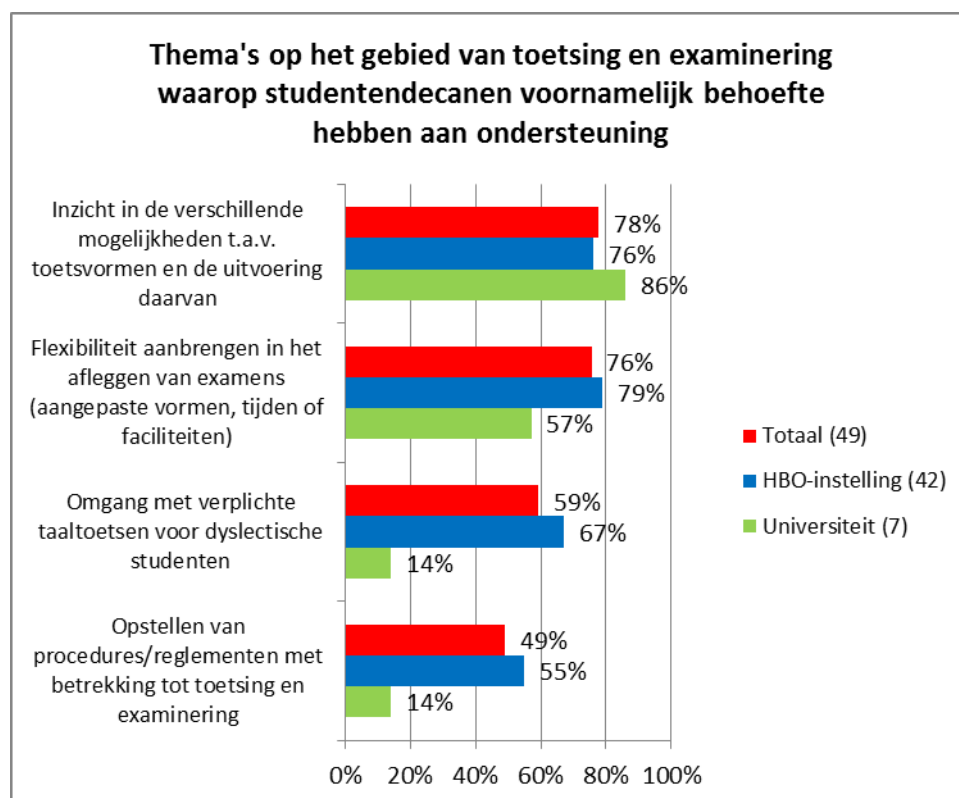
Toetsing en examinering

Op de vijfde plaats staat toetsing en examinering als het gaat om aspecten waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning. Relatief meer studentendecanen van HBO-instellingen voelen deze behoefte dan decanen van universiteiten.

De drie belangrijkste thema's volgens de studentendecanen binnen dit aspect zijn:

- Inzicht in de verschillende mogelijkheden t.a.v. toetsvormen en de uitvoering daarvan.
- Flexibiliteit aanbrengen in het afleggen van examens (aangepaste vormen, tijden of faciliteiten).
- Omgang met verplichte taaltoetsen voor dyslectische studenten.

Figuur 13

Begeleiding van studenten

Op de zesde plaats staat begeleiding van studenten als het gaat om aspecten waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning. Relatief meer studentendecanen van HBO-instellingen voelen deze behoefte dan decanen van universiteiten.

De belangrijkste thema's volgens de studentendecanen binnen dit aspect zijn:

- Het vastleggen van arrangementen van begeleiding, ondersteuning en voorzieningen tussen onderwijsinstelling en student.
- Samenwerking met andere instellingen voor projecten over succesvol studeren met een functiebeperking.
- Advies over stages en stagebemiddeling.
- Inzicht in loopbaanperspectieven op de arbeidsmarkt in relatie tot talenten en beperkingen van studenten met een functiebeperking.

Figuur 14

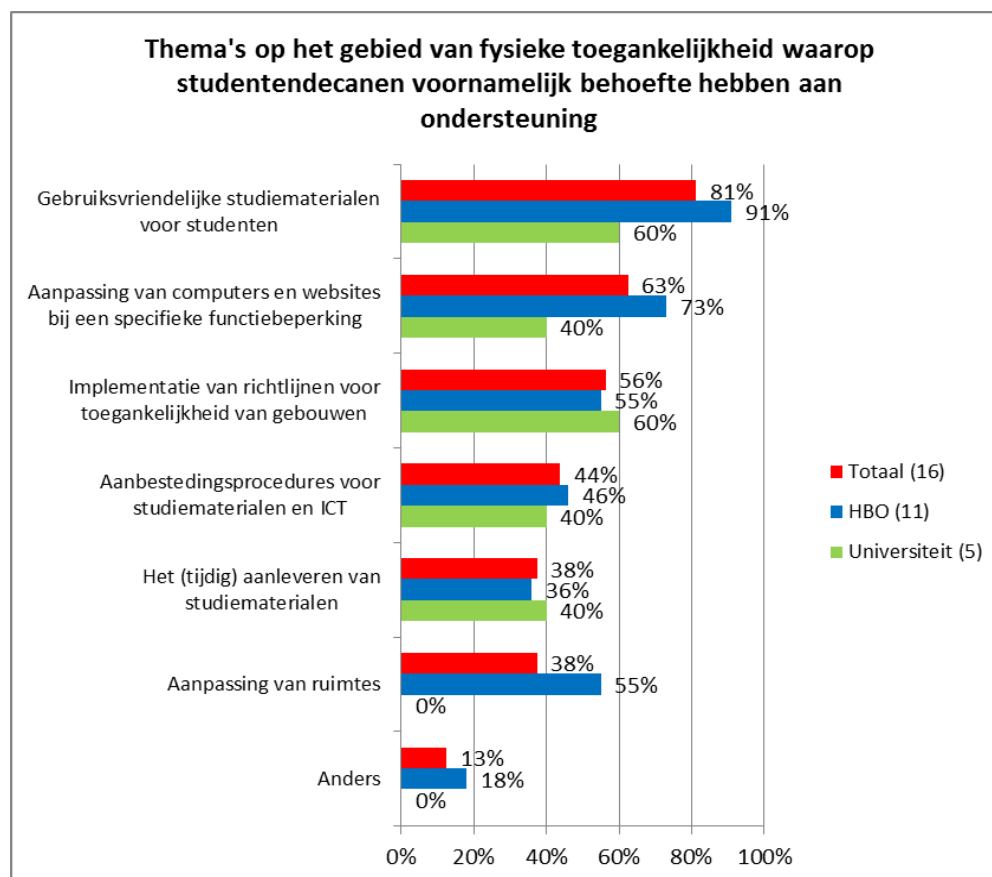

Fysieke toegankelijkheid

Op de zevende plaats staat fysieke toegankelijkheid als het gaat om aspecten waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning. Relatief minder studentendecanen van HBO-instellingen voelen deze behoefte dan decanen van universiteiten. De drie belangrijkste thema's volgens de studentendecanen binnen dit aspect zijn²⁹:

- Gebruiksvriendelijke studiematerialen voor studenten met een functiebeperking (readers, studieboeken).
- Aanpassing van computers en websites bij een specifieke functiebeperking (toepassen van WCAG-standaarden).
- Implementatie van richtlijnen voor toegankelijkheid van gebouwen en toegankelijke ICT-voorzieningen.

Figuur 15

²⁹ NB het gaat hier om een zeer kleine groep die dit aspect belangrijk vindt.

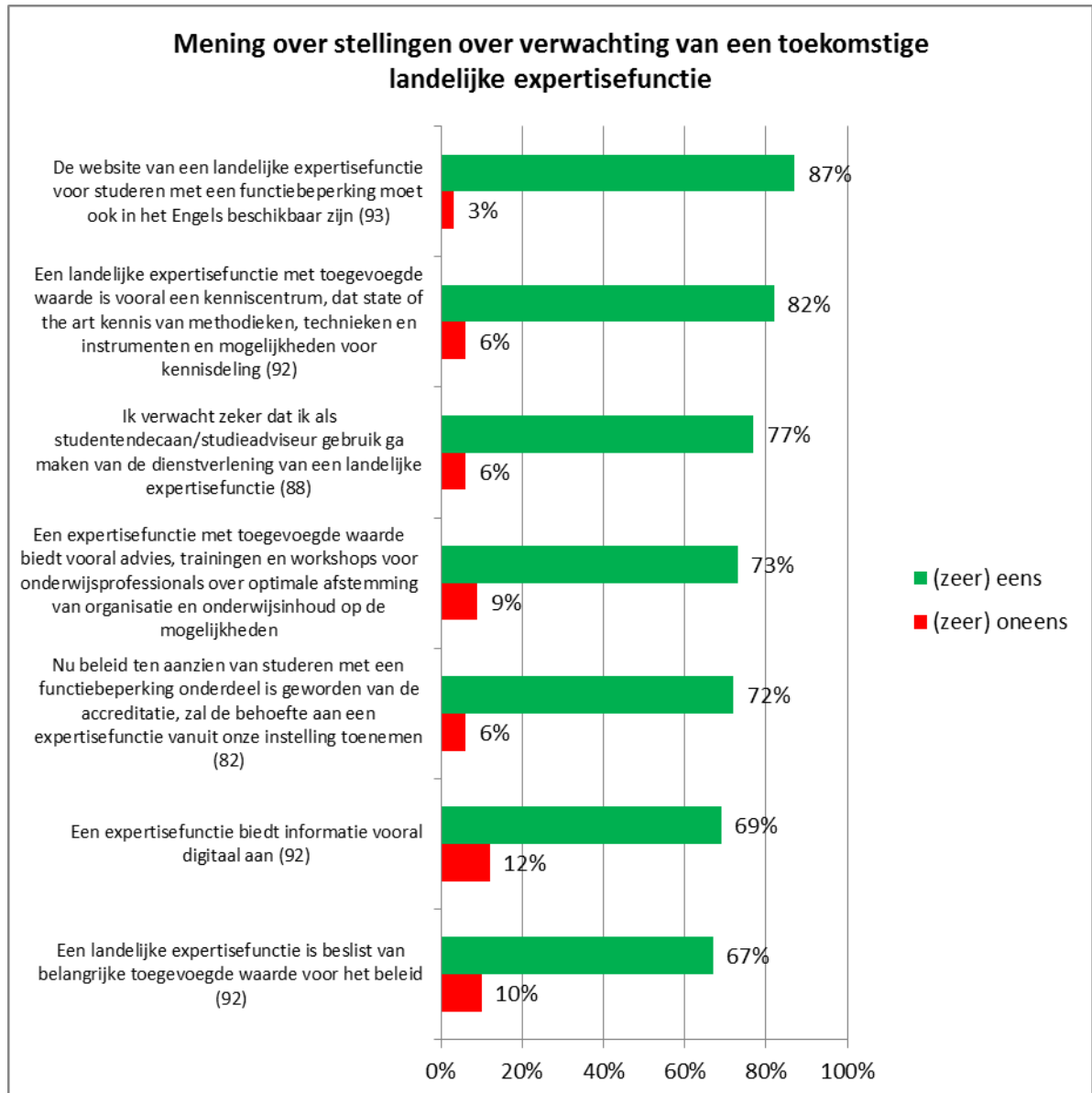
Verwachtingen omtrent de landelijke expertisefunctie

Studentendecanen zijn een belangrijke doelgroep van de landelijke expertisefunctie. Bij hen is geïnterviewd wat ze verwachten van deze expertisefunctie en in hoeverre hun instellingen bereid zijn te betalen voor een bepaalde dienstverlening. Studentendecanen hebben ook hun mening gegeven over welke voorwaarden moeten worden vervuld om deze landelijke expertisefunctie goed te kunnen vervullen.

Een ruime meerderheid van de studentendecanen is het eens met de volgende stellingen over de toekomstige landelijke expertisefunctie, namelijk dat:

- de website ook in het Engels beschikbaar is;
- de expertisefunctie vooral state-of-the-art kennis biedt over methoden, technieken en dat deze instrumenten en mogelijkheden voor kennisdeling in huis heeft;
- de betreffende studentendecaan/instelling waar hij/zij werkzaam is gebruik zal maken van de expertisefunctie en dat dat de behoefte vanuit de instelling toeneemt omdat het beleid t.a.v. studeren met een functiebeperking onderdeel is geworden van de accreditatie;
- de expertisefunctie vooral advies, trainingen en workshops aanbiedt aan onderwijsprofessionals over afstemming van organisatie en onderwijsinhoud op de mogelijkheden van studenten met een functiebeperking;
- het aanbod van de toekomstige landelijke expertisefunctie vooral digitaal is;
- de landelijke expertisefunctie beslist een belangrijke toegevoegde waarde is voor het beleid voor studenten met een functiebeperking door de onderwijsinstelling.

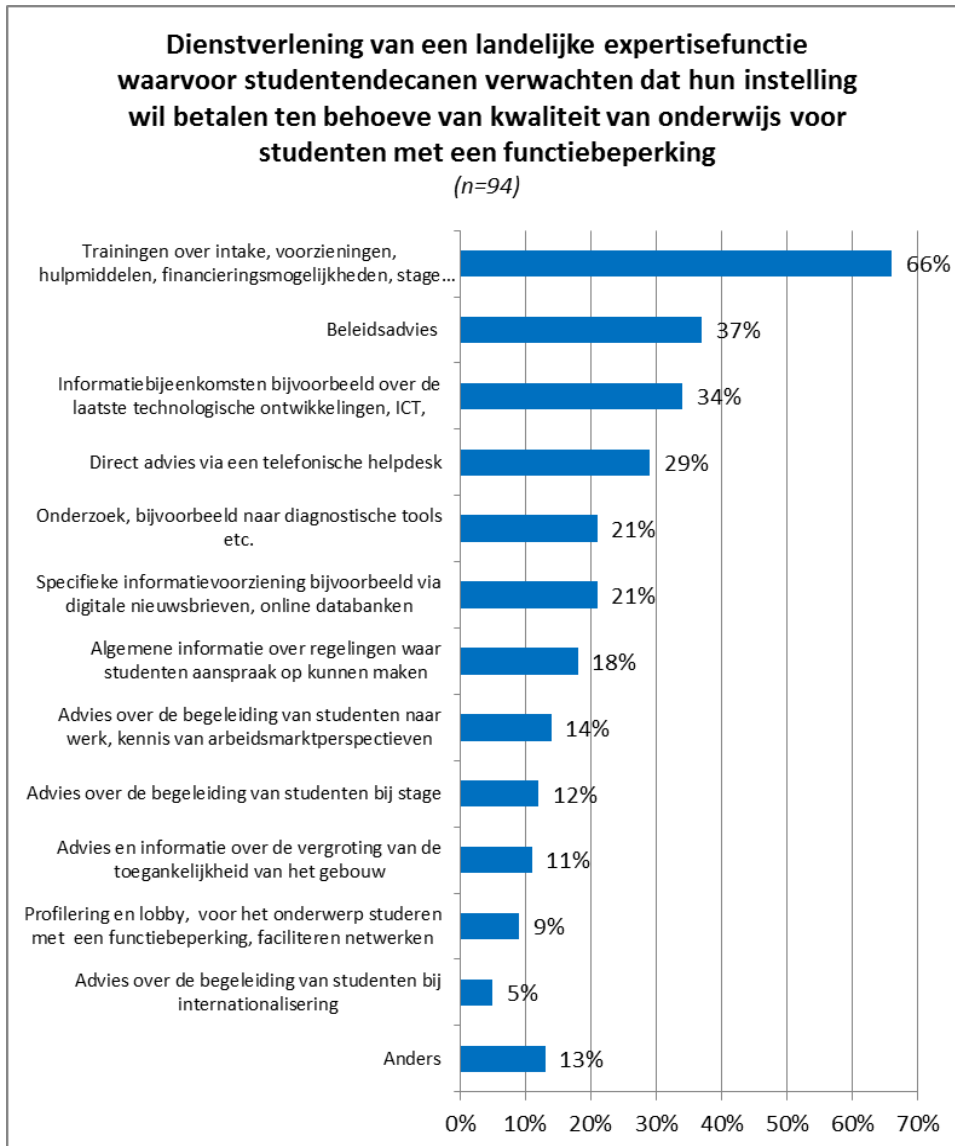
Figuur 16

Bereidheid om te betalen voor dienstverlening

Twee derde van de studentendecanen verwacht dat hun onderwijsinstelling wil betalen voor trainingen en workshops over bijvoorbeeld intake, voorzieningen, hulpmiddelen, financieringsmogelijkheden, stage en internationalisering. Van de overige vormen van toekomstige dienstverlening verwacht een minderheid animo vanuit hun onderwijsinstelling om te betalen voor de kwaliteit van het onderwijs voor studenten met een functiebeperking.

Figuur 17

Eisen waar de expertisefunctie aan moet voldoen

De Commissie Maatstaf heeft een aantal aanbevelingen gedaan voor de inrichting van de landelijke expertisefunctie:

- De instellingen voor hoger onderwijs hebben een belangrijke inbreng bij de bepaling van de activiteiten van dit expertisecentrum.
- Er wordt zo efficiënt mogelijk gebruik gemaakt van deskundigheid van de instellingen en externe partners, door zoveel mogelijk kennisdeling en de (digitale) beschikbaarheid van bestaande informatie te bevorderen.

Desgevraagd doen de studentendecanen, uitgaande van deze aanbevelingen voor de inrichting van een landelijke expertisefunctie, de suggestie om een digitaal platform op te richten waar kennis kan worden gedeeld. Deze expertisefunctie beschikt over databases met good practices en met informatie over mogelijke voorzieningen per groep functiebeperkingen, met beschrijvingen over de flexibilisering van onderwijs, stages en informatie over regelgeving ten aanzien van de inspanningsverplichting van onderwijsinstellingen in het algemeen. Volgens een enkeling maken cursussen, trainingen, nieuwsbrieven, lobbyen en netwerken ook onderdeel uit van deze invulling van de expertisefunctie. Een aantal studentendecanen geeft uit zichzelf aan dat er al sprake is van een platform, namelijk Stichting Handicap + Studie.

Uit de antwoorden op de vraag in hoeverre de studentendecanen het eens zijn met de stellingen over randvoorwaarden waar een toekomstige expertisefunctie aan moet voldoen, blijkt dat de meerderheid van de decanen het eens is met de stellingen dat:

- de landelijke expertisefunctie kennis van instellingen op het gebied van studeren met een functiebeperking bundelt en verspreidt;
- de instellingen voor hoger onderwijs een belangrijke inbreng moeten hebben bij de bepaling van activiteiten van de landelijke expertisefunctie;
- de expertisefunctie moet bestaan uit samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen en externe partners op het terrein van kennis ten aanzien van studeren met een functiebeperking;
- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij Stichting Handicap + Studie.

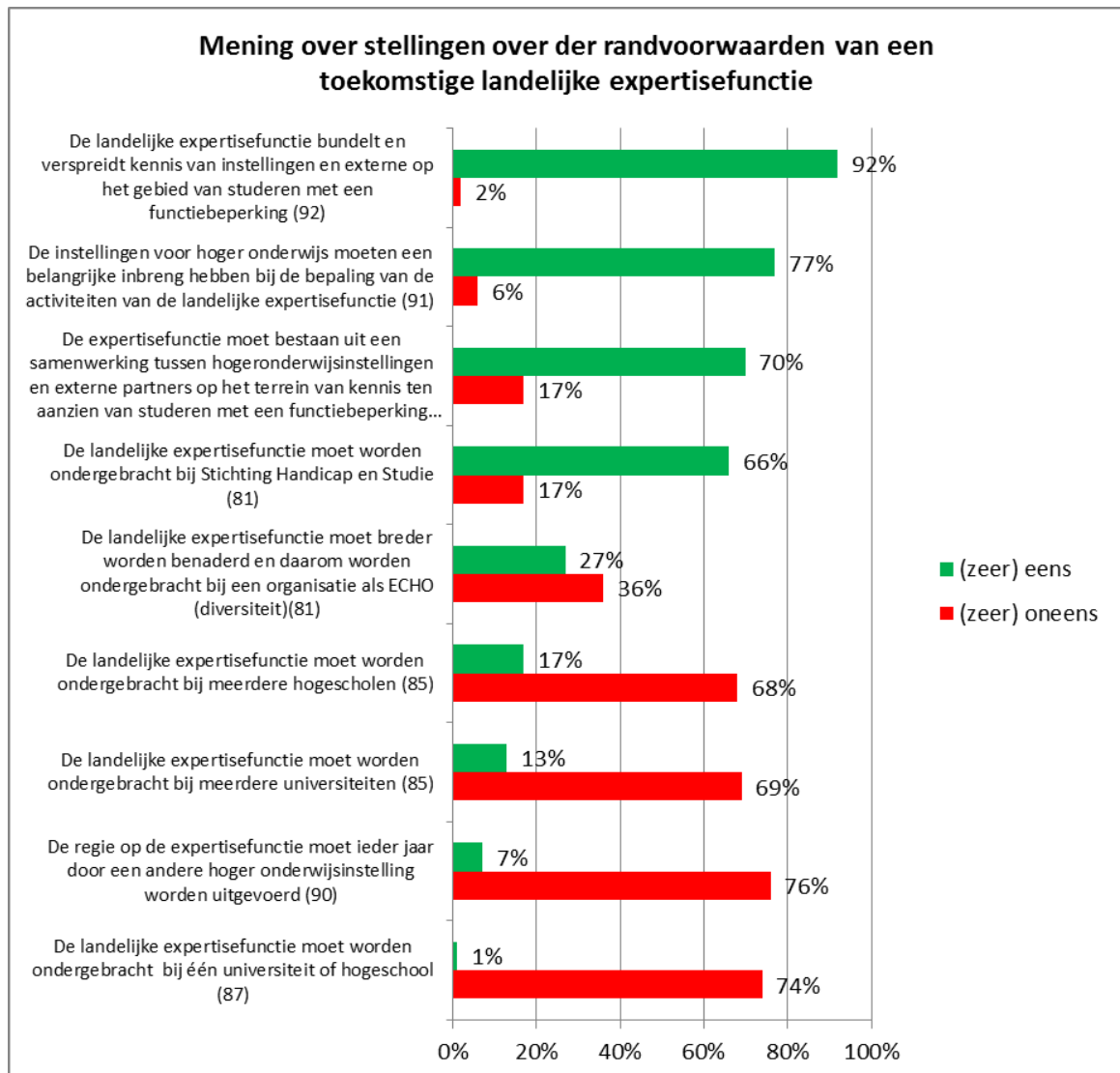
Over deze laatste stelling verschillen de meningen tussen decanen in het HBO en het WO sterk van elkaar. Alleen decanen in het HBO zijn van mening dat de expertisefunctie bij Stichting Handicap + Studie zou moeten worden ondergebracht. In hoofdstuk 5 gaan wij dieper op dit aspect in.

De studentendecanen zijn het in meerderheid oneens met de stellingen dat:

- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij één universiteit of hogeschool;
- de regie op de expertisefunctie ieder jaar door een andere hogeronderwijsinstelling moet worden uitgevoerd;
- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij meerdere universiteiten;
- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij meerdere hogescholen;

- de landelijke expertisefunctie moet breder worden benaderd en daarom worden ondergebracht bij een organisatie als ECHO (diversiteit in het hoger onderwijs).

Figuur 18

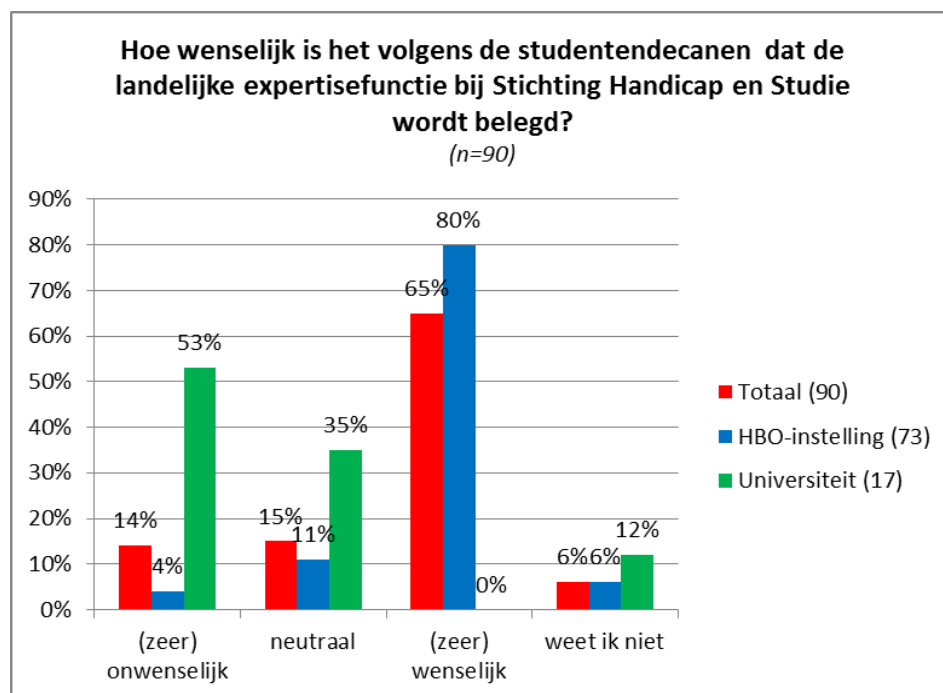
Stichting Handicap + Studie

Stichting Handicap + Studie is een expertisecentrum in Nederland waar veel kennis op het gebied van studeren met een handicap in het hoger onderwijs samenkomt. De Stichting geeft studenten en onderwijsinstellingen informatie en tools over studeren met een handicap en stimuleert dat jongeren met een functiebeperking succesvol kunnen studeren in een opleiding van hun keuze in het hoger onderwijs.

Uitgaande van de aanbevelingen van de Commissie Maatstaf voor de inrichting van de landelijke expertisefunctie, is de studentendecanen gevraagd in hoeverre zij het wenselijk achten dat de expertisefunctie wordt belegd bij Stichting Handicap + Studie.

Bijna twee derde van de studentendecanen in de steekproef vindt deze constructie wenselijk. Dit aantal komt overeen met de mening die studentendecanen gaven op de voorgaande stelling hierover. Het zijn eigenlijk alleen de decanen van HBO-instellingen die positief oordelen. De decanen van universiteiten in de steekproef zijn minder positief over deze constructie: geen enkele decaan van de universiteit in de steekproef vindt namelijk dat het wenselijk is dat de landelijke expertisefunctie wordt belegd bij Stichting Handicap + Studie. Hierbij moet worden opgemerkt dat het aantal studentendecanen van universiteiten in de steekproef te beperkt is om deze conclusie te kunnen veralgemeniseren voor alle studentendecanen die werkzaam zijn bij universiteiten.

Figuur 19

De studentendecanen die deze constructie wenselijk vinden, noemen hiervoor voornamelijk de volgende redenen:

- De stichting heeft veel expertise en know how.
- De stichting heeft veel netwerkcontacten en naamsbekendheid.
- Voorkomen van versnippering in expertise, voorstander van concentratie van know how op één punt.
- De Stichting is onafhankelijk en betrouwbaar.
- De contacten met Stichting Handicap + Studie verlopen prettig.
- De ervaringen met Stichting Handicap + Studie zijn positief.

De kleine groep studentendecanen die de constructie onwenselijk vindt, noemt voornamelijk als reden dat de Stichting te veel als belangenbehartiger van de student met een functiebeperking optreedt en te weinig oog heeft voor wat de onderwijsinstellingen (kunnen) bieden.

Voordelen

De constructie waarbij de landelijke expertisefunctie bij Stichting Handicap + Studie wordt belegd, heeft volgens de studentendecanen als mogelijk voordeel dat het wiel niet opnieuw hoeft te worden uitgevonden. De Stichting beschikt al over veel kennis en kunde, is landelijk bekend en onafhankelijk en ligt op een centrale plaats in het land.

Nadelen

Mogelijke nadelen zijn volgens de studentendecanen dat Stichting te ver van de werkvloer af kan komen te staan, zich te veel als een belangenbehartiger gaat opstellen en beperkte betrokkenheid toont met de werkwijzen binnen het HBO en WO, waardoor de samenwerking met de instellingen voor hoger onderwijs niet goed uit de verf komt. Daarnaast kan de bekostiging van de Stichting een probleem vormen: een expertisecentrum moet dienend opereren, niet wervend of zingend optreden, aldus de studentendecanen.

Aanpassingen

De studentendecanen doen over het algemeen de volgende suggesties voor eventuele aanpassingen aan de dienstverlening of positionering van Stichting Handicap + Studie om deze geschikt te maken voor het vervullen van de landelijke expertisefunctie:

- De Stichting zou meer expertise van de studentendecanen van de onderwijsinstellingen moeten betrekken.
- De Stichting zou zich niet alleen moeten opstellen als vraagbaak/informatiepunt voor studenten met een functiebeperking, maar ook meer aandacht moeten besteden aan de dienstverlening aan de onderwijsinstellingen, dus de instellingen meer als doelgroep beschouwen.

Samenvatting

Ervaring

Bijna alle decanen in de steekproef houden zich bezig met informatie, advies en/of begeleiding van studenten met een functiebeperking. Een kwart houdt zich zonder voorbehoud bezig met beleid ten aanzien van studenten met een functiebeperking.

Gemiddeld hebben studentendecanen van HBO-instellingen 72 studenten geadviseerd en/of begeleid in 2010. Bij decanen van universiteiten is dit gemiddeld 110 studenten.

De meeste studentendecanen in de steekproef ervaren over het algemeen knelpunten bij het uitvoeren van beleid ten aanzien van studenten met een functiebeperking. Ook bij de begeleiding van studenten loopt een behoorlijk aantal decanen tegen knelpunten aan. Als het gaat om advies of het geven van informatie dan ervaart een ruime meerderheid van de decanen niet of soms knelpunten.

Externe expertise

Minstens de helft van de studentendecanen in de steekproef raadpleegt externe expertise voor:

- informatie over regelingen waar studenten aanspraak op kunnen maken, zoals: extra regelingen WSF, UWV-regelingen, Wajong, AWBZ, PGB, thuiszorg, WMO et cetera;
- informatie over wetgeving, commissie gelijke behandeling en jurisprudentie;
- advies over de begeleiding en ondersteuning van studenten in het algemeen;
- informatievoorziening en voorlichting;
- kennisdeling en faciliteren van netwerken algemeen;
- informatie en advies over toetsing en examinering.

De studentendecanen noemen relatief vaak LOS-HBO, LBS en Stichting Handicap + Studie als bron voor externe expertise op deze onderwerpen en zijn hier over het algemeen tevreden over.

Behoefte aan ondersteuning

Bijna driekwart van alle studentendecanen in de steekproef heeft *meer* behoefte aan ondersteuning bij het formuleren en implementeren van **beleid** ten aanzien van studenten met een functiebeperking.

Twee derde van alle studentendecanen in de steekproef heeft *meer* behoefte aan ondersteuning bij het **informer**, **adviseren en/of begeleiden** van studenten met een functiebeperking.

Bij de volgende vijf functiebeperkingen van studenten hebben de decanen het meeste behoefte aan ondersteuning:

- Klachten in het autistisch spectrum.
- ADHD.
- Depressieve klachten of stemmingsstoornissen.
- Dyslexie.
- Beperking in concentratie.

Aspecten uit het referentiekader van de Commissie Maatstaf

Deskundigheid van onderwijsprofessionals is een aspect waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning.

De belangrijkste thema's:

- State-of-the art kennis over functiebeperkingen, voorzieningen en hulpmiddelen.
- Het bevorderen van de deskundigheid over voorzieningen en hulpmiddelen binnen onze onderwijsinstelling.
- Het delen van kennis en good practices met collega-instellingen.
- Het bevorderen van basisvaardigheden bij docenten over signaleren en doorverwijzen naar een (studieloopbaan)begeleider.

Informatievoorziening en voorlichting staan op de tweede plaats als het gaat om aspecten waarop de meeste studentendecanen behoefte hebben aan ondersteuning.

De drie belangrijkste thema's:

- Tips & trucs en good practices bijvoorbeeld als het gaat om toegankelijke studiematerialen en onderwijswerkvormen, stage en studeren met een functiebeperking.
- Inrichting van de website (volgens waarmerk drempelvrij.nl en internationale WCAG-criteria).
- Regelingen waarop studenten aanspraak kunnen maken zoals: extra regelingen WFS, UWV-regelingen, Wajong, AWBZ, PGB, thuiszorg et cetera.

Leerroutes en flexibilisering van het onderwijs staat op de derde plaats

De drie belangrijkste thema's:

- Het flexibel organiseren van het onderwijsaanbod (bijvoorbeeld door digitale colleges op blackboard beschikbaar te stellen).
- Het opstellen van procedures/reglementen voor alternatieve leerroutes.
- Flexibiliteit aanbrengen ten aanzien van lesroosters/flexibilisering van het onderwijs/maatwerk.

Verwachtingen

Een ruime meerderheid van de studentendecanen is het eens met de volgende stellingen over de toekomstige landelijke expertisefunctie, namelijk dat:

- de website ook in het Engels beschikbaar is;
- de expertisefunctie vooral state-of-the-art kennis biedt over methoden, technieken en dat deze instrumenten en mogelijkheden voor kennisdeling in huis heeft;
- de betreffende studentendecaan/instelling waar hij/zij werkzaam is gebruik zal maken van de expertisefunctie en dat dat de behoefte vanuit de instelling toeneemt omdat het beleid t.a.v. studeren met een functiebeperking onderdeel is geworden van de accreditatie;
- de expertisefunctie vooral advies, trainingen en workshops aanbiedt aan onderwijsprofessionals over afstemming van organisatie en onderwijsinhoud op de mogelijkheden van studenten met een functiebeperking;
- het aanbod van de toekomstige landelijke expertisefunctie vooral digitaal is;
- de landelijke expertisefunctie beslist een belangrijke toegevoegde waarde is voor het beleid voor studenten met een functiebeperking door de onderwijsinstelling.

Bereidheid om te betalen voor dienstverlening

Twee derde van de studentendecanen verwacht dat hun onderwijsinstelling wil betalen voor trainingen en workshops over bijvoorbeeld intake, voorzieningen, hulpmiddelen, financieringsmogelijkheden, stage en internationalisering. Voor diensten als informatievoorziening en advies over de begeleiding van studenten zijn instellingen niet bereid om te betalen.

Randvoorwaarden

De meerderheid van de decanen is het eens is met de stellingen dat:

- de landelijke expertisefunctie kennis van instellingen op het gebied van studeren met een functiebeperking bundelt en verspreidt;
- de instellingen voor hoger onderwijs een belangrijke inbreng moeten hebben bij de bepaling van activiteiten van de landelijke expertisefunctie;
- de expertisefunctie moet bestaan uit samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen en externe partners op het terrein van kennis ten aanzien van studeren met een functiebeperking.

De meerderheid van de decanen is het oneens met de stellingen dat:

- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij één universiteit of hogeschool;
- de regie op de expertisefunctie ieder jaar door een ander hogeronderwijsinstelling worden uitgevoerd;
- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij meerdere universiteiten;
- de landelijke expertisefunctie moet worden ondergebracht bij meerdere hogescholen;
- de landelijke expertisefunctie moet breder worden benaderd en daarom worden ondergebracht bij een organisatie als ECHO (diversiteit in het hoger onderwijs).

Stichting Handicap + Studie

Bijna twee derde van de studentendecanen in de steekproef vindt het wenselijk dat de toekomstige expertisefunctie wordt belegd bij Stichting Handicap + Studie. Studentendecanen van universiteiten zijn hierover beduidend minder positief dan decanen die werkzaam zijn bij HBO-instellingen.

Berenschot

Bijlage 3

Bestaande expertisecentra en organisaties

Berenschot

Berenschot

In deze bijlage is over een aantal van de organisaties die voor de toekomstige expertisefunctie relevante leveranciers of partners kunnen zijn, aanvullende informatie opgenomen.

- Handicap + Studie
- SIHO
- ECHO
- SURF
- Kenniscentrum CrossOver
- www.regelhulp.nl
- Platform Bèta Techniek

Handicap + Studie

Doelstelling

Op de website presenteert de Stichting Handicap + Studie diverse doelstellingen:

- Expertisecentrum Handicap + Studie is de plek in Nederland waar alle kennis op het gebied van studeren met een handicap in het hoger onderwijs samenkomt.
- Handicap + Studie is een onafhankelijke organisatie en geeft studenten en onderwijsinstellingen informatie en tools over studeren met een handicap.
- Handicap + Studie stimuleert dat jongeren met een functiebeperking succesvol kunnen studeren in een opleiding van hun keuze in het hoger onderwijs.³⁰

Dienstverlening en werkwijze

Op basis van een evaluatieonderzoek en gespreksronde bij deelnemende instellingen aan 'Plan van Aanpak' heeft Handicap + Studie haar portfolio aangescherpt³¹.

- De Stichting biedt drie producten aan op **beleidsniveau**: adviesproduct 'proefaudit', beleidsadvies en benchmarkrapport. Via deze advies- en onderzoeksrapporten kunnen producten worden verkocht op het gebied van meer gedetailleerd advies en training van professionals en studenten binnen de instellingen. De proefaudit geeft aan welke acties binnen de instelling nodig zijn om te voldoen aan de accreditatie-eisen. Met het beleidsadvies krijgen instellingen advies over het optimaliseren van de beschikbare stuurinformatie om dit beleid te evalueren en aan te scherpen. Een benchmarkrapport laat zien hoe de oordelen van studenten zich verhouden tot de inspanningen van de instelling en hoe de instelling scoort ten opzichte van andere instellingen.
- De **individuele dienstverlening** aan studenten met een functiebeperking wordt afgebouwd en mogelijk ondergebracht bij andere actoren, zoals MEE Nederland.
- **Onderzoek.** Met ZonMW heeft Handicap + Studie in 2010 het onderzoeksprogramma Disability Studies in Nederland (DSiN) vormgegeven, waarin onderzoek, onderwijs en een netwerkfunctie met elkaar verbonden zijn. Handicap + Studie brengt tweejaarlijks een monitor uit op het thema 'studeren met een functiebeperking', gebaseerd op vragen die de instelling zelf beantwoordt m.b.t. haar beleid en op basis van oordelen van studenten in de NSE. Daarnaast heeft Handicap + Studie bijgedragen aan een reeks van onderzoeken naar de problematiek rond studeren met een functiebeperking door vertegenwoordigd te zijn in de begeleidingscommissies ervan.

³⁰ Bron: website Handicap & Studie

³¹ Bron: Managementreview Handicap & Studie t.b.v. onderzoek Bureau Berenschot, 21 februari 2011

- **Expertisereeks.** Ter gelegenheid van haar 65-jarig bestaan heeft Handicap + Studie in 2010 een expertisereeks georganiseerd rond vier thema's: de WGB, de problematiek rond de instroom, digitale toegankelijkheid en flexibiliteit van het onderwijs. Handicap + Studie is voornemens om een dergelijk inhoudelijk programma vanaf 2011 voort te zetten in samenwerking met instellingen voor hoger onderwijs, lectoren (HBO) of hoogleraren (WO). Daarnaast organiseert de stichting informatiebijeenkomsten over actuele onderwerpen, zoals een bijeenkomst over accreditatie.
- **Projecten.** In de periode 2004-2010 heeft Handicap + Studie projecten uitgevoerd binnen het project IMPULS en het subsidieprogramma Plan van Aanpak. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot informatieboekjes over dyslexie en autisme en tot de 'pijn- en energiemeter' (een interactieve tool voor studenten die, bijvoorbeeld, een chronische ziekte hebben). In 2008 heeft Handicap + Studie in Shell Nederland een partner gevonden voor het WAM-project, een project naar lers voorbeeld over succesvol stagelopen door talenten met een belemmering. Handicap + Studie werkt momenteel aan een projectvoorstel tot uitbouw van deze samenwerking naar groter landelijk project met de naam 'kNOw Limits'.
- **Trainingen.** In het verleden heeft Handicap + Studie naast individuele dienstverlening ook collectieve trainingen verzorgd voor (aankomende) studenten en voor studenten die moeite ondervonden bij de overstap van studie naar werk, met name gerelateerd aan de stage. Deze trainingen worden in de toekomst aangeboden via de instellingen voor hoger onderwijs: met deze trainingen wil Handicap + Studie stimuleren dat nieuwe studenten optimaal gebruik maken van de voorzieningen die de instelling aanbiedt om onbelemmerd te studeren. Via Los HBO biedt studie + handicap ook trainingen aan voor onderwijsprofessionals.
- **Adviezen** Met haar betaalde adviezen richt Handicap + Studie zich op de instellingen voor hoger onderwijs, in eerste instantie op het beleid en in het verlengde daarvan op de implementatie. Daarnaast kunnen ook toeleveranciers (scholen voor MBO en VO) Handicap + Studie inhuren.

Netwerk

- Handicap + Studie geeft aan de mogelijkheid te verkennen om hét loket te worden voor toegankelijkheid en studeerbaarheid voor instellingen in het (hoger) onderwijs door af te stemmen en mogelijk samen te werken met organisaties die verschillende aspecten valideren, zoals de Stichting Accessibility, ITS (respectievelijk digitale en fysieke toegankelijkheid) en de NVAO.
- Daarnaast voert Handicap + Studie oriënterende gesprekken met onderwijsadviesbureaus om gezamenlijk de instellingen voor hoger onderwijs te benaderen die geagendeerd zijn voor de instellingstoets (of voor de uitgebreide beoordeling van één of meer opleidingen) in het accreditatierooster.

- Handicap + Studie werkt samen met de genoemde partijen en andere (koepels, andere onderwijssectoren, belangenorganisaties van gehandicapten, uitkeringsinstanties) bij het realiseren van projecten die het innovatieve vermogen en de expertise vergroten.
- Handicap + Studie maakt deel uit van het internationale netwerk LINK met Vlaanderen, UK, Ierland, Zweden en Slovenië.

Financiering

Op de website geeft Handicap + Studie de volgende financieringsbronnen aan:

- Het Ministerie van OC&W, voor activiteiten gericht op het hoger onderwijs (82% van de exploitatiekosten)
- Eigen fondsen en fondsenwerving, voor de andere onderwijssectoren (18% van de exploitatiekosten)
- Geormerkte gelden van externe fondsen, voor het realiseren van specifieke projecten

In de managementreview voor Berenschot geeft Handicap + Studie aan, dat het afronden van 'Plan van Aanpak' betekent dat Handicap + Studie terugvalt op de in 1994 vastgestelde basissubsidie, die met jaarlijkse indicering gegroeid is naar € 491.000 in 2012. 'Op basis van deze Rijksbijdrage en het overheidsbeleid wordt de vanaf 2009 ingezette strategie om vraaggerichte producten en diensten van Handicap + Studie tegen betaling aan te bieden aan de instellingen voor hoger onderwijs verder doorgezet.'

SIHO

Doelstelling

Het SIHO wil bijdragen aan het creëren van gelijke kansen en volwaardige participatie aan het hoger onderwijs voor personen met een functiebeperking. Het onderneemt acties om hindernissen voor volwaardige participatie weg te werken. Volwaardig participeren betekent voor SIHO deelnemen aan alle aspecten van leren, leven en werken.³²

Dienstverlening

Het SIHO wil een duidelijk uitgebouwde dienstverlening bieden aan instellingen in het hoger onderwijs. Het SIHO wenst 'enerzijds in een één-één-relatie via consultancy, anderzijds via een instellingoverschrijdend aanbod, tegemoet te komen aan de noden van alle instellingen hoger onderwijs.' In het jaarverslag 2009-2010 zijn de volgende activiteiten gericht op hogeronderwijsinstellingen weergegeven:

- Vragen uit de praktijk
 - Vragen via mail of telefoon (Het SIHO biedt een 'helpdesk' waar de vrager zo snel mogelijk een antwoord krijgt. Binnen de paar dagen volgt een eerste reactie. In interactie wordt de vraag verdiept of verbreed. Het SIHO informeert op het moment zelf en nadien of het antwoord geholpen heeft. Op de website is een samenvatting van enkele van deze vragen te raadplegen, steeds geanonimiseerd en met toestemming van de onderwijsinstelling.
 - Ondersteuning ter plaatse binnen de instellingen (Het SIHO wordt regelmatig gevraagd om bijdragen te leveren binnen de instellingen rond verschillende thema's. Aan bod komen bijvoorbeeld totaalthema's als structuur, cultuur en praktijk van inclusie binnen hoger onderwijs, of deelthema's rond insiderperspectief, rond onderwijs en studiemateriaal en rond inclusie als onderdeel van een opleiding.)
- Dienstverlening
 - Organiseren van ontmoetings- en studiedagen voor onderwijsprofessionals. Bij de bijeenkomsten worden vaak wetenschappelijke sprekers uitgenodigd. Opvallend is dat SIHO transparant rapporteert over de thema's, sprekers, aantal deelnemers en de inhoud van de feedbackformulieren.
 - Ontwikkelen van een pakket met toegankelijke onderwijstechnieken. De opdracht is verstrekt aan een hogeschool. Het pakket bevat onder meer concrete tips om de diversiteit te vergroten in het aanbod van studiemateriaal, onderwijsvormen en evaluatietechnieken. De resultaten zijn zowel via de website van SIHO als via een nieuwsbrief gedeeld met het veld.

³² Bron: actieplan SIHO werkjaar 2010-2011

- Uit (laten) voeren van onderzoeken en evaluaties
- Het gebundeld beschikbaar stellen van onderzoeksresultaten in gids of wegwijzer 'succesvol studeren met ondersteuning'
- Ontwikkelen van de wegwijzer 'Op-stap naar werk'. Deze wegwijzer richt zich naar studenten en onderwijsinstellingen. De wegwijzer is gebaseerd op de themaverkenning 'Aanspreken van alle talent. Werkkansen voor personen met een functiebeperking (in het hoger onderwijs)'.
(De wegwijzer wordt hier niet verder uitgewerkt)
- Bijdragen aan positieve beeldvorming via (niet-stereotype) filmpjes over studenten met een functiebeperking en het verspreiden van goede voorbeelden.
- Opstellen van een nota '*De mogelijkheden om het inclusiefgehalte binnen instellingen hoger onderwijs aan de hand van indicatoren te meten*' en de ontwikkeling van een indicatorenset.

Naast de dienstverlening aan instellingen, biedt het SIHO ook **dienstverlening aan de studentenvoorzieningen**. Het SIHO heeft tot slot een **beleidsondersteunende** taak.

Werkwijze

Het SIHO is een samenwerkingsverband tussen 5 instellingen hoger onderwijs uit 4 verschillende associaties of 5 verschillende provincies. SIHO kiest ervoor om 'bottom-up' en 'in dialoog' met de studenten, instellingen en voorzieningen te werken. Zij wil daarom de expertise van iedere instelling voor hoger onderwijs in kaart brengen, op zoek gaan naar nieuwe expertise (binnen- en buitenland), expertise (wetenschappelijk) ondersteunen en die expertise ook beschikbaar stellen voor het volledige Vlaamse hogeronderwijslandschap. De hoofdtaken van het SIHO zijn dienstverlening, netwerking en onderzoek. Om de acties inhoud en vorm te geven, wordt onder andere onderzoek verricht. Materiaal verkregen uit deze acties wordt opnieuw beschikbaar gesteld voor de betrokkenen bij het inclusief hoger onderwijs in Vlaanderen.

In het actieplan dat SIHO voor het jaar 2010-2011 heeft opgesteld, zijn duidelijke strategische doelen, operationele doelen en indicatoren opgenomen (hoe wordt resultaat inzichtelijk en wanneer?)

Netwerk

Het SIHO bestaat uit een netwerk van hogeronderwijsinstellingen met 1 centraal bureau. Het SIHO wenst **netwerken** aan te gaan met de doelgroepen van de dienstverlening en met binnen- en buitenlandse partners die rechtstreeks of zijdelings met het thema betrokken zijn.

Door middel van een breed samengestelde stuurgroep is maximaal draagvlak gecreëerd in het veld. Daarnaast zijn er ambassadeurs aangesteld, is er een wetenschappelijke cel die input geeft aan de expertisefunctie, een Raad van Advies en contactpersonen per te bedienen instelling.

Financiering en positionering

De expertisefunctie is ingericht door het uitschrijven van een aanbesteding vanuit de evenknie van het Nederlandse Ministerie van OCW onder alle hogeronderwijsinstellingen. De winnende instelling of consortium van instellingen mocht vervolgens de expertisefunctie vormgeven en beheert de administratie. De tender is voor vijf jaar. Daarin is een duidelijke planning en control cyclus opgezet. De vraag van de instellingen staat centraal in de plannen. Feitelijk en in beeldvorming is de expertisefunctie namelijk voor alle instellingen en onafhankelijk. Vanwege de complexe (concurrentie)verhoudingen tussen de instellingen wordt de functie geheel gefinancierd door het ministerie.

ECHO³³

Doelstelling

In 1994 namen het Ministerie van OCW, de HBO-raad en de VSNU het initiatief tot de oprichting van de stichting 'Expertisecentrum Allochtonen Hoger Onderwijs' (ECHO). ECHO werd opgezet als een kennis-, advies- en innovatiecentrum met als doel de deelname van allochtonen aan het hoger onderwijs te vergroten. Dit heeft ECHO gerealiseerd door het ondersteunen en begeleiden van projecten, het inventariseren van kennis en het initiëren van onderzoek en het ontwikkelen van methodieken voor een integrale aanpak van het allochtonenbeleid. De deelname van allochtonen in het hoger onderwijs is gestegen van 1% in 1992 naar 11% in 2001.

Sinds 2002 heet ECHO 'Expertisecentrum Diversiteitsbeleid' en richt zich ook op de overheid en het bedrijfsleven. ECHO is een stichting met een algemeen toezichhoudend bestuur dat onder meer bestaat uit vertegenwoordigers van universiteiten en hogescholen.

Missie en visie

ECHO bevordert de succesvolle deelname van allochtonen aan de samenleving en in het bijzonder aan het hoger onderwijs. Daarbij staat ECHO voor een integrale aanpak van het diversiteitsbeleid waarin de effectieve leeromgeving van en voor studenten evenals een effectieve werkomgeving van en voor professionals centraal staat. ECHO vindt dat het optimaal aanwenden van talenten van alle Nederlanders ten goede komt aan de kwaliteit van het onderwijs en van de samenleving.

Dienstverlening

- ECHO biedt **projectmanagement**:
 - Projecten die gericht zijn op het vergroten van een duurzame instroom in het hoger onderwijs;
 - Projecten die gericht zijn op het vergroten van een duurzame doorstroom in de beroepskolom (vmbo – mbo – hbo);
 - Projecten die succesvolle doorstroom in het (hoger) onderwijs vergroten;
 - Projecten die gericht zijn op een duurzame uitstroom naar de arbeidsmarkt;
 - Projecten die het inzicht en de kennis over het diversiteitsbeleid binnen een instelling vergroten;

³³ Bron: website ECHO

- Projecten die tot doel hebben het diversiteitsbeleid onderdeel uit te laten maken van het algemene beleid van een instelling (inbedding).
- ECHO ontwikkelt en verzorgt **diversiteitstrainingen** op maat voor verschillende doelgroepen, o.a. voor (allochtone) studenten, docenten, studieloopbaanbegeleiders, recruiters, HR-adviseurs en managers. Tijdens alle trainingen staat het kapitaliseren van multicultureel talent door het opdoen van kennis en vaardigheden centraal.
- ECHO biedt **adviestrajecten** op maat aan op het gebied van visie-ontwikkeling, beleidsontwikkeling of implementatie. In adviestrajecten ziet ECHO 'The pedagogy of excellence' als uitgangspunt voor verandering. The Pedagogy of Excellence is een filosofie waarin van de kracht van het individu wordt uitgegaan en het doel is te excelleren in plaats van aanpassen. Iedereen heeft de mogelijkheid om te excelleren mits de juiste begeleiding en ondersteuning wordt aangeboden. Daarnaast wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de belevingswereld en achtergrond van mensen. ECHO adviseert hogeronderwijsinstellingen, organisaties en bedrijven over hun diversiteitsbeleid.
- Door de veranderde samenstelling van de studentenpopulatie zijn **universiteiten en hogescholen** zich steeds meer bewust van het belang van het voeren van een instellingsbreed diversiteitsbeleid. Het vormgeven van diversiteitsbeleid is hierbij geen doel maar een middel. Doelstelling is het verbeteren van de leeromgeving van en voor studenten. De kwaliteit van het hoger onderwijs is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Het veranderingsproces verschilt per instelling. Instellingen hebben verschillende prioriteiten, bevinden zich in verschillende fases als het gaat om ervaring met allochtone studenten en hebben daarin ook verschillende ambitieniveaus. Advisering van ECHO binnen onderwijsinstellingen richt zich op vier niveaus binnen onderwijsinstellingen die in samenhang moeten worden benaderd:
 - Management en organisatie
 - Studenten
 - Docenten, studiebegeleiders
- ECHO laat verschillende **onderzoeken** uitvoeren naar de in- en doorstroom van allochtonen in het hoger onderwijs. Onderzoek naar de oorzaken van uitval en de relatie met de leeromgeving van studenten.
- ECHO geeft jaarlijks een aantal **publicaties** uit met als thema 'diversiteit in het hoger onderwijs'. Het gaat om onderzoeksrapporten, voorbeelden van good-practice, brochures over projecten, instrumenten en conferentieverlagen.'
- ECHO hecht veel belang aan het overdragen van binnen- en buitenlandse good practice en de bevordering van onderlinge **kennisuitwisseling**. Om hieraan bij te dragen organiseert ECHO onder andere jaarlijks een conferentie met een diversiteitsthema. Daarnaast organiseert ECHO studiereizen naar het buitenland.

- De **ECHO Foundation** is een fonds waarin overheid en bedrijfsleven participeren via subsidie en sponsoring. De middelen die het fonds genereert maken het mogelijk om de volgende initiatieven op te zetten en uit te voeren:
 - ECHO Award
 - ECHO Foundation Beurzen
 - ECHO Ambassadeursnetwerk

Werkwijze

Als **Makelaar van kennis & good practice** heeft ECHO zich in de afgelopen jaren vooral toegelegd op het zoeken naar en zichtbaar maken van bewezen successen in visie, kennis en kunde via de verschillende diensten en producten. Deze successen zijn vervolgens vertaald en geïmplementeerd in een instellingscontext waarvoor ECHO in meer dan wel mindere mate werd ingeschakeld.

ECHO wil zich de komende jaren ontwikkelen van *Makelaar van kennis & good practice* naar **Adviseur en begeleider in veranderingsprocessen**. Vanuit de opgebouwde kennis en expertise als makelaar zal ECHO zich vooral toeleggen op het consolideren en institutionaliseren vanuit de context van een inclusieve samenleving. Dat wil overigens niet zeggen dat het makelen van good practice en kennis niet meer noodzakelijk is. Kennis en good practice staat echter meer in het teken van inbedding en verandering, aldus ECHO.

Netwerk

ECHO werkt samen met de Nederlandse overheid, het bedrijfsleven en het (hoger) onderwijs. ECHO brengt door middel van projecten en haar expertise verschillende partijen bij elkaar en fungeert daarbij als bruggenbouwer. Door de intensieve samenwerking met verschillende internationale partners zorgt zij voor een goede uitwisseling van opgebouwde ervaringen en good practices. Door links en daarmee informatie en kennis uit te wisselen van nationale en internationale instellingen en organisaties hoopt ECHO de kennis en ervaring te verspreiden.

Financiering

ECHO presenteert zich als een 'social justice driven' organisatie met een maatschappelijke opdracht. 'Dit neemt niet weg dat onze maatschappelijke opdracht ook als businesscase gepositioneerd kan worden. Deze opdracht voeren wij uit door als zakelijke aanbieder van producten en diensten te opereren.' ECHO ontvangt al geruime tijd geen structurele financiering meer via het Ministerie van OCW.

SURF³⁴

Doelstelling

De missie van SURF luidt:

Verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs en onderzoek door ICT-innovatie. Door samen te werken in SURF realiseren de hogeronderwijsinstellingen vernieuwingen die het belang van een individuele instelling overstijgen.

Dienstverlening

SURF bestaat uit drie organisaties met een eigen werkterrein: SURFfoundation, SURFnet en SURFdiensten.

- SURFfoundation initieert, regisseert en stimuleert ICT-vernieuwingen via kennisdeling, stimuleringsprogramma's en partnerschappen
- SURFnet zorgt dat onderzoekers, docenten en studenten eenvoudig en krachtig samen kunnen werken met behulp van ICT.
- SURFdiensten is de licentieorganisatie voor het hoger onderwijs en onderzoek en faciliteert gebruik van ICT. SURFdiensten biedt goede prijs- en gebruiksvoorwaarden voor software content, ICT-diensten en hardware.

Op het terrein van Blended learning heeft SURF kennis in huis die interessant is voor een expertisefunctie rondom studeren met een functiebeperking: 'Blended learning biedt vele voordelen. De competentie 'samenwerken' krijgt er een nieuwe dimensie bij en de tijd/plaatsafhankelijkheid van het onderwijs neemt af. Toch zijn er voor sommige studenten ook nadelen aan verbonden. In hoeverre kunnen studenten met een zintuigelijke beperking of met dyslexie, ADHD of ASS uit de voeten binnen een ELO of intranet? En hoe zit het met de informatievragers? Is de website wel toegankelijk? In samenwerking met SURF biedt Handicap + Studie een doorlichting van de virtuele wereld van een hogeronderwijsinstelling. Alle obstakels en belemmeringen worden blootgelegd en van verbeter suggesties voorzien.'

Werkwijze

SURFdiensten voorziet sinds 1991 het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in Nederland van betaalbare kwaliteitsproducten en -diensten op het brede terrein van ICT. Inmiddels zijn met meer dan honderd ICT-aanbieders ongeveer honderdvijftig bemiddelingsovereenkomsten afgesloten. Zo hebben medewerkers en studenten van instellingen een ruime keuze uit software op het gebied van onder meer beheer, onderwijs en onderzoek.

³⁴ Bron: website SURF

Daarnaast behoren ook digitale content (waaronder digitale tijdschriften en wetenschappelijke informatiebronnen) en diensten (waaronder advies en consultancy, certificaten, hosting en training) tot het aanbod.

Netwerk

Surffoundation bestaat uit drie werkgebieden: onderzoek, bedrijfsvoering en onderwijs. Er worden vier jaren plannen opgesteld waarin samen met de instellingen de prioriteiten worden bepaald. De instellingen nemen zitting in het dagelijks bestuur van de organisatie. Onder de werkgebieden hangen special interest groups bestaande uit afgevaardigden van instellingen waarin kennis wordt gedeeld. Tot slot heeft SURF nauwe relaties met partners waaronder Handicap + Studie.

Financiering

SURF heeft een ledensysteem. Er wordt contributie betaald en er zijn kosten verbonden aan het afnemen van specifieke producten. Er wordt gewerkt met gesloten beurzen. De organisatie moet zelf extra financiering vinden als zij iets nieuws wil ontwikkelen.

Kenniscentrum CrossOver³⁵

Doelstelling

Zoveel mogelijk jongeren met een functiebeperking zelfstandig laten worden én een eigen plaats in de maatschappij laten vinden. Daarvoor is een cultuuromslag nodig bij alle betrokken doelgroepen. CrossOver kent die doelgroepen en ondersteunt ze met kennis en advies.

Dienstverlening

De dienstverlening is gericht op jongeren, werkgevers en ouders. Participatie, kennis en samenhang zijn de drie programmalijnen waarbinnen CrossOver haar projecten clustert. Kennisbank (Bundeling van projecten, ervaringsverhalen, publicaties en experts op het gebied van jongeren, werk en beperking), projecten (bijv. Taskforce Werkgevers).

De Taskforce heeft als taak grote (500+) ondernemingen te faciliteren in het ontwikkelen van nieuw HRM beleid, gericht op het benutten van de economische waarde van jongeren met een beperking, voor deze bedrijven. Er worden praktische tools ontwikkeld, die weer beschikbaar komen voor alle 500+ ondernemingen), onderzoek, bijeenkomsten

Werkwijze

CrossOver werkt aan een cultuurverandering door onder meer: onderzoek en monitoring, bundeling, structurering en ontwikkeling van kennis, het leggen van verbindingen en het aangaan van de dialoog.

Daarnaast activeert CrossOver organisaties en professionals die verantwoordelijk zijn voor de kaders en voorwaarden voor economische zelfstandigheid.

Netwerk

Forum, ECPO, SER, Ombudsman, diverse departementen, VNG, UWV, cliëntenorganisaties, re-integratiebedrijven, ondernemers, fondsen etc.

³⁵ Bron: website CrossOver

www.Regelhulp.nl³⁶

Regelhulp is een wegwijzer van de overheid naar zorg, hulp en financiële regelingen.

Dienstverlening

Regelhulp is een webloket voor chronisch zieken, gehandicapten en ouderen. Regelhulp geeft een overzicht van zorg, hulp en financiële ondersteuning. Het gaat om voorzieningen en ondersteuning van verschillende organisaties, zoals de gemeente, het CIZ en UWV. Cliënten kunnen in Regelhulp voorzieningen aanvragen of een contactformulier invullen voor een gesprek over ondersteuning. Met één formulier, bij verschillende instanties tegelijk.

Voor inhoudelijke vragen over voorzieningen en ondersteuning kunnen cliënten terecht bij de organisaties die deze hulp leveren

Via een keuzesysteem kan overzichtelijk informatie gevraagd worden over studeren met een functiebeperking. Deze verwijzen vervolgens naar een instelling of organisatie zoals Handicap + Studie en UWV.

Wie zijn verantwoordelijk?

Regelhulp is een initiatief van:

- het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS);
- het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW);
- het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV, inclusief UWV WERK bedrijf);
- het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ);
- de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

³⁶ Bron: website Regelhulp

Platform Bèta Techniek³⁷

Doelstelling

Het Platform Bèta Techniek heeft van de overheid de opdracht gekregen om te zorgen voor voldoende en kwalitatief goed opgeleide bèta's en technici. De doelstelling is in het Deltaplan Bèta/techniek als volgt geformuleerd:

In 2010 15% meer uitstroom van studenten uit het bètatechnisch hoger onderwijs (ten opzichte van 2000) en een betere benutting van bestaand talent in bedrijven en onderzoeksinstellingen.

Voor 2007 is als tussendoelstelling 15% extra instroom in het hoger bètatechnisch onderwijs (ten opzichte van 2000) geformuleerd. Om dit te realiseren is een benadering nodig over de gehele keten: een gecoördineerde aanpak van basisonderwijs tot arbeidsmarkt. Daarbij staat de (leer)loopbaan van de jongere centraal.

Dienstverlening

Het Platform is actief met programma's door de hele keten om (bètatechnische) talenten te ontwikkelen en te bevorderen. Een aantal voorbeelden van programma's die door het Platform ondersteund worden

- Voor het primair onderwijs gaat het programma Masterplan 'Ruimte voor talent, ruimte voor wetenschap en techniek' van start.
- Voor het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo) begint het programma Bèta Excellent.
- Faciliteren van bedrijvennetwerken
- In het beroepsonderwijs (mbo en hbo) komen er Centra voor Innovatief Vakmanschap en Centres of Expertise in economische topgebieden.
- Het Platform is betrokken bij de onderwijscomponent van Natuur- en Scheikunde sectorinvesteringsplan.
- De excellentieprogramma's Sirius voor het hoger onderwijs en Orion voor het basisonderwijs
- Eerst de Klas, een excellentieprogramma voor talentvolle academici in leraarschap en leiderschap.

³⁷ Bron: website Platform Bèta Techniek

Werkwijze

Het Platform Bèta Techniek heeft in de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met het ontwikkelen en toepassen van een strategie om vernieuwing in het onderwijs te stimuleren. Het Platform heeft de opdracht om te zorgen voor voldoende en kwalitatief goed opgeleide bèta's en technici. Daarvoor zijn ook kwantitatieve doelstellingen geformuleerd.

De innovatiestrategie van het Platform om deze doelen te bereiken bestaat uit zes 'routes':

- Ketenaanpak
- Netwerk en alliantievorming
- Maatwerk en massa;
- Kennisontwikkeling en kenniscirculatie;
- Zelfsturing en uiting;
- Prestatiefinanciering.

Verder zet het Platform zwaar in op de duurzaamheid van de vernieuwingen en initiatieven; deze moeten een vast onderdeel van het uitvoeringsbeleid van de instellingen worden.

Netwerk

Platform Bèta Techniek richt zich op alle actoren betrokken bij de bètatechniekloopbaan van jongeren, dus van onderwijs tot aan de werkplek toe. Dat betekent dat zowel betrokkenen in het onderwijs en bedrijfsleven als bij de overheid een beroep kunnen doen op Platform Bèta Techniek.

Een belangrijk aspect van de aanpak van Platform is de bottom-up benadering in combinatie met een resultaatgerichte aanpak (o.a. het behalen van landelijke doelstellingen). Het essentiële verschil van de Platform-strategie ten opzichte van andere strategieën, is dat het Platform zich richt op de instelling; die wordt gepremieerd als ze zelf prioriteit geven aan bètatechniek. De instellingen zijn uitgedaagd om zelf na te denken over hun ambities en deze concreet te maken door eigen doelstellingen te formuleren. Verder besteedt het Platform veel aandacht aan de samenwerking met het bedrijfsleven.

Financiering

Het Platform werkt in 2010 met een besteedbare begroting van in totaal 63.252.000 euro (inclusief FES'trajecten): 47.436.000 euro gaat naar bètatechniek 'onderwijsprogramma's, 10.000.000 euro wordt besteed aan arbeidsmarktgerelateerde programma's en 3.289.000 euro gaat naar overige programma's. De totale inzet voor de FES'trajecten VTB'Pro en Sprint'UP en Sirius bedraagt 9.678.000 euro. De uitvoeringskosten zijn € 1.300.000 (bron: Deltaplan Bèta Techniek, Meerjarig Beleidskader 2010/11).